

300.771

A
KÜLFÖLDI MAGYAR INTÉZETEK
MŰKÖDÉSE ÉS A MAGAS MŰVELTSÉG
CÉLJÁT SZOLGÁLÓ ÖSZTÖNDÍJAK
AZ 1938—39. TANÉVBEN

AZ 1927. ÉVI XIII. T.-C. 7. §-A ALAPJÁN ELŐTERJESZTI
A MAGYAR KIRÁLYI VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER

ÖSSZEÁLLÍTOTTA
AZ ORSZÁGOS
ÖSZTÖNDÍJTANÁCS

BUDAPEST, 1940

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

Pedag. O. 6523.

A
KÜLFÖLDI MAGYAR INTÉZETEK
MŰKÖDÉSE ÉS A MAGAS MŰVELTSÉG
CÉLJÁT SZOLGÁLÓ ÖSZTÖNDÍJAK
AZ 1938—39. TANÉVBEN

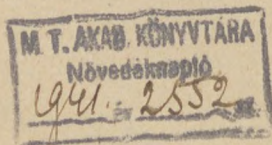
AZ 1927. ÉVI XIII. T.-C. 7. §-A ALAPJÁN ELŐTERJESZTI
A MAGYAR KIRÁLYI VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER

ÖSSZEÁLLÍTOTTA
AZ ORSZÁGOS
ÖSZTÖNDÍJTANÁCS

BUDAPEST, 1940

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

A kiadásért felelős: Domanovszky Sándor dr., egyetemi tanár.

34.378. — Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest. (F.: Thiering Richárd.)

1938—1939.

A fiatal magyar tehetségek külföldi továbbképzésére és hazai tudományos kutatásainak támogatására szolgáló költségvetési összegek ebben a tanévben is igen szűk keretek között mozogtak.

Ilyen körülmények között rendkívül jelentős szerepet játszott a külföldi ösztöndíjakcióban a *Magyar Nemzeti Bank* 7000, a *Pénzüntézeti Központ* 2000 és a *Magyar Általános Hitelbank* 1000 pengős adománya. Ezek az összegek tették lehetővé, hogy a főleg nyugat-európai viszonylatban elenyészően csekély kiküldetési lehetőségek mellett mégis sikerült a tudományos, művészi és szak szempontból legfontosabb igényeket valamelyest kielégíteni. A nagylelkű adományozók méltán megérdemlik a magyar kulturális élet munkásainak őszinte háláját.

Az angolországi ösztöndíjak terén e tanévben örvendetes fejlődés mutatkozott, amennyiben a londoni *British Council* ebben a tanévben egy magyar jelöltnek igen magas összegű ösztöndíjat adományozott és támogatását a jövőre is kilátásba helyezte. Ez évben két *Rockefeller*-ösztöndíjas is dolgozott Angliában.

Hogy Németország felé való szellemi kapcsolataink kiépítése kedvezőbben alakulhatott, ez csak annak köszönhető, hogy itt német részről is megértő jóakarattal segítik elő a magyar fiatalság németországi tanulmányútját. Az *Alexander von Humboldt Stiftung*nak a szellemi tudományok és a *Mittleuropäischer Wirtschaftstag* német csoportjának a praktikus szakok művelői részére juttatott ösztöndíjai nélkül alig lehetne csak kis mértékben is kielégíteni a magyar ifjúságnak a német kulturális élet iránti érdeklődését, bár a legtöbb magyar állami ösztöndíj is Németországba szól, ahol a bécsi Magyar Történetkutató Intézetten kívül két városban van *Collegium Hungaricum* (Bécsben és Berlinben). A német ösztöndíjakció önzetlenségéről és magas szempontjairól tanuskodik az a tény, hogy német részről is a magyar Ösztöndíjtanácsot kérték fel javaslatételre, ami a kiküldetésnél a rátermettség és érdemesség objektív szempontjainak érvényesülését biztosítja. Ezek mellett a *Deutscher Akademischer Austauschdienst*tel kötött csereegyezmény további 6—7 kiküldetést tesz lehetővé, úgyhogy a Székesfőváros kollégiumi ösztöndíjhelyét is számítva, Németországban évente ötvennél több fiatal magyar szakember mélyítheti el tudását ösztöndíj segítségével.

Olaszországban a római Történeti Intézet, a *Collegium Hungaricum* és a pápi kollégium összesen 10 ösztöndíjast fogadhat

be, amihez a 6 olasz állami csereösztöndíj, a páviai Collegio Borromeo csereösztöndíjas helye és ezidén 2 székesfővárosi ösztöndíj járult. E 19 ösztöndíj azonban csak igen korlátolt mértékben elégíti ki azt a komoly követelményt, amely kivált a képzőművészetek, valamint a hittudományi és művészettörténeti szakok részéről olaszországi tanulmányutak lehetővé tétele iránt évről-évre fokozottabb mértékben érezhető. Az *olasz állam* részéről e csere-akción túlmenőleg adott ú. n. premiók és a *francia köztársaság* biztosította ösztöndíjak túlnyomórészt csak olasz, illetve francia filológusok részére adattak ki, bár éppen ettől a tanévtől kezdve kaphattak francia köztársasági ösztöndíjat más szakbeliek is.

Svájcba az egyetlen magyar állami ösztöndíj mellett még a 'baseli *Roche-alap* tett lehetővé egy további kiküldetést.

A görögországi tanulmányok lehetőségét igen károsan befolyásolja a *Harision-alap* jövedelmeinek összezsugorodása a beruházási hozzájárulás kirovása és egyéb terhek megnövekedése következtében, úgyhogy ez évben egy gör. kel. theológus folytatólagos tanulmányainak biztosításán kívül csak egy jelölt kaphatott ösztöndíjat.

Csere-egyezmények tették lehetővé a lengyel-, finn-, észt- és svédországi kiküldetéseket és ilyen a newyorki Institute of International Education-nal („Intered“) kötött csereegyezményen alapul az amerikai csereösztöndíjasok kiküldetése is. Ezek az „Intered“-ösztöndíjak inkább fiatalabb főiskolások amerikai tanulmányútját teszik lehetővé, míg a haladottabb kutatók és szakemberek számára a *Rockefeller-* és *Smith Jeremiás*-alapítványok nagyértékű ösztöndíjai kerülnek kiosztásra.

A belföldi ösztöndíjakra fordítható összegek csekélysége kivált a fiatalság mai súlyos helyzetében nagy hátrány, hiszen ma, amikor a legkiválóbbak is sokszor csak hosszú várakozás után tudnak a létminimumot alig elérő álláshoz jutni, ezeket az ösztöndíjakat, amelyeknek eredeti céljuk a tudományos kutatásra való ösztönzés lett volna, tekintet nélkül a jelöltek elhelyezkedésére, most nagyrészt olyanok foglalják el, akiknek ez az ösztöndíj pusztán megélhetésük biztosításához szükséges.

A jelentés felöleli mind a külföldi, mind a belföldi tudományos kutató ösztöndíjasokat. Utóbbiakkal a külföldi ösztöndíjasok után külön rész foglalkozik és az ösztöndíjasok betűrendes névsorában is külön szerepelnek. Jelentésünknek a külföldi ösztöndíjasokra vonatkozó része nagyrészt a kollégiumi igazgatók beszámolója alapján készült, amelyeket a lehetőséghez képest egységes szempontok szerint alakítottunk át. A belföldi ösztöndíjasokról szóló jelentés szaktanári láttamozással ellátott egyéni beszámolójuk alapján állított össze. A külföldi ösztöndíjasokat a kiküldetési ország, a belföldieket a jelölő tudománykar, illetve főiskola szerint csoportosítottuk. Az egyes ösztöndíjasok neve után — esetleges statisztikai feldolgozások megkönnyítése érdekében — zárójelben jeleztük az illető születési évét, helyét és vallását is.

Az Országos Ösztöndíjtanács személyi összetételében az 1938/39. tanévben beállott változásokról már az előző évi jelentésben megemlékezünk, amennyiben azok 1939. január 1-e előtt történtek. A tanév további folyamán változás nem állott be.

Tekintettel arra, hogy e jelentés csak a következő tanév folyamán jelenhetik meg és így az Ösztöndíjtanács tagjainak a függelékben közölt névsora is az 1940. évi január 1-i állapotot tünteti fel, már itt említjük meg az 1939/40. tanév folyamán eddig az időpontig bekövetkezett változásokat is.

Nevezetesen 1939 végén Horváth János tanácsstag egészségi állapota miatt lemondott tanácstagságáról és helyére az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács *dr. Ugron Gábor* v. b. t. t. úr öccelleneciáját küldte ki Tanácsunkba. Azon tanácsstagokat, akiknek megbízatása 1939 december 31-én lejárt, az illetékes intézmények megint kiküldték, illetve az Ösztöndíjtanács intézőbizottságának javaslatára a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr újból meghívta az Ösztöndíjtanácsba. Csak Réti István tanácsstag helyébe küldötte ki az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács *Harsányi Zsolt* író.

A Horváth János és Réti István tanácsstagok kiválásával megüresedett *intézőbizottsági* helyek betöltésére már csak az 1940. évben kerülhetett sor.

A *Külföldi Magyar Intézetek Kuratoriumának* összetételében az 1939. év folyamán nem történt változás.

I. A BÉCSI ÉS RÓMAI TÖRTÉNETI INTÉZETEK.

Wien. VII. Museumstrasse 7. — Róma, Via Giulia 1.

Első helyen, mint eddig, most is arról a két történeti intézetről emlékezünk meg, amelyek ugyan az illető helyen levő külföldi magyar intézetekkel egy helyen vannak elhelyezve és velük szervezeti kapcsolatban állanak, de különleges céljuknak megfelelően önálló működési körben fejtik ki munkásságukat. Az intézetnek azok a tagjai, akik hivatalos kiküldetésben hosszabb időt töltöttek az intézetek kötelékében, az ösztöndíjasokkal egy sorba vehetők. Ezeknek munkásságáról éppúgy emlékezünk meg jelentésünk, mint az ösztöndíjasokéről, míg az intézeteket igénybevevő többi kutatóról rövidebb felsorolást nyújt.

A Bécsi Gróf Klebelsberg Kuno Magyar Történetkutató Intézet ezidén is *dr. Miskolczy Gyula* egyetemi ny. r. tanár, a bécsi magyar kultúrintézetek főigazgatójának vezetése alatt folytatta munkásságát.

Az intézetnek az egész tanévre kiküldött *állandó belső tagjai*, illetve legalább három hónapig ott dolgozó változó belső tagjai, akik az ösztöndíjasokkal egy sorba vehetők, a következők voltak:

Dr. Borsányi Károly (1914, Újpest, ref.), okl. középiskolai tanár (Heinlein professzor), állandó belső tag, március elejétől június végéig a római szociálpolitikára vonatkozó legújabb német irodalom eredményeit dolgozta fel. A bécsi Egyetemi Könyvtáron és Nationalbibliothekon kívül főképen az egyetem archeológiai és epigrafiai szemináriumainak szakkönyvtárait látogatta és e szemináriumok munkálataiba is igyekezett bekapcsolódni. A rendelkezésére álló aránylag rövid idő alatt értékes tudományos összeköttetéseket sikerült létrehoznia hasonló tárgykörben munkálkodó német tudósokkal. A gyűjtött anyagot egy a jövőben teendő római tanulmányút eredményeivel kibővítve, nagyobb terjedelmű munkában szándékozik közrebocsátani, amelynek tárgya a római népjóléti politika alapelveinek és módszereinek kimerítő története lesz.

Dr. Pakuts Béla (1908, Szlavón-Bród, Pozsega m., róm. kat.), okl. középiskolai tanár, egyetemi tanársegéd Pécsről (Tóth László professzor), állandó belső tag, március elejétől június végéig Magyarország közlekedéstörténetére vonatkozólag gyűjtött anyagot a bécsi Staatsarchivban. Kutatásai során a bécsi államtanácsnak Magyarország közlekedésügyeit szabályozó rendeleteit tanulmányozta át, majd a korabeli folyóiratok és napilapok nyomán a XIX. század vége felé

Magyarország területén folyó főbb vasútépítések körülményeit igyekezett tisztázni. A gyűjtött anyag fontos adatokat szolgáltatott az első magyarországi vasútépítésekre, a Duna szabályozására és a Duna—Tisza csatornára, a felsőmagyarországi úthálózati terveze-tekre („Lónyay'sches Operat“) és egyben fényt derített az udvari kereskedelmi bizottságtól kezdeményezett, az egész monarchiát egysé-ges úthálózati rendszerrel megszervezni készülő törekvésekre.

Három hónapnál rövidebb időt töltöttek az intézetben a követ-kező **változó belső tagok**: *Dr. Hanskarl Erzsébet* bölcsészettudo-mányi doktor, székesfővárosi könyvtártiszt, Szilágyi Virgil emigrá-cióos éveire vonatkozólag gyűjtött anyagot a bécsi állami levéltárak-ban és a Fővárosi Könyvtár megbízásából a „Wienerisches Diarium“-ban Pest-, Buda- és Óbudára vonatkozó fontosabb híreket gyűjtött egybe. — *Dr. Juhász Lajos* okl. középiskolai tanár, egyetemi gyakor-nok, Lónyay Menyhért gróf magyar és közös pénzügyminiszter, ké-sőbb magyar miniszterelnök közéleti tevékenységével foglalkozott és főképen az 1868-i magyar-horvát kiegyezés revíziójára vonatkozó levéltári anyagot gyűjtötte össze. E munkásságának eredményeképen jelent meg „A horvát kérdés az 1868-i kiegyezés után“ című tanul-mánya a bécsi Magyar Történetkutató Intézet Évkönyvének 1938. évfolyamában. — *Dr. Kelényi B. Ottó* bölcsészettudományi doktor, székesfővárosi főkönyvtárnok a bécsi Hofkammerarchivban a pesti tanács és a királyi kamara között folyó tárgyalások anyagából a pesti pénzügyi adminisztrációra vonatkozó előterjesztéseket és ren-delkezéseket tekintette át, s ekként betekintést nyert Buda és Pest XVIII. századi történetének számos ipari és kereskedelmi kérdésébe, valamint a bécsi kormányzat ipar- és vámpolitikájába. — *Kosáry Judit* középiskolai tanárjelölt készülő disszertációjához, amely a XVII. századi magyar női viseletről szól, adatokat és összehasonlító anyagot gyűjtött a bécsi Iparművészeti Múzeumban és a National-bibliothek színházi és portrégyűjteményében. — *Dr. Pfeiffer Károly* debreceni egyetemi könyvtárnok a bécsi Hofkammerarchivban a XVII. század második felének vallásügyi viszonyaira, továbbá a sze-pesi kamara kezében lévő kincstári jószágok kezelésére vonatkozó-lag gyűjtött levéltári anyagot. — *Dr. Szekrényessy Margit* okl. kö-zépiskolai tanár Semmelweis Ignácra szóló munkájához előtanulmá-nyokat folytatott a bécsi állami levéltárakban, a régi osztrák köz-oktatásügyi minisztérium levéltárában, a Wiener Allgemeines Kran-kenhausban és a bécsi Orvostörténeti Intézetben. — Ezenkívül *Kerényi András* II. félévi kollégiumi ösztöndíjas ösztöndíjának le-jártával kutatásait a nyári hónapokban történeti intézeti változó belső tagként fejezte be.

Mint **vendégek** egy hónapnál rövidebb ideig tartózkodtak az intézetben: *Dr. Fettich Nándor* egyetemi magántanár (Nagy Károly kardja), *dr. Jánossy Dénes* levéltári igazgató (levéltári kutatások), *dr. Kalmár János* múzeumi őr (fegyvertörténeti tanulmányok), *dr. László Gyula* múzeumi segédőr (a Kunsthistorisches Museum népvándorlaskori leletei), *Márkiné Poll Kata dr.* (népvándorlás-

kori ékszertanulmányok), *Orbán Dezső* bencés tanár (Győr vármegye településtörténete), *dr. Somogyi József* múzeumi segédőr (a bécsi Iparművészeti Múzeum keletasziai anyaga), *Tóth András* középiskolai tanárjelölt (az erdélyi románság XVIII. századi története), *dr. Váczy Péter* egyetemi magántanár (levéltári kutatások).

Külföldi vendégtagok a tanév folyamán a következők voltak: Egy hónapnál hosszabb ideig: *Dr. Backmann Reinhold* németbirodalmi tanügyi tanácsos, a Deutsche Notgemeinschaft kiküldöttje (Grillarparzer-tanulmányok), *dr. Ona Gailiunaité* litván gimn. tanár (nyelvmorfológiai tanulmányok). — Egy hónapnál rövidebb ideig: *Dyggve Eynar* koppenhágai műegyetemi tanár (ókeresztény építészet), *Bersun Adalet* egyetemi hallgató, Istanbul (zenetörténet), *dr. Friedrich Gerke* egyetemi ny. r. tanár, Berlin (ókeresztény régészeti tanulmányok), *dr. Mummenday Richárd* egyetemi könyvtár-igazgató, Berlin (bibliographiai tanulmányok), *dr. Ernst Wernecke* egyetemi könyvtári tisztviselő, Boroszló (a Balkán településtörténete).

A „**Fraknoi Vilmos**“ **Római Magyar Történeti Intézet** (Istituto Ungherese „Fraknoi“ di studi storici) a Palazzo Falconieriben elhelyezve, ebben az esztendőben is a római kollégiummal (Reale Accademia d'Ungheria di Roma) szervezeti kapcsolatban fejtette ki működését. Az intézetben a Magyar Tudományos Akadémia javaslata alapján a következők nyertek elhelyezést:

Dr. Dercsényi Dezső (1910, Vác, róm. kat.), művészettörténész, a Műemlékek Országos Bizottságához beosztott főiskolai végzettségű gyakornok (Gerevich professzor), a Magyar Tudományos Akadémia által adományozott ösztöndíjjal az olasz középkori művészet, különösen a XI—XIV. századi szobrászat magyar kapcsolatait tanulmányozta. Tanulmányait Rómában a R. Istituto d'Archeologia e Storia dell'Arte-ban, a Biblioteca Herziana-ban és a firenzei művészettörténeti intézetben folytatta. Megvizsgálta a XI—XIII. századi paviai, comoi és lombardiai kőfaragóműhelyek és szobrásziskolák kapcsolatait az árpádkori magyar művészettel, a felsőolasz román kori freskófestészet hatását a feldebrői, veszprémi korabeli freskókra, az aquilai múzeum magyar vonatkozású renaissance képeit; tanulmányozta a XI—XIV. századi bronzszobrász és a IV—XIII. századi mozaikiskolákat is. A Soprintendenza ai Monumenti Medioevali vezetőségének előzékenységéből módjában állt figyelemmel kísérni a Rómában és környékén folyó műemlékvédelmi, feltáró és restaurálási munkálatokat, valamint az olasz műemlékvédelmi törvényt és szervezeteket. Római tartózkodása alatt fejezte be a nem régen feltárt székesfehérvári kőmúzeum leíró katalógusát. A római Quadriennáléről, a firenzei Maggio musicaleről, a milánói Leonardo kiállításról szóló cikkei a *Corvina* 1939. évi számaiban jelentek meg. Hogy Rómában végzett kutatásait kiegészítse, meglátogatta a következő városokat: Nápoly, Salerno, Cefalu, Montecassino, Amalfi, Ravello, Paestum, Catania, Siracusa, Agrigento, Segesta, Palermo, Firenze, Siena, Arezzo, Perugia, Spoleto, Assisi, Ravenna, Bologna,

Parma, Piacenza, Cremona, Pavia, Milano, Como, Brescia, Verona, Padua, Venezia.

Dr. Császár Zoltán (1912, Budapest, róm. kat.), okleveles középiskolai tanár, bölcsészettudományok kandidátusa, foglalkoztatott diplomás a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi-könyvtárában (Huszi professzor). Giovanni Michele Bruto XVI. századi humanista életrajzá-
nak megírásával és Magyar Historiájának kritikai kiadásra való előkészítésével foglalkozott. Ezenkívül tanulmányokat folytatott Róma valamennyi jelentősebb könyvtárában a könyvtár belső adminisztrációja és a könyvanyag kezelése szempontjából. Utazásai során Nápolyt, Pompeit, Paestumot, Firenzét, Ravennát, Velencét, Perugiát, Assisit, Tarquiniát és Rietit látogatta meg.

II. BÉCSI COLLEGIUM HUNGARICUM.

Wien, VII. Museumstrasse 7.

Allami ösztöndíjasok:

Dr. Balogh István (1912, Debrecen, ref.), okl. középiskolai tanár, múzeumi gyakornok, Debrecenből (Rugonfalvi Kiss professzor). Ösztöndíjas az egész éven át. Kutatásai célja kettős volt: egyrészt a XVI—XVII. századi tiszántúli gazdaságtörténeti és demográfiai adatok felkutatása a bécsi levéltárakban, másrészt a német településtörténeti és néprajzi irodalom módszereinek, újabb eredményeinek megismerése. Átnézte a bécsi Staatsarchiv és Hofkammerarchiv Hungarica, Turcica és Ungar. Hoffinanzen anyagának a Tiszántúlra vonatkozó részét a XVII. századig bezárólag, rendszeresen dolgozott a Museum für Volkskunde könyvtárában Haberlandt professzor vezetése mellett. Levéltári kutatásainak részbeni eredményét „A debreceni kereskedők a XVI. században“ (Déri-múzeum Évkönyve, 1938.) című tanulmányában, néprajzi módszertani tanulmányainak eredményét „A legújabb német településtörténeti irodalom“ című cikkében (Ethnographia, 1939.) adta közre. Az intézet anyagi támogatásával Berlinbe utazott, ahol a múzeumokat főleg múzeológiai szempontból tanulmányozta.

vitéz Bene Gábor (1913, Budapest, róm. kat), okl. építészmérnök, Budapestről (Kotsis professzor). Ösztöndíjas az egész éven át. Célja volt, hogy városépítészettörténeti ismereteit az új német építészet alkotásain közvetlen úton kibővítsen és a tájrendezés szakirodalmát megismerje. Hosszabb tanulmányutat tett Berlin—Lipce—Drezda—Nürnberg—München—Salzburg—Linz—Steyr városokban, mindenütt főleg a régi városrészek újjáalakítását, az új településeket, a gyülekezési, felvonulási és sportterületek kialakítását tanulmányozva. Bécsben főképen a városzéli és kertes telepek kiépítésének szentelte figyelmét.

Berend Ágnes (1915, Nyiregyháza, róm. kat.), bölcsészettan-hallgató, Budapestről (Gerevich professzor). Ösztöndíjas az egész éven át. A különböző bécsi művészeti intézetekben és gyűjteményekben található magyar képzőművészeti alkotásokat gyűjtötte össze a XVIII. és XIX. századból. A bécsi Albertinán kívül főleg a Képzőművészeti Akadémia volt gazdag lelőhelye magyar művészek festményeinek, vázlatainak, grafikai munkáinak. E képkutatásokkal párhuzamosan a művészeti intézmények könyvtáraiban igyekezett az említett két évszázadra vonatkozó művészeti irodalommal behatóan megismerkedni. Az egyetem művészettörténeti intézetének tagjaként rendszeresen látogatta Sedlmayr professzor előadásait és résztvett az intézet gyakorlatain is. A húsvéti szünet folyamán tanulmányúton volt Rómában, ahol a múzeumok látogatásán kívül néhány Bécsből Rómába került magyar művészre vonatkozó adatait egészítette ki.

Dr. Ernuszt Johanna (1915, Budapest, róm. kat.) okl. középiskolai tanár, Budapestről (Huszi professzor). Ösztöndíjas a tanév II. felében. Szakprofesszorától megbízást kapott Joannes Sambucus ciceronianismusának feldolgozására s témájával kapcsolatban tanulmányozta Sambucusnak a külföldi humanistákkal való összeköttetéseit, adatokat gyűjtött a ciceronianismushoz XVI. századi történetére vonatkozólag és megállapította Sambucus helyét a németolasz ciceronianisták között. Munkájának eredményeit az Egyetemes Philológiai Közönyben fogja közzétenni.

Gál István (1912, Bonyhád, Tolna m., róm. kat.), középiskolai tanárjelölt, Budapestről (Thienemann professzor). Az első félévre kapott ösztöndíját vallás- és közoktatásügyi minisztériumi engedéllyel a második félévben vette igénybe. Témája: az angol-magyar érintkezések története, amelynek kapcsán a XVIII. századvégi angломánia kereteit meghatározta, a bécsi angol kiadványokat lajstromozta s a bécsi angol követek szerepét tisztázta. Megállapította, hogy Bécs mellett fontos közvetítő szerep jutott Hamburgnak és Göttingának is. A bécsi National- és Universitätsbibliothek Közép-Európában egyedülálló angol könyvgyűjteménye alapján sok, eddig észre nem vett angol összefüggést állapított meg Zápolyai, a Báthoryak, II. Rákóczi György és I. Apafi Mihály korából. Eredményeiről a bécsi Magyar Történetkutató Intézet Évkönyvében fog beszámolni.

Dr. Kelemen József (1910, Polány, Somogy m., róm. kat.) bölcsészdoktor, áll. tanítóképző-intézeti tanár, Szegedről (Schmidt professzor). Ösztöndíjas az egész éven át. Elsősorban Magyarországon szerzett germanisztikai, általános nyelvészeti és fonétikai ismereteit igyekezett Bécsben kiegészíteni és gyarapítani. Az egyetemen Nadler, Pfalz, Steinhäuser és Havers professzorok előadásait hallgatta, utóbbi professzor vezetése alatt rendszeresen dolgozott az indogermán szemináriumban. Résztvett a Phonogrammarchivban rendezett kísérletfonétikai gyakorlatokon, maga is készített felvételeket

az affrikátákra és nazálisokra való tekintettel. A Wörterbuchkanzlei intézetében a szótármunkálatokat és a nyelvjárási térképek szerkesztését tanulmányozta. Tanulmányutat tett Marburgba, ahol a Zentralstelle für den Sprachatlas des Deutschen Reiches und deutsche Mundartforschung munkáját, szervezetét és könyvtárát tanulmányozta.

Kerényi András (1909, Békéscsaba, ág. ev.), egyetemi gyakor-nok, Budapestről (Alföldi professzor). Ösztöndíjas a II. félévben. Készülő doktori értekezése kapcsán („Thrák, illyr és kelta nevek a Dunamedencében“) a római korból ránkmaradt feliratos anyag alapján megkísérelte a három nép névanyagát összeállítani és amennyire a feliratos anyag megengedte, igyekezett e nép gazdasági és társadalmi rétegződését szétválasztani. Résztvett Betz egyetemi magántanár vezetése alatt a bécsi egyetem archaeológiai szemináriumának munkálatain és igyekezett behatóan megismerkedni a bécsi múzeumok régészeti anyagával.

Dr. Ritsmann Pál (1914, Torbágy, Pest m., róm. kat.), esztergom-főegyházmegyei áldozópap, teológiai doktor, a bécsi katolikus teológiai fakultás (Ernst Tomek professzor) ajánlása alapján ösztöndíjas az egész éven át. Tanulmányi ideje alatt főképen az 1822-i utolsó magyar nemzeti zsinattal és az ezen tárgyalt nyolc pontnak az előzményeivel foglalkozott. Munkája közben kiterjeszkedett a zsinattal összefüggésben levő egyéb egyházpolitikai kérdésre is, így a jozefinismus egyes túlhajtásainak megszüntetésére II. Lipót és I. Ferenc idejében, a püspöki jövedelmek szabályozására, az üre-sedésben levő egyházi javadalmak jövedelmének kérdésére, a bécsi felsőbb papnevelő intézet (Augustineum) magyar vonatkozásaira, stb. Kutatási anyagát a bécsi Staatsarchiv államtanácsai, konfe-renciai és kabinetirodai aktáiból merítette.

Rosta Sándor (1915, Szombathely, róm. kat.), okl. középiskolai tanár, Szegedről (Schmidt professzor). Az első félévben volt ösztön-díjas. Beiratkozott a bécsi egyetemre, ahol Pfalz és Steinhauser professzorok fonetikai és nyelvtörténeti előadásait hallgatta, részt-vett a fonetikai szeminárium experimentális vizsgálatain. Az álta-lános nyelvészeti problémák kapcsán főleg a nyelvek és fajok össze-függésére irányította figyelmét. A magyarországi német nyelv-járásokkal foglalkozva, különösen a nyugatmagyarországi németiség fonetikáját igyekezett megállapítani és e tanulmányai során kitért Nyugat-Magyarország településtörténetére is. Eredetileg az egész tanévre kapott ösztöndíjat, de évközben kinevezettvén a csongrádi gimnáziumhoz, kutatásait március hó közepén félbe kellett hagynia.

Dr. Szücs Mária (1909, Szeged, róm. kat.), okl. középiskolai tanár, egyetemi tanársegéd, Szegedről (Szentpétery professzor). Ösztöndíjas az egész éven át. Célkitűzései három tárgykört öleltek fel: 1. Vizsgálta a magyarországi harmadkori effusiumok közül a Dunazug-hegység sajátos andesitjeit Pilisszentlélek környékéről. 2. Foglalkozott eruptív kőzetek zárványainak vizsgálatával, amelyek

ásványos összetételéből a vulkáni működés és petrogenesis folyamataira lehet következtetni. 3. Gyakorlatilag elsajátította a legfontosabb meghatározó és mérő műszerek kezelését, tanulmányozta a stereographikus vetítés módszereit és gyakorlati alkalmazását. Tanulmányi kirándulásai során főleg a Pauliberg—Felsőpulyakörnyéki bazaltvidéket, a Waldviertel és a Wachau őskori kőzeteit és kristályos paláit tanulmányozta. Kutatásai eredményét a Földtani Közlönyben fogja közreadni.

Dr. Tálasi István (1910, Laskó, Baranya m., ref.), okl. középiskolai tanár, etnográfus, Budapestről (Györffy professzor). Ösztöndíjas az egész éven át. Az egyetemes néprajz történetével és módszertanával foglalkozott, majd az összehasonlító néprajz ősfoglalkozási ágait vizsgálta, végül a német néprajz elméleti és módszertani irodalmával igyekezett behatóan megismerkedni, kiterjeszkedve tudománypolitikai és népnevelési kapcsolataira is. Látogatta az egyetemen Haberlandt professzor előadásait, résztvett intézetének gyakorlatain, valamint a Museum für Völkerkunde részéről rendezett elméleti megbeszéléseken is. Ösztöndíjas ideje alatt készítette el a tiszafüred-karcagi terület népi állattenyésztéséről szóló, a Földművelésügyi Minisztérium sorozatos kiadványai közt megjelenendő tanulmányát és a bakonyi pásztorkodásról szóló dolgozatát (Etnográfia, 1939, 25—53. l.), előadást tartott a Magyar Néprajzi Társaság ülésén. Tanulmányúton volt Berlinben, ahol a néprajzi muzeumot és a nagyobb néprajzi gyűjteményeket szemlélte meg.

A m. kir. Kereskedelem- és Közlekedésügyi Minisztérium ösztöndíjasa:

ifj. dr. Laurentzy Vilmos (1916, Budapest, ág. ev.), a bécsi Hochschule für Welthandel előadásait hallgatta az egész tanéven át.

Tanulmányi segélyként kedvezményes lakást nyerve a tanév egész tartama alatt a Kollegiumban nyert elhelyezést: *Spangenberg Ilona* énekesnő, aki énekleckéket vett Wildbrunn kamaraénekesnőnél és *gróf Toldalagi Ferenc* főiskolai hallgató, a bécsi Konsularakademie tanulója.

Egy szemeszteren keresztül kedvezményes lakást kaptak a Kollegiumban *Balázsovics Márta* és *Száva Judith* főiskolai hallgatók, mindketten a bécsi Zeneakadémia tanulói.

Vendégtagokként dolgoztak, illetve folytattak speciális tanulmányokat a Kollegiumban egy hónapnál hosszabb ideig: *a*) magyar honosok: *Dr. Eörsi Júlia* székesfővárosi középiskolai tanár (népművelési kérdések), *Dr. Homér Lajos* okl. középiskolai rajztanár, múzeumi gyakornok (a Museum für Völkerkunde keletázsiai anyaga), *Pásztor Lajos* középiskolai tanárjelölt (A Jagellók-korabeli vallásos élet Magyarországon), *Dr. Kühn István* m. kir. vegyész (a náthaláz vegyi gyógyszerei), *Szőcs Ottó* orvostanhallgató (előadások az egyetem orvostudományi karán); *b*) külföldi honosok: *Dr. Emich Isolde* középiskolai tanár (összehasonlító nyelvészet), *Gerhard Becker* főiskolai hallgató (előadások a bécsi egyetemen),

Herbert Specht főiskolai hallgató (előadások a bécsi egyetemen), *Kemal Bilim Mabusse* török egyetemi hallgató (nyelvtörténet), *Nina Illiaddon* görög főiskolai hallgató (zeneakadémiai előadások).

III. BERLINI COLLEGIUM HUNGARICUM.

Berlin, N. W. 7. Dorotheenstrasse 2.

NÉMETORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Állami ösztöndíjasok:

Dr. Farkas Károly (1905, Újpest, róm. kat.), orvos, tanársegéd a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Kórbonctani és Kísérleti Rákkutató Intézetében (Balogh professzor). A második félvévre nyert állami ösztöndíj segítségével Berlinben az egyetemi kórbonctani intézetben Roessle professzor irányítása mellett dolgozott és elsősorban a hypophysis és köztiagy összefüggését tanulmányozta egy új, általa módosított festési eljárás segítségével. Ezen munka főként emberi eseteket ölel fel, de igen részletes kísérleti része is van. A dolgot Roessle professzor felszólítására közölni fogja. E mellett sajtó alá rendezte előbbi kutatásainak eredményeit a ritkább vesedagantokról. Az intézeti munka mellett igyekezett megismerni a berlini városi kórházak üzemét, különös tekintettel a kórbonctani osztályokra. Budapesti intézetének támogatásával résztvett a jénai Zeiss-tanfolyamon. Meglátogatta ezenkívül a jénai, lipcei, hamburgi, nürnbergi, müncheni, kölni és bécsi egyetemi intézeteket és városi kórházakat.

Feketekuti Mankovics László (1914, Bártfa, gör. kat.), a jogtudományok „sub auspiciis Gubernatoris“ doktora, államtudományi doktor, közalapítványi kir. ügyigazgatósági joggyakornok, Budapestről (Tomesányi professzor), a berlini egyetemen Schmitt, Höhn és Bornhak professzorokat hallgatta. Résztvett a Höhn professzor vezetése alatt álló közjogi szeminárium munkájában. E szeminárium és a budapesti közjogi szeminárium között állandó jogszabály és cikk csereakciót hozott létre. Többszöri németországi körutazása folyamán Huber (Lipese) és Koellreutter (München) professzorokkal is érintkezést talált. Először a Kompetenzgerichtshof-on „Hatásköri bíráskodás“ című munkájának kiegészítésén dolgozott. Később az Institut für ausländisches öffentliches und Völkerrecht-ben és az Institut für Staatsforschung-ban az államfői felelősség és a rendeleti jogalkotás kérdéseivel foglalkozott összehasonlító jogi alapon. Tanulmányozta a mai német alkotmányjogot is. Egyházi vagyongogi, főleg kegyurasági kutatásokat is végzett. A Deutsches Recht című folyóiratban „Lehre von der Heiligen Krone“ címmel értekezése jelent meg. A Collegium igazgatóságának megbízásából résztvett a Munkügyi Minisztérium keretében szervezett nemzetközi

szociálpolitikai munkaközösségben és alkalma nyílt a német szociális intézményeket, nevezetesen a biztosítást, munkaközvetítést és munkairányítást, szociális becsületbíráskodást, munkásvédelmi berendezéseket, telepítést, lakásépítést, az anya- és csecsemővédelmet a gyakorlatban is megismernie. Mint a Magyar Nemzeti Diákszövetség megbízottja, állandóan érintkezést tartott a német diákság vezetőivel. A német diákszövetség meghívására résztvett a wüzburgi birodalmi diákhatán is. A berlini magyar kolónia két ünnepélyén beszédet tartott.

Dr. Gáll Imre (1909, Irsa, ref.), okleveles mérnök, államtudományi doktor, székesfővárosi mérnök, beosztva a polgármesteri V. közlekedési ügyosztályhoz, ösztöndíjas a második félévben. Tanulmányai szerves kiegészítését képezik azoknak a tanulmányoknak, melyeket Angliában, az 1932—33. tanévben ugyancsak mint magyar állami ösztöndíjas végzett és elsősorban a nagyvárosi közforgalmú közlekedés vizsgálatára terjedtek ki. A charlottenburgi műegyetemen Giese professzor „Nagyvárosi közlekedésügy“, Georg Müller professzor „Garázsok és várakozóhelyek“ és Wilhelm Müller professzor „Vasúti üzemtan“ című előadását hallgatta és feldolgozta a vonatkozó szakirodalmat. Behatóan tanulmányozta a birodalmi főváros közlekedési üzemét, elsősorban annak gyorsvasúti ágazatát. Megtekintette az üzem forgalmi berendezéseit, javítóműhelyeit és egyéb üzem berendezéseit. Minthogy a berlini gyorsvasúti hálózat jelentősebb része a birodalmi vasutak kezelésében van, összeköttetésben állott a német birodalmi vasútigazgatósággal és megtekintette a folyamatban levő gyorsvasúti építkezéseket, valamint a Berlin környékén folyó Reichsautobahn építkezéseket is. Résztvett a Mitteleuropäischer Wirtschaftstag által rendezett északnémet tanulmányi körúton, melynek során Bremen, Hamburg, Kiel és Lübeck városokat kereste fel. Hamburgban a Hochbahn A. G. gyorsvasút üzemét tanulmányozta a forgalmi osztály mérnökeinek támogatásával. Budapest székesfőváros útépítési és városrendezési ügyosztályaitól kapott megbízásai alapján részletes jelentést tett a birodalmi főváros útépítés ügyének, felmérésének és telekértéknyilvántartásának néhány fontos szakkérdéséről. Budapest székesfőváros képviselőjében résztvett a Stockholmban tartott nemzetközi városfejlesztési kongresszuson. Tanulmányairól a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben előadást fog tartani.

Dr. Gerendás Mihály (1908, Tápiószele, róm. kat.), vegyész, egyetemi tanársegéd Szegedről (Szent-Györgyi professzor) bécsi kollégiumi ösztöndíját kéziösztöndíjként elnyerve mindkét félévben a berlin-dahlemi Kaiser Wilhelm Institut für Zellphysiologie-ban Otto Warburg professzornál dolgozott. Tanulmányozta az intézet fényelektromos szinképelemző berendezését s újabb elvek felhasználásával hasonló készüléket tervezett a szegedi orvosi vegytani intézet számára, majd annak alkatrészeit németországi cégekkel elkészíttette. E munka befejezése után fermentkémiai vizsgálatokat végzett s

Warburg professzor mellett az uricase enzimet izolálta. Kísérletei során olyan praeparátumot sikerült előállítania, mely a kiindulási anyagul használt, acetonnal szárított disznómájponnál 1500-szor aktívabb volt. Ennek a készítménynek meghatározta az abszorció-spektrumát és megállapította vastartalmát. Az izolált enzyminyiség egy részét Warburg professzor rendelkezésére bocsátotta, másik részével Szegeden további vizsgálatokat végez. Részt vett a Zeiss-művek által Jénában tartott optikai kurzuson is.

Dr. Issekutz Béla (1912, Kolozsvár, róm. kat.), egyetemi díjtalan tanársegéd a szegedi Gyógyszertani Intézetben (Jónás professzor), a berlini pharmacologiai intézetben Heubner professzor vezetése alatt végzett kísérleteket különböző vérmérgeknek methämoglobinképző hatására vonatkozólag. Előzőleg Havemann segítségével az eddiginél gyorsabb és pontosabb methämoglobin meghatározási módot állapított meg, majd p-aminophenol, phenylhydroxylanin, ortho-, meta- és paradinitrophenol befecskendezésekkel macskákon végezte a methämoglobin képződésére vonatkozó kísérleteit. Munkájának eredményéről három dolgozatot jelentet meg az Archiv für experimintelle Pathologie und Pharmakologie nevű folyóiratban. Tanulmányi idejének végén Bonnba utazott, ahol Schulemann professzor chemotherapeutikai intézetében a modern chemotherapia módszereit tanulmányozta.

Dr. Krampol Miklós (1906, Kőszeg, róm. kat.), okleveles középiskolai tanár Budapestről. Munkássága elméleti és gyakorlati területen mozgott. Tanulmányait az UFA, a TOBIS (Berlin) és a Bavaria (München) filmgyárakban folytatta. November havában az UFA Lehrschau könyvtárában dolgozott, majd a Lehrschau múzeumának gazdag történelmi anyagát és a modern filmgyártás tudományos, művészi, gazdasági, technikai stb. folyamatait és szemléltető anyagát tanulmányozta. Ily módon, még mielőtt a gyakorlati munkába bekapcsolódott, áttekintő képet nyert az UFA filmgyár s benne a filmgyártás életéről. Az elméleti tanulmányok után az UFA igazgatósága Martin Pál rendező mellé osztotta be asszisztensnek. Így alkalma volt a gyártás minden egyes fázisában résztvennie. Az UFA-nál egy francia és több német játékfilm rendezését is tanulmányozta. Ezután hosszabb ideig az UFA kulturális osztályán dolgozott és több kultúrfilm készítésében vett részt. A TOBIS és a Bavaria filmgyárakban elsősorban a rendezést és az építkezéseket, általában a képzőművészeti munkálatokat tanulmányozta. Felkereste a Reichsstelle für den Unterrichtsfilm német oktatófilm szervezetet és megismerte az intézmény felépítését és gyártási eljárását. Végül látogatást tett a német filmakadémián, tanulmányozta annak módszerét és több előadásán is résztvett. Az év folyamán gazdag anyagot gyűjtött a film történetéről és a modern filmgyártás technikai, tudományos és művészi életéről.

Dr. Némethy László (1909, Netecsa-puszta, Verőce m., róm. kat.), bölcsészdoktor Budapestről (Aistleitner professzor). Az ókori Mezo-

potámia-kutatás történeti és nyelvészeti kérdéseivel foglalkozott, különösképen pedig az ékiratos nem sémi, hetita, hatti, elámi, urartui nyelvekkel, amelyeknek hazai művelője nincsen. Vezető tanára a berlini egyetemen, Forrer professzor lehetővé tette számára, hogy tanulmányaiban még nem publikált forrásanyagot is felhasználhasson. Megjelenés előtt van „Das Land Lulu zur Zeit der urartäischen Königsinschriften“ című dolgozata.

Peschko Zoltán (1903, Zsolna, ág. ev.) államilag képezett orgonaművész, budapesti evangélikus gimnáziumi énektanár Budapestről, evangélikus egyházzenei tanulmányokat végzett a Staatliche Hochschule für Musikerziehung und Kirchenmusik-on Heitmann és Reimann professzorok vezetésével. Az egyetemen az első félévben Frotsher professzor Orgelbau előadásait hallgatta. Résztvett a Dómban és a grunewaldi templomban tartott istentiszteleteken, a Dómchor és a grunewaldi kórus próbáin, tanulmányozta a régi híres orgonákat, így a röthai Silbermann, a hamburgi Jakobi-templom Scherer—Schnitger, a lübecki Totentanz, a lübecki Jakobi-templom és a charlottenburgi Eosander Kapelle Schnitger orgonáját 1706-ból. Meglátogatta Lübeckben a Kemperer, Potsdamban a Schuke orgonagyárat. Tanulmányozta a berlini Institut für Schwingungsforschungot és az intézet tudományos megfigyelései alapján készült spandau-i orgonát. Az iskolai énektanítást a fridenau-i gimnáziumban és a Mozart Schuleban tanulmányozta. Önálló hangverseny keretében orgonált a potsdami Friedrichkirchében, melyről a német lapok nagy elismeréssel írtak. Megjelentek cikkei az Evangélikus Életben a „Nagyhét zenéje Berlinben“, az Evangélikus Népiskolában „A röthai Silbermann orgona“, az Énekszóban „Látogatás a fridenau-i gimnáziumban“ címeiken.

Révész István (1915, Bezi, Győr m., ág. ev.), evangélikus segédlelkész, a Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem evangélikus hittudományi karáról, keresztényen archeológiai és művészettörténeti tanulmányokat folytatott. A berlini egyetemen G. Rodenwaldt és Fr. Gerke professzorok előadásait hallgatta. Az egyetem keresztény archeológiai szemináriumában a kultikus építészet alapkérdéseit tette vizsgálat tárgyává az antik, görög-római vallás, az őskereszténységet környező misztériumvallások és a keresztény művészet területein és ezzel kapcsolatban, de különösen a Kr. u. I—III. századok vallástörténetére nézve végzett kutatásokat. E témakörből H. Lietzmann professzor szemináriumában előadást tartott. Tanulmányozta a Kr. utáni IV—VI. századok keresztény művészetének és dogmatörténetének összefüggéseit különös tekintettel a monumentális apszisfestészet és sarkophagplasztikára és eredményeiről Fr. Gerke professzor szemináriumában beszámolót tartott. A reformációt megelőző német művészettörténeti jelenségek közül a késői gót templomépítéssel, majd a XVI. század templomépítészetével foglalkozott. A modern egyházi művészetet a berlini Kunst-Dienst egyházművészeti intézet keretében ismerte meg, annak archivumát

feldolgozta, résztvett kiállításain, rendezésein és tanulmányútjain. A Berlinben tartott nemzetközi archeológiai kongresszus előadásait is hallgatta.

Dr. Sztrókay Kálmán (1907, Zalacsány, ág. ev.), ásvány-kőzettani intézeti adjunktus Budapestről (Mauritz professzor), a berlini egyetem ásvány-kőzettani intézetében dolgozott Ramdohr professzor vezetése mellett. Elsősorban éremikroszkópiai és éregenetikai vizsgálatokat végzett. Az első félévben rendszeresen résztvett az e tárgykörbe vágó előadásokon és gyakorlatokon. Majd három hazai ércelőfordulást feldolgozva „Gyöngyösoroszi-i érctelep mikroszkópiai és genetikai vizsgálata“ címen a Földtani Közleményekben, „Erzmikr. und goniom. Beobachtungen an dem neuen Antimonglanz-Vorkommen von Kisbánya“ címen a Zentralblatt für Mineralogie-ban beszámolt munkájáról és elkészítette „Erzmikroskopische Beobachtungen von Reesk (Mátrabánya)“ című kéziratát. Látogatta Seifert professzor kristálykémiái és kristályfizikai előadásait. H. Strunz magántanárral együtt röntgenográfiai kísérleteket folytatott a foszfát-arsenát csoport ásványain. Az elkészült rácsszerkezeti vizsgálatok „Isodimorphie zwischen Metavariscit, Variscit, Phosphosiderit und Strengit“ címen a Zentralblatt für Mineralogie-ban fognak megjelenni. Végül a Deutsches Institut für Edelstein- und Perlenforschung der Universität-ben önkéntes asszisztensként hosszabb ideig működött, ahol önálló vizsgálatokat és ellenőrzéseket végzett. Látogatásokat tett a berlini rokontárgyú intézetekben, tanulmányutat tett a Riesengebirge-ben, kisebb utazás keretében megtekintette a hamburgi és kielii ásvány-kőzettani intézeteket is.

Vargha Károly (1914, Szentlászló, Somogy m., róm. kat.), polgári iskolai tanár, az Apponyi Kollégium I. éves tagja Szegedről (Schmidt Henrik professzor), néprajzi tanulmányokat folytatott, mint a berlini egyetem hallgatója A. Spamer és K. Hahn professzoroknál. Népdal- és összehasonlító népzene kutatásban W. Danckert és G. Frotscher professzoroknál dolgozott doktori értekezésén. A Staatliches Institut für Deutsche Musikforschung a népzenei kölcsönhatások tanulmányozására a szemeszterközi szünetben, márciusban gyűjtőkörútra küldte a somogy-baranyai magyar-német nyelvhatár falvaiba. Gyűjtésének zenei szempontból való teljes feldolgozását az anyag nagysága miatt még nem fejezte be. Erről a vidékről származó gyűjteménye darabjaiból tartott előadást a berlini egyetem Magyar Intézetében a magyar kanászok élő népdalköltészetéről. Külön tanulmányozta a berlini néprajzi és népzenei intézetek és múzeumok berendezését és anyagfeldolgozó és rendszerező eljárás módjait. A Staatliches Institut für Deutsche Musikforschung Magyarországra vonatkozó teljes anyagát áttanulmányozta. Spamer prof. intézetében népdalgűjteménye szövegi részének eredetmeghatározását végezte el. A Berlinben található anyag alapján kiegészítette a „Somogy megyei balladahősök életrajza“ című készülő munkáját, továbbá kiegészítő adatokat gyűjtött Somogy megye népmozgalmi

viszonyairól szóló, valamint Szentlászló falu történetét tárgyaló munkájához. Cikkét adott közre a Népünk és Nyelvünkben, ismeretéseket és bírálatokat írt az Ungarische Jahrbücher és történelmi cikkeket hazai vidéki lapok számára.

Dr. Vinkler Elemér (1909, Szabadka, róm. kat.), bölcsészdoktor, vegyész, gyógyszerész, a szegedi Ferenc József-Tudományegyetem Szerves és Gyógyszerészi Vegytani Intézetének tanársegédje (Szent-Györgyi professzor). A berlini egyetem gyógyszerészi kémiai intézetében Mannich professzor magánlaboratóriumában dolgozott. Két problémát vizsgált: 1. A bis (phenacylo-methyl)-methyaminchlorhydrat lúgos átrendeződésekor képződő termék szerkezetét állapította meg. 2. Aryl-alkyl-aldehydekeket formaldehyd jelenlétében aryl-alkyl-aminsókkal aminoaldehydsókká kondenzált és ezek néhány érdekes származékát állította elő. Ezeket tárgyaló Mannich professzorral közösen megjelenő dolgozatai sajtó alatt vannak. A tudományegyetem szerves és biochemiai vonatkozású előadásait (Butenandt, Houben professzorok óráit) látogatta. A Deutsche Chemische Gesellschaft ülésein résztvett. Németországi körútján megtekintett több kémiai kutatóintézetet.

Tanulmányi segélyben részesült:

Dr. Török Béla (1914, Szeged, róm. kat.), szegedi királyi járásbírósi joggyakornok a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélyével az egész évben ingyen lakást élvezett a berlini Collegium Hungaricumban. Az egyetemi könyvtár, a porosz állami könyvtár és az Institut für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht szakgyűjteményeinek segítségével feldolgozta az államformák kérdésesportjának történelmi és államelméleti anyagát, különös tekintettel a monarchia és a köztársaság szempontjaira. Ezzel a munkakörrel kapcsolatban foglalkozott az államjogi módszertan legújabb problémáival is. A német autoritárius alkotmány szempontjainak megismerése után vizsgálta a magyar és a német alkotmánysemlélet különbségeit és kapcsolatait. Az igazságügy-miniszter úr megbízása alapján tanulmányozta a Német Birodalom korporatív berendezéseit. Feldolgozta a kérdés teljes német irodalmát és a berlini magyar királyi követség szíves támogatása segítségével kapcsolatba jutott az illetékes német tényezőkkel, úgy, hogy volt alkalma a Reichsnährstand, a Deutsche Arbeitsfront és a különböző kamarák szervezetét a gyakorlatban is megismernie.

Tanulmányi segéllyel utaltatott be továbbá **dr. Arató Ádám** kir. törvényszéki jegyző, aki az 1937—38. tanévben a külföldi állam elleni polgári perbeli joghatóság kérdésére vonatkozólag összegyűjtött anyagát egészítette ki Berlinben július 22-ike és augusztus 19-ike között elnyert kollégiumi ingyenes lakás és 150 RM. tanulmányi segély segítségével, valamint **dr. Szabó Zoltán** egyetemi tanársegéd,

aki 2 hónapig lakott a kollégiumban havi 120 RM. kéziösztöndíjjal. Még a tanév folyamán kapott tanulmányi segélyként négyhavi ingyenes berlini kollégiumi lakást **dr. Ónody Olivér** a német idegenforgalmi szervezet tanulmányozására, a kedvezményt azonban csak 1939 augusztus 1-től tudta igénybevenni s a háború kitörése miatt szeptember elején már befejezte berlini tartózkodását.

Magyar törvényhatósági ösztöndíjas:

Vertse Dezső (1904, Nyíregyháza, róm. kat.), okleveles építész-mérnök, miniszteri segédmérnök a Fővárosi Közmunkák Tanácsánál, beosztva a városépítési ügyosztályhoz. Budapest székesfőváros egészéves ösztöndíjasa, Budapestről (Kotsis professzor) Berlin nagyszabású újjáépítési munkálataival kapcsolatban városrendezési tanulmányokat folytatott. E városrendezés szellemi irányítójának, Speer Albert professzornak irodájában alkalma volt tanulmány tárgyává tenni terveken, modelleken és szóbeli közlések alapján a húsz évre tervezett munkáknál felmerülő kérdéseket és azok gyakorlati keresztülvitelét. Helyszíni tanulmányokat végzett a már kész és építés alatt levő épületeken, különösen a tempelhofi új repülőter óriási építkezését tanulmányozta tüzetesebben. Számos gyárat látogatott meg, ahol a műhelyek megvilágítását, szellőzését és higiénejét és a munkások szociális intézményeit tanulmányozta. A Märkisches Museumban Berlin történelmi városrendezésének dokumentumait vizsgálta és adatgyűjtéssel foglalkozott. Münchenben megtekintette az új német építőművészet kiállításának hatalmas modell- és fényképanyagát. A Collegium Hungaricumban előadást tartott az újjáépülő Berlinről. Berlin városrendezéséről írott hosszabb tanulmányát bemutatta Speer professzornak, aki művét azzal honorálta, hogy számára 3 ezer kilométernél hosszabb útra szabadjegyet adott a német birodalmi építkezések megtekintése céljából. Útja során Regensburgot, Münchent, Augsburgot, Nürnberget, Bremet, Hamburgot, Kielt, Lübecket, Magdeburgot, Leipzigit, Kölnt, Stuttgartot, Ulmt, Innsbruckot látogatta meg és a régi német műemlékeket is tanulmányozta. Júniusban Stockholmban és Kopenhágában különösen a legmodernebb lakótelepeket és az itt végrehajtott városrendezési szempontokat tanulmányozta. Munkásságáról a Mérnök és Építészegyletben előadásokat fog tartani.

Mint *vendégek* legalább egy szemesztert töltöttek a Collegium Hungaricumban: *Faragó Lajos*, a berlini Handelshochschule hallgatója, *Kozma Jenő*, a berlini egyetem gazdasági karának hallgatója, *Müller László*, a berlini egyetem orvostudományi karán szigorló orvos, *Neugebauer Kurt*, a berlini Technische Hochschule hallgatója, *Rajczi Sándor*, a berlini Technische Hochschule hallgatója, *Tóth Bálint*, ref. lelkész, a berlini egyetem bölcsészeti karának hallgatója, *Weigert Aladár*, zeneszerző és *Zilahy Ferenc*, a berlini Technische Hochschule hallgatója.

Legalább egy hónapot, de nem egészen félét a Collegiumban töltő vendégek: *dr. Arató István*, királyi járásbírósi joggyakornok, *Bánsági Miklós*, joghallgató, *Csordás Miklós*, erdőmérnök, *dr. Eckert Györgypál Irma*, a Transdanubia cég (Berlin) tudományos tisztviselője, *Faragó András*, joghallgató, *dr. Fischer Vilmos*, gimnáziumi tanár, *dr. Goll György*, műegyetemi tanársegéd, *Grünwalszky Károly*, a Németországban dolgozó magyar mezőgazdasági munkások evangélikus lelkésze, *dr. Klenka János*, gimnáziumi tanár, *dr. Kozma Ferenc*, banktisztviselő, *Körmüves Dávid*, a Németországban dolgozó magyar mezőgazdasági munkások református lelkésze, *László Endre*, hegedűművész, *dr. Oláh Akos*, tb. szolgabíró, kereskedelmi tisztviselő, *Peti Zoltán*, református vallástanár, *Schiffer Dénes*, bölcsészettan-hallgató.

A Deutscher Akademischer Austauschdienst csereösztöndíjasai:

Dr. Angyal Endre (1915, Pozsony, róm. kat.), tanárjelölt Budapestről (Thienemann professzor), 1938 november óta mint a Deutscher Akademischer Austauschdienst csereösztöndíjasa színház-történeti tanulmányokat folytatott Münchenben. Az egyetemen A. Kutscher és H. Borchardt professzorok színház-történeti és H. Cysarz német irdolamtörténeti előadásait hallgatta. Tagja volt az egyetemi színház-történeti és germanisztikai intézetnek, az egyetemi és a bajor állami könyvtárban dolgozott. Sajtó alá rendezte herceg Eszterházy Pálról szóló összehasonlító irodalmi munkáját és előkészített egy-egy munkát a középkori lovagköltészetéről és a délnémet barokkról. Anyagot gyűjtött a barokk drámáról magyar nyelven megjelent könyvének németnyelvű bővített kiadásához és az udvari kultúra irodalmi és színházi vonatkozásainak kérdéséhez. Folyamatosan ismertette az Új Élet hasábjain a német színház és irodalom kérdéseit.

Czeglé Imre (1912, Biharkeresztes, ref.), református segédlelkész, a sárospataki teológiai akadémiával kötött csereegyezmény alapján nyert ösztöndíjjal az első félévben a hallei egyetemen, a másodikban a herrnhuti teológiai szemináriumban folytatott protestáns hittudományi tanulmányokat.

Dr. Győrffy Barnabás (1911, Szepesbéla, ref.), okleveles középiskolai tanár, bölcsészettudományi doktor, általános állattani intézeti díjtalan gyakornok Szegedről (Győrffy professzor) német állami csereösztöndíjjal folytatta az előző évben megkezdett colchicines kezeléssel történő polyploidia-indukálást Berlin-Dahlemben. November és december havában Heidelbergben Seybold professzor intézetében a chromatografáló levélfestékelemzést, Darmstadtban Stocker professzor mellett a növényi asszimiláció mennyiségi meghatározásának módszerét sajátította el, végül Freiburg in Breisgauban alkalmi nyílt Oehlkers professzor iskolájában cytogenetikai vizsgálatokat megtekintenie. Az év folyamán két dolgozata jelent meg: „Colchicinnel indukált poly-

plodia I.“ és „Tetraploid paprika“ (Acta Universitatis Szegediensis, Acta Biologica, pars: Botanica, Tom. V. Fasc.: 1—2).

Pálfi Miklós (1911, Beled, Sopron megye, ág. ev.), felavatott evangélikus lelkészjelölt, német csereösztröndíjjal félétet töltött Tübingenben. Az egyetemen teológiai előadásokat hallgatott, résztvett a szemináriumi munkásságban és Paul Volz professzor vezetése mellett kidolgozta az „Istenfélelem az Ótestámentomban“ című doktori értekezését. Kapcsolatot tartott fenn a helyi lelkészi karral és így sikerült az ottani gyülekezeti életbe is betekintést nyernie.

Dr. Posewitz A. Guidó (1908, Budapest, ág. ev.), kir. mérnök a m. kir. Országos Öntözésügyi Hivatalnál. Mint egyéves németországi csereösztröndíjas Boroszlóban a műegyetem mérnöki karán és az egyetem mezőgazdasági karán vízépítési, kultúrtechnikai, talajtani, talajfizikai, talajvíztani, kémiai, botanikai és növénytermesztési előadásokat és gyakorlatokat hallgatott. Szabad idejében a kultúrtechnikai tanszéken és laboratóriumban dr. Zunker egyetemi tanár, valamint a növénytermelési kísérleti intézetben dr. Boguslawsky egyetemi magántanár irányítása mellett dolgozott. Megismerte a modern talajfizikai és talajvízháztartási irodalmat és a legújabb talajvizsgálási módszereket. Megtekintette Bécsben dr. Sekera, Lipcsében dr. Janert és Berlinben dr. Freckmann egyetemi tanárok laboratóriumait és kísérleti telepeit. Részletesen foglalkozott a Janert-féle altalajöntözéssel. A talajesőrákó és kavicsszivárgóépítő gépeket üzem közben több ízben megtekintette. Lipcse környékén több altalajöntözési telepet látogatott meg. Foglalkozott repülőterek víztelenítési kérdéseivel is. Berlin mellett szennyvízzel való árasztóöntözést, Sziléziában főleg permetező öntözéseket tanulmányozott. Megtekintett több telepítést, kis-, közép- és nagybirtokot és modern mezőgazdasági üzemeket, továbbá munkatáborok által végrehajtott kultúrtechnikai munkákat. Boroszlóban a vízépítési szemináriumban Magyarország vízgazdálkodásáról németnyelvű előadást tartott. Magyarul ismertette a talaj pórustérfogatának és víztartalmának gyors meghatározására szolgáló légpiknométeres eljárást. A termőtalajok vízháztartásáról írt cikke, — melyben az öntözővíz mennyiségének meghatározására új eljárást dolgozott ki, — az Öntözésügyi Közleményekben fog megjelenni.

Révész Gabriella (Kassa, 1915, ref.), díjtalan gyakornok a debreceni egyetem magyar irodalmi szemináriumában (Huss professzor), csereösztröndíjas évét Lipcsében töltötte. Bár az egyetemre is beiratkozott és rendszeresen hallgatott német irodalmi és nyelvészeti kollégiumokat, valamint résztvett a germanisztikai intézet gyakorlatain is, főcélja mégis az volt, hogy a német középiskolák külső szervezetét és belső életét ismerje meg. Az utóbbi célból a német közoktatásügyi minisztérium engedélye alapján a lipcsei Goethe leányközépiskolát látogatta heti 10 tanórán. Egyetemi és középiskolai elfoglaltsága mellett módot talált arra, hogy Lipcse kulturális és művészi életével is megismerkedhessék, majd ösztöndíjas évének

végén alkalmat talált arra, hogy Berlin, Drezda, Greifswald, Hamburg, Frankfurt a/M. és München múzeumait és kulturális intézeteit látogassa meg.

Dr. Szabó Árpád (1913, Budapest, ref.), ideiglenes asszisztens a frankfurti Kultúr-morfológiai Intézetben (Husztai és Frobenius professzorok), német csereösztöndíjat kapott Frankfurt a/M.-ba azzal a megbízással, hogy a frankfurti egyetem bölcsészeti karán később létesítendő magyar lektorátus feladatát ideiglenesen lássa el. Ez a terv ugyan utóbb meghiúsult, de a jelölt a rendelkezésre álló időt tudományos képzettségének továbbfejlesztésére fordította. Munkatársa volt a frankfurti Kultúr-morfológiai Intézetnek, ahova még Frobenius Leo professzor vette fel. Vorklassisches Erbe cím alatt összefoglalta három klasszika-filológiai tárgyú dolgozatát és mint habilitációs dolgozatot benyújtotta a frankfurti egyetem bölcsészeti karának. A kar a dolgozatot elfogadta és 1939 februárjában a habilitációs kollokviumot megtartotta. A német minisztérium engedélye alapján az egyetem pár hét múlva kiadta magántanári oklevelét. A habilitációs dolgozat három részletét a Welt als Geschichte, Archiv für Religionswissenschaft, illetőleg a Paideuma című folyóiratok publikálják.

Dr. Szent-Ivány József (1910, ág. ev., Budapest), nemzeti múzeumi segédőr az év második felében német csereösztöndíjat élvezett. Ösztöndíjas idejét Bécs, München, Strassburg, Páris, London, Ostende, Bruxelles, Frankfurt a/M., Köln, Düsseldorf, Hamburg, Kiel, Berlinen keresztül vezető nagyobb tanulmányúttal kezdte meg. Ennek során több nyugateurópai városban tanulmányozta a természettudományi múzeumok szemléltető gyűjteményeit, szervezetét, berendezését és megtekintett néhány magas színvonalon álló magángyűjteményt is. Ösztöndíjas fél éve nagy részét Bellinchen an der Oderben töltötte. Itt a dr. Frenzel G. Apterygota-specialista vezetése alatt álló biológiai állomáson folytatta, a kőszegi-hegységben és a Mátrában gyűjtött ősróvaranyag feldolgozását, megkezdte a dr. Dudich Endre barsi és dr. Peregi István szentistvánbarlangi és kecske-barlangi Apterygota-anyagának feldolgozását. Munkája eredményéről a Folia Entomologica Hungarica és Vasi Szemle hasábjain számol be. Az Apterygota-anyag feldolgozásával párhuzamosan megkezdte a magával vitt és a Bellinchen környékén is gyűjtött álskorpió-anyag meghatározását. Alkalma volt tanulmányozni a németországi természetvédelem kitűnő szervezetét is.

Az Alexander von Humboldt-Stiftung ösztöndíjasai:

Dr. Benkő István (1911, Csákberény, Fejér m., róm. kat.), a debreceni egyetem volt gyakornoka (Teghze professzor), joggyakornok, Humboldt ösztöndíjjal a müncheni egyetem jogi karán folytatott nemzetközi jogi, jog- és államböleseleti tanulmányokat. Elsősorban

a nemzetközi jogi népszavazásról készülő monográfiája jog- és állambölcseleti részének kidolgozására fektette a fősúlyt. E mellett foglalkozott az együttes biztonság bölcseletének kérdésével, valamint a területre való jognak (gyarmatok) a nemzetközi életben való problémájával. Tanulmányai során bekapcsolódott A. K. Petraschek jogbölcseleti szemináriumának munkásságába és rendszeresen hallgatta Gürke és Mezger professzorok nemzetközi jogi, illetőleg jogbölcseleti előadásait.

Dr. Csilléry Béla (1915, Budapest, ref.), állami okleveles zene-tanár, államtudományi doktor Budapestről, ideiglenes székesfővárosi zenetanár, szolgálatételre beosztva a polgármesteri XI. (közművelődési) ügyosztályhoz mint zenei szakelőadó, a Nemzeti Zenede hegedűtanára Humboldt-ösztöndíjas volt az egész tanéven át. Németországban már harmadik éve fejtett ki munkásságot, első évben állami, másodikban székesfővárosi ösztöndíjjal. Az előző években megkezdett munkásságát tovább folytatta, elsősorban pedig mint a berlini Staatliche Akademische Hochschule für Musik beiratkozott rendes hallgatója karmesteri kiképzést nyert. Az énekarvezetést Thomas Kurt professzor, a zenekarvezetést Gmeindl Walther professzor irányítása mellett sajátította el. Karmesteri készségét gyakorlati úton is tökéletesítette, mert gyakran volt alkalma az intézet kórusát és két zenekarát vezényelni. Különösen a zenekari hangversenyirodalom minél tökéletesebb elsajátítására törekedett és ezért részt vett Gmeindl professzor mindkét kurzusán. A praeklaszszikus zenekari irodalommal pedig az intézet kamarazenekarának munkásságát irányító Stein Fritz professzor, igazgató vezetésével foglalkozott. Gyakorlati karmesteri tanulmányainak kiegészítéseképpen tüzetesen tanulmányozta a külföldi városok zenekarait és azok szervezetét. Erre annál is inkább alkalma nyílt, mert az 1938/39. év folyamán is, az előző évekhez hasonlóan több koncertmeghívást kapott, mint hegedűművész. Koncertszerepléseivel kapcsolatban megismerte Németország nagyobb városain kívül Dánia, Norvégia, Svédország, valamint Hollandia és Svájc fontosabb városainak zenei berendezkedéseit. Útjának főbb állomásai voltak: Breslau, Dresden, Hamburg, Kassel, Kiel, Leipzig, München; Genf, Lausanne, Zürich, Winterthur; Amsterdam, Haarlem, Hága, Hilversum, Utrecht; Kopenhága, Malmö, Göteborg és Oslo. Koncertszereplései alkalmával mindig nagy súlyt helyezett magyar szerzők műveinek külföldön való bemutatására és népszerűsítésére. Ebből a szempontból különösen nagy jelentőséggel bírt a berlini Singakademiében tartott hangversenye (az „Internationale Austauschkonzerte der Singakademie“ keretében), a leipzig-i Ausländischer Akademiker Klub rendezésében tartott magyar est, valamint a berlini, hilversumi, kopenhágai és oslo-i rádiókban elhangzott hangversenye.

Hofmann László (1914, Szombathely, róm. kat.), okleveles középiskolai tanár Pécsről (Koszó professzor) doktori értekezésének, a csonkamagyarországi németiség mai irodalmának anyagát egészítette

ki és irodalomtudományi módszertani tanulmányokat folytatott Berlinben. Az első félévben különösen az egyetemi Magyar Intézet könyvtárában, a második félévben az egyetem Germanisches Seminar-jában dolgozott Julius Peterson professzor vezetésével, akinek gyakorlatain felolvasta Hölderlinről írt nagyobb dolgozatát. A Magyar Intézetben előadást tartott a mai magyar líráról.

Karbiner Alice (1915, Szeged, ág. ev.) a szegedi egyetem végzett hallgatója (Schmidt professzor), nyelvjáráskutatási tanulmányokra kapott Humboldt-ösztöndíjat egész évre. A tanév első felében a freiburgi egyetemre, a másodikban a marburgi egyetemre iratkozott be és mindkét helyen elsősorban német nyelvészeti előadásokat hallgatott s ilyen gyakorlatokon vett részt. Freiburgban H. Fischer Schwäbisches Wörterbuch-jának tanulmányozása, Kaiserslauternban a Christmann pfalzi szótárát készítő irodában való munka, Marburgban a W. Mitzka és B. Martin vezetése alatt álló Deutscher Sprachatlas intézetének látogatása, a Hessisch-Nassauisches Volkswörterbuch készítésének figyelemmel kísérése, Giessenben az A. Götze irányításával készülő Südhessisches Wörterbuch anyagának átnézése igen tanulságos és értékes eredményekkel jártak. Tanulmányának eredményét doktori értekezésében közli.

Simonyi Margit (1909, Budapest, róm. kat.), okleveles középiskolai tanár Budapestről, a német filmet tanulmányozta. Az oktató-filmmel kapcsolatban a Reichsstelle für den Unterrichtsfilmnél, Berlin városának Film und Bildamt-jában és a német iskolákban végzett tanulmányokat. Megismerte a Reichsfilmarchiv, a Reichspropagandaleitung, a Reichsnährstand, a Reichsfrauenführung, a National Socialistische Volkswohlfahrt, a Rassenpolitisches Amt, a Hitler-Jugend, a hadsereg, a Deutsche Arbeitsfront filmszervezeteit. Az utóbbinál, mint rendező asszisztens dolgozott és résztvett a produkció egyéb munkáiban is. Áttanulmányozta a német filmgyártással kapcsolatos üzemeket. Hallgatója volt a berlini egyetemen a nyári félévben az újságtudományi- és filmelőadásoknak és az újonnan megnyílt babelsbergi Filmakadémiának is. Németországi tanulmányéve alatt sikerült kulturális és üzleti kapcsolatokat teremtenie a német és magyar filmélet között, amelyen, mint a Magyar Filmiroda tisztviselőjének van alkalma tovább dolgoznia.

Varga Anna (1913, Nagyvárad, ág. ev.), a szegedi egyetem végzett hallgatója (Schmidt professzor), a budapesti Baár Madas ref. leánygimnázium helyettes tanára, az 1937—38. tanévre kapott Humboldt-ösztöndíját hivatali akadályoztatása miatt nem tudta igénybe venni és csak 1939 nyarán használt fel egészéves ösztöndíjából két hónapot. A német nyelvjárási és néprajzi tanulmányainak kiegészítését célzó munkája során előbb a nürnbergi Deutsches Nationalmuseumban folytatott rövid népviselet-tanulmányt, majd Marburg a. d. Lahnba utazott, ahol résztvett egy Deutsches Volk und deutsches Land in der Wissenschaft der Gegenwart című tanfolyamon. Ezzel párhuzamosan és a tanfolyam befejezése után a Sprachatlas, a Hes-

sen-Nassauisches Volkswörterbuch intézeteiben és a hesseni néprajzi intézetben folytatott nyelvjárás-földrajzi és összehasonlító néprajzi tanulmányokat B. Mitzka és B. Martin professzorok vezetése alatt. Munkája eredményét készülő doktori értekezésében adja közzé.

A Mitteleuropäischer Wirtschaftstag ösztöndíjasai:

vitéz Botvay Károly (1897, Ada, Bács m., ág. ev.), egyetemi adjunktus a műegyetem erdészeti vegytani tanszéke mellett (Vági professzor), Wirtschaftstag ösztöndíját 1938 december 1-től 1939 szeptember 1-ig Münchenben vette igénybe. A Bayerische Forstliche Versuchsanstaltnak G. Krauss professzor vezetése alatt álló Institut für Bodenkunde und Standortslehre osztályán dolgozott. Befejezte doktori értekezését, elkészített a mechanikai elemzés körében a szedimentációs görbe kiértékelésére egy számítás útján történő eljárást, ösztöndíjas ideje második felében pedig a talajok legfinomabb mechanikai alkatrészeire vonatkozó vizsgálati eljárások kidolgozásával foglalkozott. Számos kisebb-nagyobb kiránduláson vett részt, amelyek során részben erdészeti tapasztalatait gyarapította, részben Németország különböző intézményeivel ismerkedett meg.

Dr. Bugyi Balázs (1911, Kolozsvár, róm. kat.), orvos, bölcsészettudományok kandidátusa, gyógyszerismereti intézeti tanársegéd Budapestről (Issekutz professzor) Berlinben folytatott tanulmányokat a Mitteleuropäischer Wirtschaftstag ösztöndíjával. Az egyetem orvosi sugárkutató intézetében Friedrich professzor irányítása mellett vizsgálta a sterinvegyületeknek és epesavaknak photochemiai viselkedését, különös tekintettel a cancerogen anyagok keletkezésére. Résztvett a jénai egyetem optikai kurzusán és beszámolt a német röntgentársaság stuttgarti kongresszusáról a Magyar Röntgen Közlönyben. „Zur Frage der kreislaufwirksamen Organextrakte“ címen Bad Neuheimben előadást tartott. Ösztöndíjas éve alatt több, részben még itthon készült dolgozata jelent meg: „Adatok a Freundkaminer reactio hatóanyagának ismeretéhez“, „Spektrographische Untersuchung der Hypophysenhormon-Handelspräparaten“, „Beiträge zur Photochemie des anti-lytischen Faktors im Krebs“, „A napfürdőzés élettana“, „Beiträge zur chemischen Differenzierung der kreislaufwirksamen Muskelextrakte und des embryonalen Herzens“ (Bugyi és Hegedűs).

Dr. tarnói Buocz Elemér (1913, Temesvár, róm. kat.), államtudományi doktor (Surányi-Unger professzor), miniszteri előadó, előző évi Wirtschaftstag-ösztöndíját jelen tanévre is megkapta, azonban katonai szolgálata miatt csak a nyár folyamán vehette igénybe. Augusztus elején utazott ki Leipzigbe, ahol résztvett a dresdeni Mitteleuropa-Institut által rendezett gazdaságpedagógiai tanfolyamon. Löbner professzor mellett dolgozott a leipzig-i Wirtschaftshochschulen s a tanfolyam előadásai mellett több gyárválalatban, gazdasági intézetben, kereskedelmi szakiskolában egészítette ki gyakorlati ismeretekkel elméleti tanulmányait.

Dr. Csikós-Nagy Béla (1915, Szeged, r. kat.), államtudományi doktor Szegedről (Surányi-Unger professzor), Wirtschaftstag-ösztöndíjjal végzett a jelen tanévben közgazdasági tanulmányokat Németországban. Egyrészt a nemzeti szocializmusnak a német gazdaságtudományra gyakorolt hatását kutatta, másrészt korábbi gazdaságfilozófiai vizsgálódásait folytatta. Ezen célból résztvett a v. Gottl-Ottlilienfeld berlini törzsszemináriumának összejövetelén, ahol „A gazdálkodás tanának új megalapozása“ címen előadást is tartott. Előadását a Közgazdasági Szemle 1939. évi 3—4. száma közölte. A német gazdaságtudomány legújabb irodalma keretére vonatkozó vizsgálódásainak első eredményeit a Közgazdasági Szemle 1939. évi 1—2. számában „A német honvédő gazdaság irodalma“ címen foglalta össze, majd a Deutscher Volkswirtba „Wehrwirtschaftliche Gedanken in der ungarischen Politik“ címen írt dolgozatot. Májusban egyhónapos tanulmányt folytatott Münchenben Weber Adolf és von Zwiedineck Südenhorst professzorok mellett. Elkészítette a Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik részére „Beitrag zur Theorie des Wirtschaftens“, a Schmollers Jahrbuch részére pedig „Beitrag zur Theorie der Wirtschaft und Ökonomie“ című tanulmányokat. A berlini magyar kolónia felkérésére előadást tartott „Magyarország a világgazdaságban“ címen. Jelenleg gyűjtött adatai alapján „A nemzeti szocializmus és a német gazdaságtudomány“ című nagyobb tanulmányán dolgozik.

Dr. Fejes Katalin (1907, Budapest, róm. kat.), budapesti gyermekklinikai díjtalan gyakornok (Hainiss professzor) a gyermekkori fertőzőbetegségek serológiájára és epidemiológiájára vonatkozó kutatásokra kapott ösztöndíjat, amely részére a következő tanévre is meghosszabbított. Így két éven át folytatott tanulmányairól a következő tanév végén együttesen számol be.

Dr. Freiburger József (1909, Sopronbánfalva, róm. kat.), újságíró, aki az előző évben az Institut für Zeitungswissenschaft tagjaként Berlinben folytatott tanulmányokat, az 1938—39. tanévre hasonló célú tanulmányokra nyert ismét ösztöndíjat.

Dr. Frenreisz István (1907, Budapest, róm. kat.), fizetéstelen tanársegéd a budapesti Tudományegyetem belklinikáján (Herzog professzor), egészéves Wirtschaftstag-ösztöndíját a müncheni II. számú belklinikán kezdte meg 1938 decemberében. Minthogy célja a szív és vérerek betegségeinek tanulmányozása volt, különös tekintettel az elektrokardiografiára és a szív akciós áramának újabb regisztrációs módszereire, azonnal beosztást nyert a klinika elektrokardiografiai laboratóriumába és egyik betegosztályára. Tanulmányozta a laboratóriumban használatos eljárásokat és résztvett a járóbetegrendeléseken. Müncheni tartózkodása alatt alkalmat talált arra is, hogy megismerkedjék az I. számú belklinika munkájával is, amelynek működése főként a vitaminológia terén nevezetes. Háromhónapos müncheni tartózkodás után Berlinbe utazott. Itt részben a Westend Krankenhaus II. számú belosztályán és a II. számú belklinikán vett részt rendszeresen az orvosi munkában. Ezekben az intézetekben az elektro-

kardiografián kívül főleg a therápiát és a diaetás berendezéseket tanulmányozta. Ösztöndíjas évének utolsó állomása Heidelberg volt. A Schellong professzor vezetése alatt álló Krankenhaus Speyerershofban a vérkeringési laboratóriumban dolgozott és sikerült megismernie a szív akciós áramának regisztrálására egy egészen újrendszerű eszközt (Vektor-diagraph), amelyet Schellong professzor szerkesztett és elsajátította a készülékkel való felvétel technikáját, valamint a felvételek értékesítésének módját a szívizom állapotára vonatkozólag. Az év folyamán résztvett a wiesbadeni belgyógyász kongresszuson és meglátogatta Hamburgban a híres Tropyen-Institutot.

Dr. Illényi András (1902, Székesfehérvár, róm. kat.), a budapesti tudományegyetem Általános Kórtani és Bakteriológiai Intézetének adjunktusa (Belák professzor), egész éves Wirtschaftstag-ösztöndíjat kapott. 1938 november második felében kezdte meg külföldi munkáját. W. Pfannenstiel mellett a Marburg a. d. Lahn-i hygieniai intézetben. Az itt eltöltött három hónap alatt részint egy Pfannenstieltől kapott balneológiai témával, részint itthoni kísérletei folytatásaként anaerob bakteriológiai témával foglalkozott. Marburg a. d. Lahn-t elhagyva tanulmányait Hamburgban folytatta J. Zeissler professzor intézetében, majd Berlinbe utazott, ahol az Institut für Robert Kochban O. Gins professzor mellett dolgozott. Alkalmat talált arra, hogy Németország különböző vidékeit beutazza és több érdeklődési körébe eső tudományos intézetet meglátogasson. Munkásságának eredményét a következő dolgozatokban közölte: Über die Beeinflussung des Harnsäurestoffwechsels durch natürliches und künstliches Mineralwasser. Der Balneologe, Jahrgang. 6. H. 6. 1939. Aerobes Wachstum von Anaeroben Zahnbakterien. Zentralblatt für Bakteriologie. Abt. I. Orig. Bd. 144. 1929. K. H. Büssinggel együtt: Neue Züchtungsverfahren für Analórobier unter Werwändung von l. Ascorbinsäure und anderen reduzierenden Stoffen. Zentralblatt für Bakteriologie. Abt. I. Orig. 144. H. 1—5. (Beiheft).

Katona Kálmán (1910, Miskolc, róm. kat.), okleveles gépészmérnök Budapestről (Misángyi professzor), egészéves Wirtschaftstag ösztöndíját papírmérnökké való átképzésére használta fel. Ebből a célból előbb a Wagener & Co. papírgépgyárban vállalt állást, majd 1938 októberétől a darmstadti főiskolán tanult egyrészt a papírmérnöki tanszéken előadó dr. Brecht, másrészt a cellulóze-kémiai tanszéken előadó dr. Yayne tanárok vezetése mellett. Elméleti tanulmányai közben elvégzett egy papírfestői tanfolyamot az A. G. Farben-industrie-ban, majd 1939 augusztus 1-vel gyakornokként a Papierfabrik Kabel A. G.-nál helyezkedett el.

Kulin Sándor (1904, Érendréd, ref.), gazdasági akadémiai r. tanár, 1939-ben kilenc hónapot töltött Berlinben Wirtschaftstag-ösztöndíjjal. A berlini egyetem mezőgazdasági fakultásának mezőgazdasági üzemi intézetében a legújabb (nemzeti szocialista) üzemtan irányelveit tanulmányozta és a bornimi munkakísérleti gazdaságban a mezőgazdasági munka racionalizálásának módszereit figyelte. Elké-

szította ebből a tárgykörből doktori értekezését, amelyet a berlini egyetem mezőgazdasági fakultásán óhajt benyújtani.

Dr. Malán Mihály (1900, Zólyom, róm. kat.), egyetemi magántanár, a Pázmány Péter Tudományegyetem Anthropologiai Intézetének adjunktusa március elejétől anthropológiai, emberörökléstani és fajegészségügyi tanulmányokkal foglalkozott. A dahlemi Kaiser Wilhelm Institut für Anthropologie, menschliche Erblehre und Eugenikban prof. Dr. Eugen Fischer mellett kiegészítette és befejezte korábbi években elkezdett a tájékozódóképesség öröklődésére vonatkozó vizsgálatait, melyek e képesség öröklődésének bebizonyítása s így egy új pszichikai tulajdonság öröklésének igazolására vezettek. Az erről szóló dolgozata „Zur Erbllichkeit der Orientierungsfähigkeit im Raum“ címen a Zeitschrift für Morphologie und Anthropologie 1939. évi évfolyamában sajtó alatt van, s az edinburghi nemzetközi örökléstani kongresszuson bemutatást nyert. Ezután újabb morphológiai ikervizsgálatot kezdett ugyanebben az intézetben. Ezenkívül a Reichsgesundheitsamt Erbwissenschaftliches Forschungsinstitutjában Prof. Dr. Günther Just mellett a konstitúció öröklött alapelemei s az egyes konstitúciós típusok metrikus kifejezésére vonatkozó vizsgálatokat végzett Pomerániában gyűjtött anyagon. A berlini egyetemen hallgatta Fischer, Lenz, Günther, Thurnwald, Curtius, Gebhardt és más professzorok főleg embertani és emberörökléstani, valamint alkattani előadásait. Résztvett a Deutsche Gesellschaft für Rassenkunde müncheni kongresszusán és „Zur Handlinien u. Muster der Ungarn“ címen előadást tartott, amely a Verhandlungen der deutschen Gesellschaft für Rassenkunde 1939. évi kötetében jelent meg. Tanulmányozta a müncheni egyetemi embertani intézet (Prof. Mollison) munkamódszereit, valamint a müncheni anthropológiai kiállítást, ezenkívül Schlaginhaufen prof. zürichi intézetét és Hanhart zürichi emberörökléstani kutató magánlaboratóriumának munkáját. Megtekintette a freyburgi egyetem újonnan berendezett anthropológiai osztályát, a bécsi Naturhistorisches Museum embertani kiállítását és a bécsi egyetem embertani intézetének családkutató osztályát. Állandó figyelemmel kísérte a berlini Reichsakademie für Leibesübungen Biologisches Institutjának (Prof. Dr. B. K. Schultz) testnevelésbiológiai és embertani munkásságát.

Dr. Schmidt Jenő (1902, Karánsebes, róm. kat.), egyetemi tanársegéd Pécsről (Albrich professzor) 1939 februárjában kezdte meg egészéves Wirtschaftstag ösztöndíját Berlinben. Egyhónapos berlini tartózkodás után Münchenbe utazott, ahol körülbelül negyedéves nyári megszokással az év végéig W. Meisner professzor klinikáján dolgozott. Minthogy a német belügyminiszter engedélye alapján Németország területén orvosi működést folytathatott, résztvett a klinika rendes napi munkájában. Emellett önálló tudományos kutatásokat is végzett, amelynek eredményeként a következő dolgozatait sikerült sajtó alá rendeznie: „A könnyimirigy nyirokelemeinek eredetéről“, „A miopia-kérdés mai állása“ és „Ismeretlen eredetű járványos szem-

betegségek Közép-Európában“. Egy ötszáz eset feldolgozását magába foglaló nagyobb munkája, „A szemgolyó késői sorsa áthatoló sérülések után“ címen sajtóra kész.

Dr. Schneider Jenő (1914, Szeghegy, Bács-Bodrog m., ág. ev.), jog- és államtudományi doktor Szegedről (Surányi-Unger professzor), a berlini politikai főiskola, valamint a gazdasági főiskola Wirtschafts-politik Südosteropas nevű szemináriumában dolgozott. E szemináriumokban tanulmányozta Magyarország gazdaságpolitikai helyzetét, főleg pedig külkereskedelmi kapcsolatait Németországgal és a délkeleteurópai államokkal. Lörch professzornak, e szemináriumok vezetőjének és a drezdai délkeleteurópai gazdasági intézet igazgatójának megbízásából és támogatásával elkészítette „Ungarns wirtschaftspolitische Lage in Südosteuropa“ és „Ungarns wirtschaftspolitische Beziehungen mit Deutschland“ című értekezéseket és e körből előadást is tartott. Ezekben Magyarország további iparosodását nemzetgazdasági szempontból elengedhetetlen szükségszerűségnek tünteti fel. További tanulmányaiban a fellendült iparú Magyarország és az iparával erősen Délkelet-Európa felé orientálódott Németország közti kisebb-nagyobb érdekkellentéttel és annak megoldási lehetőségeivel foglalkozott. E célból feldolgozta Magyarországnak az egyes délkeleteurópai országokkal való gazdasági kapcsolatait. A nyarat különféle ifjúsági szervezetek, főleg munkatáborok és az aratási segédszolgálat intézményeinek tanulmányozására fordította és e célból nagyobb utazást tett.

Dr. Vogel József (1912, Sopron, róm. kat.), gazdasági gyakornok, mint Wirtschaftstag-ösztöndíjas az 1938—39. tanévet Berlinben töltötte. Beiratkozott a berlini Landwirtschaftliche Hochschuleba és mind a főiskolán, mind egyéb más intézetben különösen a német agrárpolitikai törvénykezést és intézkedéseket igyekezett megismerni. Súlyt helyezett arra, hogy ezen rendelkezések hatását a gyakorlatban is megismerje és ezért gazdatanácsadókkal, gazdasági oktatókkal ismételtén nagyobb körutakat tett vidéken. Megtekintett mintegy ötven mezőgazdasági nagyüzemet és számos kisebb gazdaságot. Munkaterületén kiterjedt ismeretséget szerzett. Összegyűjtött tudományos anyagát és tapasztalatait még nem sikerült teljesen feldolgoznia, azonban a Köztelek, Tejgazdasági Szemle és Cukorrépa című kiadványok hasábjain jelentek meg már ösztöndíjas idejével kapcsolatos írásai.

IV. RÓMAI MAGYAR PAPI KOLLÉGIUM.

Collegium Ecclesiasticum Hungarorum in Urbe.
Roma, Via Giuila 1.

Allami ösztöndíjasok:

Németh Antal (1913, Budapest, róm. kat.), veszprémi egyházmegyei áldozópap, a budapesti hittudományi kar (Aistleitner professzor) ajánlására egészévi ösztöndíjjal harmadik évét töltötte a Római Magyar Papi Kollegiumban. A tanulmányi év folya-

mán a Pontificium Institutum Biblicum szentírástudományi fakultásán a harmadik évfolyamot végezte el cum laude eredménnyel. A Római Magyar Papi Kollegium konferenciái keretében előadást tartott „Az ószövetségi képtilalom az Üdvözítő és az első keresztény századok korában“ címmel.

Németh Pál (1908, Vitnyéd, Sopron m., róm. kat.), hittudományi doktor, szentírástudományi licenciátus, győregyházmegyei áldozópap, egészévi ösztöndíjjal harmadik esztendejét töltötte a Római Magyar Papi Kollégiumban. A tanulmányi év keretében a Pontificium Biblicum harmadik évfolyamát elvégezte s ezzel elnyerte a „candidatus ad lauream“ fokozatot. A Római Magyar Papi Kollégium konferenciáit „Az egyiptomiak feltámadásba vetett hite és az Ószövetség“ című előadásával nyitotta meg.

Telkes András (1913, Budapest, róm. kat.), áldozópap, a budapesti hittudományi kar (Baranyai professzor), egyévi ösztöndíjjal a harmadik évét töltötte a Római Magyar Papi Kollégiumban. A tanulmányi év folyamán a Pontificium Institutum Utriusque Juris kánonjogi fakultásának harmadik évfolyamát végezte el. A Római Magyar Papi Kollégium konferenciái keretében előadást tartott a „Litis Contestatio a legrégibb római jogban“ címmel.

Tanulmányi segélyben részesült:

Dr. Bánk József (1911, Adács, Heves m., róm. kat.), hittudományi doktor, kétévi állami ösztöndíjas iskolaév után, mely alatt a Pontificium Institutum Utriusque Juris-on a kánonjogi licenciátust „magna cum laude“ fokozattal szerezte meg, most a harmadik évét (Baranyai professzor), tanulmányi segéllyel végezte el, mint a Római Papi Kollégium tagja. A harmadik évfolyam vizsgáit is „magna cum laude“ fokozattal tette le. Ezenkívül a jogi személyről szóló doktori értekezéséhez az anyagot összegyűjtötte. A Papi Kollégium konferenciái között előadást tartott: „A jogi személy problematikájáról“.

Az állami ösztöndíjakon kívül a papi Kollégium tagjaiként folytatták egyházzenei tanulmányaikat *Huszár* Dezső esztergomi és *Vág Imre* kalocsai főegyházmegyei áldozópapok, valamint *Nagy Ferenc* pécszegyházmegyei áldozópap, az olasz állam csereösztöndíjasa, valamint dr. *Móra Mihály* kir. törvényszéki titkár, egyházjogász is.

V. RÓMAI COLLEGIUM HUNGARICUM.

Reale Accademia d'Ungheria di Róma, Via Giulia 1.

OLASZORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Állami ösztöndíjasok:

Ifj. Czene Béla (1911, Isaszeg, Pest m., ref.), festőművész (Rudnay professzor). Tagja a Magyar Képzőművészek Egyesületének és a Spirituális Szövetségnek. Akadémiai évének elején, 1938

őszen résztvett a velencei Biennale-n egy nagyméretű hármás arc-képével, 1939 márciusában Budapesten szerepelt műveivel a Nemzeti Szalonban a Spirituális Szövetség kiállításán. Itt a „Csodaszarvas“ című képét a Magyar Állam megvette. Rómában, mint az intézet tagja, résztvett a Mostra Prellittoriale kiállításon egy képével. Legnagyobb-részt otthoni régi terveit dolgozta ki, elsősorban a „Hunor és Magyar“ című kompozícióját, melyhez sok vázlatot és tervet hozott magával és készített Rómában is, és melyet körülbelül négyhónapi munkával fejezett be. Egy nagyméretű arcképet készített, szintén még otthonról hozott vázlatok és tanulmányok alapján; ugyancsak egy régi elgondolását festette meg a „Napkeleti bölcsék“ című biblikus kompozíciójában és egy kisebbméretű arcképén is. Ezenkívül egy önarcképet, két kisebb arcképet és egy tájképet festett. Tanulmányainak egyik mellékcélját alkották festéktechnikai kutatásai. Tanulmányozta az etruszk, római és kora keresztény művészetet Rómában, Nápolyban, Pompeiben, Tarquiniában, Perugiában; az olasz mestereket különös tekintettel a festési eljárásukra a Trecentotól napjainkig Rómában, Nápolyban, Firenzében, Arezzóban, Orvietóban, Perugiában, Assisiben, Velencében. Utazásai alatt nagyszámú rajzot készített: részben vázlatokat anyaggyűjtés szempontjából, részben önálló grafikai lapokat.

Élesdy István (1912, Cegléd, róm. kat.), okleveles középiskolai rajztanár, festő és grafikus, volt képzőművészeti főiskolai tanársegéd (Glatz professzor). Római tartózkodása első idejében Róma műemlékeit, múzeumait tanulmányozta, majd Róma templomainak mozaikjait és freskóit. Munkásságát életnagyságú szénrajzokkal kezdte. Befejezett három nagyméretű képet: Anita, Két öreg római, Beszélgetők a Campon. Számos arcképet rajzolt és festett. Tájképeket festett Róma érdekesebb részeiről és Capriról. Rajzsorozatot készített Róma grafikailag szép helyeiről, hogy hazatérése után belőlük rézkarsorozatot készíthessen. Motívumokat gyűjtött Nápolyban, Pompeiben, Capriban, Pescaraban, Tarquiniában. Megtekintette Róma környékének nevezetesebb várait és városait, bejárta az Abruzzokat. Ösztöndíjas éve alatt nyerte el Budapest Székesfőváros Rézkars pályázatának III. díját. Olaszországi tanulmányait Firenze, Velence, Assisi, Perugia művészeti emlékeinek megtekintésével zárta le.

Dabóczy Mihály (1905, Marosszentkirály, ref.), szobrászművész, megbízott tanársegéd (Kisfaludi-Strobl professzor). Tanulmányozta mind az antik és renaissance művészetet, mind a mai modern olasz szobrászatot. Tanulmányutat tett Firenzébe, Nápolyba, Pompeibe és Róma környékén. Több nagy szobrot alkotott. Munkái: „Magyar oltár“, „Anyaság“, „Erdőölő“, „Szegény asszony“ nagyobb méretű szobor kompozíciók; „Szeretet“, „Áhitat“, „Pásztorgyerek“, „Haldokló“, „Nyilazó magyar“ kisebb kompozíciók és több arckép domborműben és körplasztikában. Témái főleg magyar gondolatúak voltak, igyekezett ezeknél az itt látottakból leszűrt tapasztalatait érvényesíteni.

Dr. Karay Kálmán (1910, Vác, róm. kat.), jog- és államtudományi doktor, Pest vármegye szolgabírája (Magyary professzor). Az olasz korporatív államrendszerre és a fasiszta községi igazgatásra vonatkozó tanulmányai részint elméletiek, részint gyakorlatiak voltak. Különösen a korporatív jog és a jog többi ága közötti viszonyra, a korporatív jogszabályok természetére és a területi önkormányzat fogalmának fasiszta értelmezésére vonatkozó irodalmat dolgozta fel részletesen, de figyelme kiterjedt a korporatív állam egész szervezetére is. Tanulmányainak anyagát a korporációügyi minisztérium, római tudományegyetem, a Biblioteca Nazionale Centrale, valamint az Istituto Nazionale di Cultura Fascista könyvtárában gyűjtötte össze s ez utóbbi intézetnek tagja is volt. Beiratkozott az egyetemre, hol főleg Sergio Panunzio, Widar Cesarini Sforza, Carlo Costamagna és Guido Zanobini előadásait hallgatta. Résztvett a Gruppo dei Fascisti Universitari dell' Urbe által rendezett Corso Informativo di Cultura Politica Italiana tanfolyamon. A m. kir. belügyminiszter megbízásából az olasz királyi belügyminisztériumban a közigazgatási területrendezéseknek és szétszórt (tanyai) települések közigazgatási szervezetének kérdéseivel és megoldási módjaival foglalkozott. Érdeklődése kiterjedt az olasz állam propaganda szerveinek működésére is és e részben a népművelésügyi minisztériumban szerzett értékes tapasztalatokat. Ösztöndíjas éve alatt a Közigazgatástudományban közölt „Az új olasz alkotmányreform“ című tanulmányában az új olasz törvényhozó szervre vonatkozó egész irodalmat feldolgozta, az olasz közigazgatási jogi intézményeket pedig a Magyar Közigazgatás, a Városok Lapja, a Vármegye és a Corvina hasábjain ismertette. Nagyobb utazást tett Libiában, hol a kormányzóság útján a tanyai közigazgatás körébe vágó tanulmányait egészítette ki, de megismerkedett a gyarmati közigazgatás és telepítés problémáival is. Bejárta Szicília nagyobb városait, Messinát, Siracusát, Cataniát, Palermót és Taorminát. Róma környékén kívül volt Bolognában, Firenzében, Ravennában, Nápolyban, meglátogatta Orvietot, Viterbot, Civitavecchiát, Aquilát, Perugiát, Assisit, Sienát, Pisát, San Marinot, Bolsénát és Velencét. A littorai prefektus által rendelkezésre bocsátott autóval bejárta a pontusi mocsarak helyén épült városokat, Littoriát, Sabaudiát, Pontiniát és Apriliát, valamint a környező tanyavidéket. Utazásai során igyekezett a kapcsolatot felvenni a közigazgatási hatóságokkal és ezúton különösen az olasz nagyvárosok közigazgatására vonatkozólag gyűjtött anyagot. A római magyarság március 15-i ünnepén ünnepi beszédet mondott.

Matzon Frigyes (1909, Irsa, róm. kat.), szobrászművész, Képzőművészeti Főiskolai tanársegéd (Sidló professzor). Római tartózkodása első idejében az olaszországi képző- és részben iparművészeti emlékeket tanulmányozta, különös tekintettel az antik és középkori szobrászatra és építészetre, valamint az építészettel kapcsolatos festészetre és mozaikokra. E célból több tanulmányutat tett Firenze, Nápoly, Pompei, Pescara, Avezzano, Aquila, Rieti, Perugia, Assisi, Spoleto és a Róma-környéki városokban. Műtermi munkásságában

főképen portré-szobrászattal foglalkozott, amit XII. Piusról készített mellszobrokkal és plakettekkel fejezett be. Ezeken kívül készített kisebb egyházi és profán tárgyú figurális szobrokat, kutatta a renaissance mesterek építészeti és szobrászati együttvalóságát és a későbbi különválásnak okait. Római tartózkodása alatt vásárolta meg a Székesfővárosi Múzeum a Műesarnok őszi tárlatán kiállított egyik művét.

Törvényhatósági ösztöndíjasok:

Apátfalvi Czene János (1904, Újpest, ref.), festőművész, Budapest Székesfőváros egészséves ösztöndíjasa. Római tanulmányait Firenze, Nápoly, Arezzo, Orvieto, Tarquiniában tett utazásaival is kiegészítette. Festői munkásságának nevezetesebb darabjai egy nagyobb méretű kettős arckép, egy aktos kompozíció, egy bibliai tárgyú kép, néhány csendélet és tájkép. Csendélete szerepelt a római Prelittoriale-kiállítás magyar anyagában.

Kovács Mária (1910, Budapest, róm. kat.), szobrászművész, a Képzőművészeti Főiskola végzett növendéke (Kisfaludi Strobl professzor), Budapest Székesfőváros egészséves ösztöndíjasa. Tanulmányokat végzett az őskeresztény és bizánci hatású egyházművészet területén. Az olaszországi román építészet és szobrászat érdekelte, továbbá az olasz gótika és az ezzel kapcsolatos alkalmazott szobrászat. Különösképen tanulmányozta az etruszk, római és pompeji bronz kis-plasztikát, továbbá a renaissance kis-bronzokat. Foglalkozott még az etruszk római korszok figurális díszítéseivel és a görög és római portréművészettel. Érdekelte Róma és más olasz városok tereinek alakítása és elrendezése, valamint az olaszországi emlékművek és kutak elhelyezése építészeti és szobrászati szempontból. Ezekkel kapcsolatban kőanyag- és márványtanulmányokat végzett. Megtanulta az olasz kőfaragás mesterségét Ardini professzortól kapott utasítások alapján. Tanulmányi éve alatt elkészített munkái a következők: egy életnagyságú női szobor (gipsz) terracotta anyagban elképzelve (Olasz leány), női portré bronzban (Giovanna), egy többalakos kis kompozíciós csoport, anyaga terracotta (Szomorúság), egy körülbelül 50 cm-es kis női figura (gipsz) bronzban elképzelve (Anphorát vivő nő), férfi portré, anyaga bronz és egy női portré szintén bronzban; kis kompozíció terracotta anyagban (Madonna a gyermek Jézussal). Kifaragott márványból egy Ádám című szobrot. Számos rajztanulmányt készített. A következő olasz városokat járta be tanulmányi célból: Velence, Firenze, Bologna, Perugia, Ravenna, Assisi, Orvieto, Pescara, Aquila, Rieti, Tarquinia, Nápoly, Pompei.

Tanulmányi segélyben részesültek:

Gáborjáni Szabó Kálmán (1897, Debrecen, ref.), festőművész, tanítóképzőintézeti tanár a debreceni református kollégiumban. Ez alkalommal, mint volt római magyar állami ösztöndíjas (1930—31), tanulmányi segélyként ingyenes műteremhasználatot kapott az egész

tanévre. Tanulmányai a mozaik és freskófestés felé irányultak. Főként az antik, ókeresztény és a renaissance freskók, illetve mozaikok érdekelték. Több nagyobb méretű kompozíciót festett: „Szechtás parasztok“, a magyar paraszt életéből négy életnagyságú képet egyes figurákkal, „Boldog Margit“, „Szenteltvíz“, „Szerelmesek“, ezeken kívül több kisebb táblaképet és aquarellt Róma környékéről. Illusztrálta Berczeli Károly olasz fordításban megjelent „Pieta, Signore“ című színdarabját hét fametszettel. Tizenhat festményét és több fametszetét kiállította Rómában a „Sala Bragaglia“-ban, a „Három magyar művész kiállításán“, amiről az olasz sajtó nagy elismeréssel írt. Tanulmányutat tett Veronába, Ravennába és Róma környékén.

Móricz Margit (1902, Dombóvár, róm. kat.), festőművész, az egész tanéven át ingyen műteremhasználatot élvezett. Tíz nagyobb szabású képet festett: portrét, a római életből vett kompozíciókat, tájképet. Tanulmányutat tett Nápolyba, Pompeibe, Firenzébe és Velencébe.

Pausz Ilona (1908, Kassa, róm. kat.) festőművész, a Képzőművészeti Főiskola végzett növendéke, ingyenes műteremhasználatra nyert engedélyt a római Kollégiumban. Az Accademia di Belle Arti Ferruccio Ferrazzi professzor osztályán a dekorációs- és a freskófestészetet tanulmányozta. Ösztöndíjas éve alatt több képet („Önarc-kép“, „Szent Ferenc stigmái“, „Tarzicius testvér“ stb.) festett. Tanulmányutakat tett Róma környékére, Viterboba, Nápolyba, Arezoba és Orvietóba.

Vendégtagokként dolgoztak az egész tanéven át a Kollégiumban: *Czene Béláné Hikády Erzsébet* festőművész és *Paczolay Imre* zene-tanár; csak a második félévben: *Jirkovszky Kornélia* bölcészetnail-gató. Február elejétől április végéig ott lakott továbbá a „Carlo Forlanini“ intézet tüdőszakorvosi tanfolyamára kiküldött három orvos: *dr. Bokrétás András*, *dr. Kovács Ferenc* és *dr. Pribék László*.

Az olasz állami (csere- és premio) ösztöndíjasok is a Kollégium felügyelete alatt állottak és részben a Kollégiumban is laktak, Nagy-Ferencet kivéve, aki a papi kollégiumban nyert elhelyezést.

Ezenkívül *Dániel Ernő* zongoraművész ingyenes kollégiumi beosztással és 200 P tanulmányi segéllyel három és fél hónapon át folytatott Rómában művészeti tanulmányokat.

Az olasz állam csereösztöndíjasai:

Dr. Berczel Károly (1904, Szeged, róm. kat.), múzeumi gyakor-nok, író (Gerevich és Huszti professzorok), római ösztöndíját első-sorban az olasz kultúra alapos megismerésére igyekezett felhasz-nálni. Kitérőzt céljához híven különösen modern olasz költőkkel fog-lalkozott, hogy azokat egy művészi antológia keretében bemutassa a magyar közönségnek s ezért a római egyetem olasz irodalmi előadá-sait hallgatta. Beutazta Afrika, Szicília és az olasz föld nevezetes városait, hogy az ott felhalmozott műtörténeti kincsekről képet nyer-

jen. Mint történész különösen a középkor iránt tanúsított fokozott érdeklődést s készülő tanulmányához a kiliazmus történetéről anyagot gyűjtött különböző könyvtárakban. Ezzel kapcsolatosan színdarabot írt Róma ezredik esztendejének főszereplőiről, III. Ottó császárról és II. Szilveszter pápáról, mely M. T. Papalardo és Tóth László fordításában megjelent olasz nyelven is, *Pieta, Signore!* címen. Mint a Széchényi-könyvtár gyakornoka, meglátogatta a különböző könyvtárakat, hogy módszerükről, elrendezésükről tájékozódjék s alkalomadtán ebbeli ismereteit is felhasználja.

Kun István (1908, Szászfenes, Kolozs m., ref.), festőművész, Budapesten a Képzőművészeti Főiskolát végezte (Rudnay professzor). Tanulmányozta az olasz korai renaissance, illetőleg renaissance művészetet, valamint az antik műemlékeket. Festett több nagyobb-szabású kompozíciót „Act“, „Báthory Anna“, „Vihar“ és több kisebb-nagyobb tájképet. Motívumokat gyűjtött Rómában, Nápolyban, Capriban, Firenzében, Velencében. Beiratkozott a római tudományegyetemre, ahol műtörténelmet (Munoz Antonio, Toesca Pietro) és filozófiát (Gentile Giovanni) hallgatott.

Dr. Nagy Ferenc (1913, Andocs, Somogy m., róm. kat.), pécs-egyházmezei áldozópap, hittudományi doktor, a budapesti kir. m. Pázmány Péter Tudományegyetem hittudományi karának (Schütz professzor) ajánlására első évét töltötte a Római Magyar Papi Kollégiumban olasz állami ösztöndíjjal. Mint az „Institutum Pontificium Utrisque Juris“ hallgatója bakkalaureatust szerzett. Foglalkozott a XI—XII. századbéli skolasztikus irodalommal. Hogy ezt a munkáját eredeti források alapján végezhesse, paleografiai tanulmányokat végzett a vatikáni paleografiai iskolában. A Római Magyar Papi Kollégium konferenciái keretében előadást tartott: „Hitegyház — jogegyház“ címmel.

Petrován Oszkár (1917, Szakolca, Nyitra m., róm. kat.), szakvizsgás tanárjelölt (Zambra professzor), olasz állami csereösztöndíjjal Rómában töltött egy évet. „Gabriele d'Annunzio a modern irodalomban“ című doktori értekezéséhez gyűjtött anyagot és ebből a célból átnézte munkáinak különböző kiadásait, a rávonatkozó értekezéseket, kritikákat. Egyidejűleg tanulmányt írt d'Annunzionak a német irodalomban való hatásáról, amit „Gabriele d'Annunzio in der deutschen Literatur“ címen német szakdolgozatként használt fel. Tanulmányozta a mai Olaszország felépítését; kirándulásokat tett Róma környékére, dolgozott a világkiállítás előkészítő bizottságában. Kisebb cikkei jelentek meg a római magyar kulturális életről római és budapesti lapokban.

Rihmer Pál (1908, Budapest, róm. kat.), okleveles építész, székesfővárosi segédmérnök. Olasz csereösztöndíját 1939. évi január—június hónapok folyamán használta fel, tanulmányozva a mai olasz városépítés törekvéseit és jellegzetes megoldásait. Különös figyelmet szentelt Róma városépítési problémáinak, megismerte a város régebbi és újabb szabályozási terveit, az azokra vonatkozó törvénye-

ket és szabályrendeleteket, a velük kapcsolatosan már véghezvitt és még folyamatban lévő városépítési munkálatokat, valamint Róma kormányzósága műszaki hivatalainak szervezetét és működését. Tanulmányozta továbbá Genova, Firenze, Napoli, Palermo és számos kisebb olasz város szabályozási tervét és városépítési munkálatait, valamint az új olasz telepítések városépítési vonatkozásait. Elméleti jellegű tanulmányokat folytatott az ókori városok szervezetével és topográfijával kapcsolatosan, meglátogatva az Olaszországban található ókori városmaradványokat. Tanulmányozta az olaszországi városiasodás jellegét és mértékét, helyszíni tapasztalatokon kívül történeti és statisztikai adatok alapján, nem különben a történeti városrészek és műemlékek helyreállításával kapcsolatosan alkalmazott elveket és módszereket különös tekintettel azoknak új városszervezetekbe való beillesztésére. Beiratkozott hallgatója volt a római egyetem építészeti karának, látogatta továbbá a különböző tudományos intézeteknek tanulmányi körébe vágó előadásait, behatóan tanulmányozta a szakirodalmat számos nyilvános könyvtárban, s megszerezte mindazokat a kiadványokat és térképeket, amelyek tanulmányait alátámasztják és kiegészítik.

Schopf Mária Anna (1916, Lugos, Krassó-Szörény m., róm. kat.), magyar-olasz szakos bölcsészettanhallgató (Zambra és Mosca professzorok). Összegyűjtötte a „Storia letteraria dell' intervento italiano“ (A háború szellemi előkészítése Olaszországban) című doktori értekezésének anyagát. Beiratkozott a római egyetemre, ahol Sapegno, Ugolini, Ercole és Toesca professzorok vezetésével olasz nyelvi, irodalmi és művészettörténeti tanulmányokat folytatott. A Ministero dell'Educazione Nazionale engedélyével a római ginnasio-liceo „Visconti“-ban a modern nyelvi oktatás módszerét tanulmányozta. Foglalkozott az új olasz közoktatási törvénnyel, a „Carta della Scuola“-val és erről ismertetést is írt a Magyar Női Szemle számára. Elvégezte a Scuola Serale di Stenografia dell'Urbe hathónapos esti tanfolyamát és június hónapban az olasz gyorsírásból sikerrel vizsgát tett. Bejárta Róma környékét (Ostia, Anzio, Aprilia, Tivoli, Castelli Romani) és tanulmányutat tett Viterbóba, Nápolyba, Arezóbába, Firenzébe és Velencébe.

Az olasz államtól „premio“-ösztöndíjat nyertek:

Antal Tibor (1915, Csikdánfalva, róm. kat.), okleveles építőművész, tanulmányi programja az olasz városok antik és modern építészetének tanulmányozása volt. Hogy bőséges tanulmányi programjának minél jobban eleget tehessen, ösztöndíjas éve alatt, feljegyzéseket és vázlatokat készítve, bejárta Felső-Olaszországot (Vence, Padova, Vicenza, Verona, Brescia, Milano, Bergamo, Como, Lago di Como, Pavia, Certosa di Pavia, Torino, Genova, Pisa, Firenze, Bologna, Ravenna, Ferrara) és Közép-Olaszországot (Arezzo, Perugia, Assisi, Orvieto, Róma, Nápoly). Társasutazással ellátogatott Sziciliába és körutazást tett a szigeten (Messina, Taor-

mina, Catania, Siracusa, Girgenti, Trapani, Segesta, Palermo). Tanulmányozta a pontusi mocsarak helyén épült új városokat (Littoria, Aprilia, Gudonia), különös tekintettel a teleses házak építésére. Mint építőművész, akinek nemzetközi kiállítások rendezésében már többször tevékeny része volt (Bruxelles, Páris), különös érdeklődéssel foglalkozott az 1942-es római világkiállítás előkészítő munkálataival. Ezek a munkálatok különösképen érdekelték és ezért összegyűjtötte a világkiállítás propaganda-osztályának kiadványait, fényképeit és ezeket feljegyzéseivel és vázlataival együtt a Magyar Pavillon előkészítőbizottságának rendelkezésére bocsátotta. Mint kiállításrendező végiglátogatta a fasizmus modern nagyvonalúsággal megrendezett kiállításait (Mostra Autarchica del Minerale Italiano, Mostra Medicea, Mostra del Profumo Italiano, III. Quadriennale stb.)

Bagdi Imre (1907, Biharnagybajom, ref.), állami gimnáziumi megbízott óraadó tanár (Pestszenterzsébet), a római egyetemen Gentile, Giuliano, Sapegno, Ugolini, Toesca professzorok előadásait hallgatta. Anyagot gyűjtött „Marinetti és a futurizmus“ című dolgozatához. Marinetti több irodalmi előadását meghallgatta, több ízben személyesen beszélt Marinettivel a futurizmus szellemi irányáról. A Liceo Scientifico „Cavour“ tanítási óráin hospitált, ahol főleg az olasz irodalom tanításának módszerét figyelte meg. Látogatta Róma műemlékeit, múzeumait, kiállításait.

Bognár József (1910, Budapest, róm. kat.), királyi katolikus gimnáziumi helyettes tanár (Zambra professzor). Beiratkozott a római egyetem irodalmi és bölesészeti karára, s ott olasz és latin irodalmi, olasz nyelvészeti, filozófiai, pedagógiai és művészettörténeti előadásokat hallgatott. Résztvett a GUF Corso di Cultura Fascistájának előadásain. Hospitált a Mamiani-gimnázium-liceumban olasz, latin és idegen nyelvi órákon; igyekezett megismerni az olasz iskolaszervezetet, s a tanárság helyzetét. Tanulmányozta a Carta della Scuola-t. Anyagot gyűjtött egy esetleg kiadandó olasz-magyar frazeológiaihoz. Kiegészítette „Az olasz ifjúsági irodalom és C. Lorenzini (Collodi)“ címen készülő értekezésének anyagát. Tervszerűen tanulmányozta Róma történeti és művészeti emlékeit; figyelmét különösen az ókeresztény emlékek s a mozaikok kötötték le. Összesen több mint másfél hónapig tartó tanulmányúton járta be Itália, Szicília és Tripolis nevezetesebb (összesen 41) helyeit. Utazása során tanulmány tárgyává tette Pompei, Paestum, Tindari, Segesta, Selinunte, Agrigento, Siracusa, Leptis Magna és Sabratha római, illetve görög emlékeit és cefalui, palermai, monrealei, ravennai és velencei mozaikokat.

Dr. Ember Ernő (1909, Debrecen, ref.), böleszettudományi doktor, okleveles középiskolai tanár, a debreceni református kollégium gimnáziumának rendes tanára. Olasz nyelvtudásának fejlesztésére nyert az olasz államtól premio-ösztöndíjat, de ezenkívül célul tűzte ki az olasz művészettörténeti és classica-philologiai tudomány művelőinek megismerését, az itáliai antik emlékek, művészeti gyűjtemények tanulmányozását, továbbá az olasz középiskolák munkájának

megismerését is. E célkitűzéseknek megfelelően résztvett egy hónapig az IRCE olasz nyelvi haladó tanfolyamán, a római egyetem bölcsészettudományi karán hallgatta Sapegno professzor olasz irodalomtörténeti, Gentile és Giuliano filozófiai, Giglioli, Munoz és Toesca művészettörténeti, végül Lugli professzor topográfiai előadásait. Tanulmányutat tett Dél-Itáliában és Sziciliában Nápoly—Paestum—Taormina — Catania — Siracusa — Agrigento — Palermo — Monreale — Nápoly—Capri—Herculanum—Pompei útiránnyal. Állandóan tanulmányozta Róma antik emlékeit és múzeumait és a nemzetnevelésügyi minisztérium engedélyével látogatta a „Mamiani“ liceum-gimnázium olasz, latin, görög és művészettörténeti óráit. Közben látogatásokat tett Róma környékére (Genzano, Nemi, Albano, Castelgandolfo, Frascati stb.) és a Biblioteca Vallicelliana kéziratgyűjteménye magyar vonatkozású anyagának összeállításával foglalkozott. Megjelenése után nyomban ismertette a Carta della Scuola-t a Protestáns Tanügyi Szemlében.

Magos Béla (1908, Ellend, Baranya m., róm. kat.), a budapesti Gazdasági Szaktanárképző Intézet Gyakorló Felső Kereskedelmi Iskolájához beosztott rendes tanár. Hat hónapot töltött Rómában. Ez idő alatt az egyetem irodalomtörténeti és pedagógiai előadásait hallgatta. Anyagot gyűjtött az olasz kereskedelmi levelezés megírásához. Ezzel a munkájával kapcsolatosan számos kereskedelmi intézményt és céget látogatott meg. Két középfokú iskolában alkalma volt az olasz tanítási módszereket megfigyelni.

Dr. Mayer Erzsébet (1906, Szentgotthárd, róm. kat.), főiskolai képesítésű gyakornok a pécsi egyetemi olasz intézetben. Minthogy a premio-ösztöndíjat Rómában vette igénybe, az 1938—39. tanévre beiratkozott a római egyetemre és ott olasz irodalmi és nyelvtörténeti, román filológiai, művészettörténeti és könyvtártani előadásokat hallgatott és tanulmányokat folytatott. Folytatta olasz nyelvi tanulmányait, anyagot gyűjtve egy olasz nyelvtan teljes feldolgozásához gyakorlatokkal. Tanulmányokat végzett az olasz fasiszta női szervezet tevékenységéről; tanulmányozta az idevágó irodalmat és az Istituto Nazionale per le Relazioni Culturali con l'Estero, továbbá a Centro per Straniero di Informazioni sul Fascismo támogatásával látogatásokat végzett és megfigyeléseket gyűjtött különféle intézményeknél, mint: Opera Nazionale Maternità Infanzia, Sede Fasci Femminili, iskolák, G. I. L., Assoziatione Nazionale Fascista Artiste e Laureate stb. Kutatásokat végzett olasz-magyar kulturális kapcsolatokról a XIV—XV. században különféle olasz könyvtárakban, mint: Biblioteca Vaticana, Archivio Vaticano, Archivio di Stato Roma; Biblioteca Nazionale, Angelica, Casanatense, Roma; Biblioteca Ambrosiana, Milano; Biblioteca Nazionale, Napoli; Biblioteca Nazionale, Laurenziana, Archivio di Stato, Firenze. Kutatásai főleg a következő problémákra vonatkoztak: a pécsi egyetem, Aurelio Brandolini irodalmi tevékenysége, Raffaello Brandolini olasz humanista életrajza és irodalmi működése, magyar-nápolyi kapcsolatok Mátyás korában, a Mátyás halála utáni magyar humanizmus olasz kapcsolatai. E kuta-

tásai részint befejezést nyertek, részint további folytatást és részletesebb kidolgozást igényelnének olasz könyvtárakban.

Dr. Móra Mihály (1908, Dunavecse, róm. kat.), jog- és államtudományi doktor, a Magyar Királyi Kúriára tanácsjegyzői szolgálatra berendelt budapesti királyi törvényszéki titkár, egyháztörténeti és jogdogmatikai tanulmányokat folytatott (Notter és Baranyay professzorok). Beiratkozott a római egyetemre, ahol egyházi jogi (Jemolo), kánonjogi (Carassai), jogtörténeti (Leicht) és perjogi (Galgano) előadásokat hallgatott; résztvett Rota professzor szemnáriumi gyakorlatain is. (Esegese delle fonti del diritto italiano). Emellett látogatta a pápai egyetem kánonjogi fakultásainak előadásait, részben, hogy a római iskola felfogására vonatkozó ismereteit elmélyítse. Hasonló célból kereste fel a más egyetemen tanító egyháztudósok közül Schiappoli (Napoli), Petroncelli (Catamo), Restivo (Palermo), Fedele (Perugia) és Del Giudice (Milano) professzort, megtekintvén utóbbinak intézetét, a Scuola di perfezionamento in diritto canonico-t. Ösztöndíjas ideje alatt különösen fontosnak tartotta, hogy szaktudományának vezető férfiával összeköttetést keressen, illetve a meglévő kapcsolatokat kimélyítse, abból a célból is, hogy a magyar egyház jog megismertetéséhez hozzájáruljon. Így a fentiekén kívül összeköttetésbe lépett D'Avack, Bertola, Piola, Checchini, Falco, Jannacone, Forchielli, Giacchi professzorokkal. Ennek révén betekintést nyert az olasz egyházi- és kánonjog művelésének módszertanába és az újabb olasz szaktudományi felfogás alakulásába is. Egyházi jogtörténeti tanulmányai során főként a kánoni perjog és az olasz statutaris jog közötti relációt tanulmányozta és ezzel kapcsolatban a magyar perjogtörténet egyik kidolgozandó kérdéséhez gyűjtött adatokat. Elénk figyelemmel kísérte azokat a törekvéseket, amelyek az olasz jogtörténet és a kánonjogtörténet összefüggéseinek értékesítését tűzték ki célul, közben megismerkedett a világi jogtörténet főbb problémáival is. Gondot fordított a magyar és olasz jogtörténet kapcsolataira. A kánoni jogtörténet „dekretalisztika“ elnevezésű ágában a vonatkozó magyar kapcsolatok feltárásának előmunkálatait végezte el, főleg a vatikáni levéltárban és a Biblioteca Vittorio Emanuele-ben. Ezenfelül látogatta a Corte di Cassazione és a Corte d'Appello üléseit. A Palazzo di Giustizia, valamint a Ministero di Grazia e Giustizia könyvtárában megismerkedett az olasz bírói és ügyvédi szervezettel. Többször meglátogatta a Galgano professzor vezetésével működő Istituto di studi legislativi-t és az olasz minisztériumoknak egyháztudósokkal foglalkozó osztályait. Kiküldetése alatt jelentek meg „Megjegyzések az egyházi jog két kérdéséhez“, „Az egyházi perjogtörténet és feladatai“ című dolgozatai, ezenfelül több bírálatot és kisebb dolgozatot készített el, amelyek sajtó alatt vannak.

Dr. Pongrácz Alajos (1909, Budapest, róm. kat.), magyar-német szakos középiskolai tanár, a budapesti VI. kerületi állami Kölesey Ferenc gimnázium rendes tanára (Zambra professzor). Azzal a feladattal ment Rómába, hogy kidolgozza olasz irodalmi szakdolgozatát „Vespasiano da Bisticci ed i suoi clienti ungheresi“. Olasz nyelvi és

irodalmi tanulmányokat folytatott a római egyetemen és Ugolini, Sapegno, Ercole, Munoz, Gentile professzorok előadásait hallgatta. Foglalkozott az új olasz közoktatási törvény, a Carta della Scuola, előkészítő munkálataival és ezeket a Magyar Középiskola májusi számában ismertette. A törvénytervezet megjelenése után pedig cikket írt róla „Az egyetem és a középiskola viszonya Olaszországban“ címmel a Magyar Középiskola és a „Carta della Scuola“ címmel a Tanáregyesületi Közlöny számára. A fent említett pedagógiai folyóiratokban kisebb könyvismertetései is megjelentek. A Ministero dell' Educazione Nazionale engedélyével a római „Ginnasio—Liceo—Visconti“-ban gyakorlatilag tanulmányozta a modern nyelvek oktatását az olasz középiskolákban. A Rómában megjelenő „Cronache Scolastiche“ című pedagógiai folyóiratban két cikke jelent meg: „L'insegnamento della lingua italiana in Ungheria“ és „Esercizi sulle regole della proposizione tedesca“ címmel. Ösztöndíjas éve alatt bejárta Róma környékét és kirándulásokat tett Anzio-Nattunoba, Tarquiníába, Viterbóba, Arezzoba, Firenzébe és Velencébe.

Dr. Seőtér János (1915, Pestszentlőrinc, róm. kat.), közgazdasági tanulmányokat folytatott.

Dr. Tóth Ervin (1910, Királyháza, ref.), bölcészettudományi doktor, gimnáziumi tanár. 1936 óta rendszeresen foglalkozik a magyar művészetnek elsősorban Olaszországban való ismertetésével. E munkásságával párhuzamosan magyar és külföldi folyóiratokban és napilapokban olasz művészeti írók tanulmányait, könyveit és grafikus művészek munkáit mutatta be. Ösztöndíjas éve alatt az olasz grafika egész területét feldolgozta a „Novecento grafikája“ címmel. Tanulmányainak egyes fejezetei (Az új olasz fametszőművészet, Hogyan vésett az új olasz fametsző? A színes fametszés Itáliában, Die italienische Holzschneidekunst), tanulmányok formájában is megjelentek. Két tanulmányát felolvasták a magyar rádióban s a Gutenberg Jahrbuch részére megírta az új magyar fametszőművészet történetét. Rómában rendezte sajtó alá „A fametszet“ címmel könyvét, melyben a fametszet élettörténetét kezdettől napjainkig szándékszik bemutatni különös tekintettel a magyar fametszőművészetre. A római egyetemen művészettörténeti és pedagógiai előadásokat hallgatott.

A pavai Collegio Borromeo esereősztöndíjasa:

Pallos Ferenc (1915, St. Peter, Ausztria, róm. kat.), tanárjelölt, a pavai Collegio Borromeo esereősztöndíjas helyét nyerte el. Két irányban folytatott tanulmányokat. Egyrészt a trecento novellistáival foglalkozott és az I giudei nelle novelle del trecento című doktori értekezéséhez gyűjtött anyagot a pavai Biblioteca Universitariában, a milanói Biblioteca Brainerenseben és az Ambrosianában, továbbá a római Biblioteca Nazionaleban. Másrészt a jelenkori olasz irodalmat tanulmányozta. Ilyen tárgyú előadásokat hallgatott a páviai egyetemen, és igyekezett az írókkal személyesen is megismerkedni. Szorosan vett tanulmányain kívül az olasz élet és kultúra minél szélesebbkörű meg-

ismerésére törekedett és iparkodott tevékeny részt venni az olasz-magyar kulturális kapcsolatok elmélyítésének munkájában. Tanulmányutat tett Észak-Olaszországban.

A nápolyi Stazione Zoologica magyar asztalának használatára tanulmányi segélyben részesült:

Dr. Ábrahám Ambrus (1893, Tusnád, róm. kat.), egyetemi c. ny. rk. tanár, főiskolai igazgató, a nápolyi Stazione Zoologica magyar asztalának használatával kapcsolatos biológiai kutatásokra 200 pengő tanulmányi segélyben részesülve 1938. július havában összehasonlító idegtani vizsgálatokat végzett különböző tengeri állatok emésztőkészülékén.

Wagner János (1906, Budapest, róm. kat.), múzeumi segédőr, 300 pengő tanulmányi segélyt kapott a nápolyi biológiai állomás magyar munkahelyén és Dél-Olaszországban végzendő tanulmányokra. A nápolyi zoologiai állomáson speciális anatómiai és biológiai vizsgálatokat végzett olyan tengeri állatesoportok tagjain, amelyeket kizárólag csak ott lehet tanulmányozni (mediterrán Chiton-félék és Cephalopodák). Különösen a legősibb puhatestű állatokkal, a tengeri Amphineurákkal és különböző polip-félékkel foglalkozott tüzetesen. Az Amphineurákról önálló monografiát készít, a Chiton-félékről szóló tanulmányának eredményét hazai és külföldi szaklapokban fogja közölni. Abból a célból, hogy ritkább tengeri és szárazföldi állatokat tanulmányozhasson és a Magyar Nemzeti Múzeum számára gyűjthessen leutazott Sziciliáig és sikerült is egy ritka mélytengeri halfajt (Maurolicus Pennouti), továbbá mintegy ezer Balanust, száz Amphineurinat, többszáz olaszországi csigát és kagylót szereznie.

A Carlo Forlanini Intézet ösztöndíjasa:

Dr. Kiss Lajos (1898, Nagykovács, ref.), kórházi főorvosi teendőikkel megbízott adjunktus, a római Carlo Forlanini Sanatorium Intézetnek külföldi orvosok számára rendezett tanfolyamán vett részt július 31-től október 15-ig. A korszerű tüdőgyógyászati kezelési módokat tanulmányozta (mellhártyagyenedések szívómosó kezelése, elastica anterolateralis plastica, pneumoperitoneum aspiratio cavernae). Tapasztalatairól a Tüdőbeteggondozó és Gyógyintézeti Orvosok Egyesületében számolt be.

VI. FRANCIAORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Felügyeletükkel megbízott a Franciaországi Magyar Tanulmányi Központ: Centre d'Études Hongroises en France, 18, Rue Pierre Curie, Paris 5.^e

Állami ösztöndíjasok:

Dr. Dobrovits Aladár (1909, Budapest, róm. kat.), egyiptológus-régész, főiskolai képesítésű gyakornok az Országos Magyar Szép-

művészeti Múzeumban, Budapestről, féléves ösztöndíjas. 1936-ban állami ösztöndíjjal Párizsban folytatott archaeológiai és művészet-történeti tanulmányainak kiegészítése céljából ezúttal elsősorban nyelvészeti és könyvtári-bibliográfiai jellegű kérdésekkel foglalkozott. Hallgatta Ch. Boreux (Ecole de Louvre), G. Lefebre (Ecole des Hautes Etudes) és I. Vandier (Institut Catholique) előadásait és dolgozott a Collège de France „Centre Egyptologique“ könyvtárában. A Louvre egyiptomi osztályában, mint „attaché étranger“, ezúttal is résztvett a tudományos és adminisztratív munkában, az emeleti egyiptomi termek és a könyvtár rendezésében. A raktárban levő hellenisztikus-egyiptomi maszkok és terrakották feldolgozását önállóan végezte. Dolgozott a Louvre antik és előázsiai gyűjteményeiben is, valamint a Musée Guimet és a St.-Germain-en-Laye-ban elhelyezett Antiquités Nationales múzeumokban. Munkája előkészület volt a Szépművészeti Múzeumban megnyílt egyiptomi gyűjtemény tudományos feldolgozásához, a római császárkori Isis-vallásról szóló munkája befejezéséhez, a Louvre egyiptomi kis bronzszobrainak és hellenisztikus egyiptomi maszkjainak feldolgozásához és több kisebb cikk megírásához. Anyagot gyűjtött még az ókori Egyiptomról és az egyiptomi gondolkodás történetéről tervezett munkájához. Elkészítette a babilon-asszír Gilgames-eposz magyar fordítását és tanulmányt is írt hozzá, mely részben meg is jelent.

Dr. Elek Péter (1913, Nagyzsán, ref.), gazdasági szaktanár és közgazdaságtudományi doktor, műegyetemi gyakornok, féléves ösztöndíjas Budapestről (Teleki professzor). Tanulmányainak kettős célja volt: a gyakorlati tanításban is meg akarta ismerni a klasszikus francia földrajzi iskola Franciaországban betöltött szerepét, másrészt közelebbi kapcsolatot keresett a francia földrajztudomány új irányjaival, amelyek éppúgy, mint az általános francia földrajzi felfogás, az irodalomból már ismereteseek voltak előtte. Főleg R. Dion és P. Deffontaines professzorok munkamódszereit akarta megismerni. Alkalma volt bejárni Flandriát és itt elsősorban népsűrűségi és agrártúlnépesedési tanulmányokat folytatott. Ez utóbbiakkal kapcsolatban megfordult a római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézetben is és Genfben a Nemzetközi Munkaügyi Hivatalban, valamint a Geneva Research Centerben, Párizsban pedig a Carnegie-alapítvány központjában. Magában Franciaországban hat nagyobb földrajzi tanulmányi utazást tett.

Hardy Zsigmond (1916, Sepsiszentgyörgy, ref.), francia-német szakos tanárjelölt Budapestről (Eckhardt Sándor professzor), egészéves ösztöndíjas. Főként francia nyelvtörténettel és a középkori francia irodalom vizsgálatával foglalkozott: rendszeresen hallgatta Millardet, Ch. Bruneau és G. Cohen professzorok előadásait. Az École Pratique des Hautes Études-ön résztvett Roques és Faral professzorok gyakorlatain s a Collège de France-ba eljárt Hazard, Roques, Le Roy professzorok irodalomtörténeti, nyelvészeti, illetve filozófiai előadásaira. Általános nyelvtudományi ismereteit a Société Linguistique de Paris összejövetelein gyarapította. „Les traductions

de l'Apocalypse en français au XIII et XIV siècles" című doktori értékezéséhez a Bibliothèque Nationale-ban, a Bibliothèque Saint-Geneviève-ban és az Arsenal-könyvtárban gyűjtött anyagot. Értékezésének tárgyával kapcsolatban foglalkozott a francia nyelv jövevényszavaival és a középkori francia dialektusok hang- és alaktanával. Betekintett a középkori francia ortográfia problémáiba és kéziratok emlékei alapján behatóbb vizsgálat tárgyává tette egyes dialektusok ortográfikus sajátosságait. Olvasmányai során különösen a francia epikus irodalom magyar vonatkozásaival igyekezett megismerkedni. A francia szellem és művelődés minél teljesebb elsajátítására törekedett s nemcsak Párizs és környéke irodalmi és történelmi nevezetességű emlékhelyeit látogatta meg, de a távolabbi vidékek fontosabb művelődési pontjait is (Chartres, Bourges, Amiens, Angers, Nantes, Poitiers, Saint-Malo, Brest, Rouen, Caen, Laon, Reims, a Loire-völgye). Tudományos munkássága mellett heti 12 órában az École Nationale des Langues Vivantes Orientales főiskolán Sauvageot professzor mellett magyar lektorként működött s a Magyar Tanulmányi Központban a könyvkölesönzést vezette.

Dr. Karsay Sándor (1915, Budapest, róm. kat.), a Pázmány Péter Tudományegyetem jogi doktora (Magyary professzor), egész éves ösztöndíjas, Budapestről. A párizsi egyetem jogi karának szakkörébe vágó előadásain kívül főleg az érdekképviselői szervezeteknek a francia közigazgatási jogban való szerepét (hivatási kamarák, központi tanácsok stb.) vette beható vizsgálat alá. Megismerkedett a „décret-loi“ problémájával s annak az európai jogfejlődés szempontjából való jelentőségét kutatta. Áttekintette a kérdés politikai vonatkozásait is és figyelemmel kísérte azt az ellentétet, amely a francia végrehajtó hatalomnak (a gyakorlatban) korlátlan hatáskörre való törekvése és a francia alkotmány alapelvei („séparation des pouvoirs“), valamint a liberális parlamentarizmusnak a végrehajtó hatalom hatáskörének csökkentésére irányuló munkája között mutatkozik. A kérdést Belgiummal kapcsolatban is tanulmányozta s úgy találta, hogy a probléma ott is hasonló képet mutat. Kutatásainak eredményét magyar szakfolyóiratokban fogja közölni. Kutató munkája több francia professzorral és szakemberrel hozta kapcsolatba (Achille Mestre, Louis Rolland, Mirkin-Guetzhevich). De ezenkívül is törekedett arra, hogy minél több személyes kapcsolatot szerezzen. A jogi kar fiatalabb asszisztenseivel és „agrégé“-jelöltjeivel megalapozta a jövőbeli állandó tudományos érintkezést. A magyar közjogi rendszer megismertetése érdekében rendszeresen eljárt az Institut de Droit Comparé előadásaira és könyvtárába és a magyar tárgykörrel foglalkozókat segítette munkájukban. Az Annuaire de l'Institut International de Droit Public számára részletes magyar összefoglaló anyagot gyűjtött össze s egy francia jogi folyóirat számára tanulmányt írt a magyar alkotmány és közigazgatásjog köréből. Több előadást tartott a Magyar Tanulmányi Központ összejövetelein s a Société d'Études Hongroises keretében működő „Cerele

France-Hongrie“ egyik estélyén a magyar ifjúság problémáit ismertette vitaelőadás formájában.

Dr. Kratochfill Dezső (1911, Torda, román kat.), magyar-francia szakos okleveles középiskolai tanár, bölcsészdoktor, egyetemi magyar-intézeti tanársegéd, Szegedről (Sik és Zolnai professzorok), féléves ösztöndíjas. Másodízben élvezett külföldi ösztöndíjat. Az 1936–37-ben kezdett, biedermeier-ízlésre vonatkozó irodalmi és művészeti kutatásait folytatta a Bibliothèque Nationale-ban. A Sorbonne-on irodalomtörténeti előadásokat hallgatott. Behatóan tanulmányozta a francia szövegelemzés módszerét, az anyanyelvi és irodalmi oktatásra vonatkozó tankönyv-irodalmat és módszertani munkákat. Igyekezett megismerkedni a francia szellemi élet újabb irányjaival és a mai francia élettel is; ezzel a céllal járta be, korábbi utazásainak kiegészítéseként, Dél-Franciaország városait. Angliai kirándulása megismertette London és Eton nevezetességeivel. Résztvett a Magyar Tanulmányi Központ belső életében s összegyűjtötte egy, a magyar-francia szellemi kapcsolatokat bemutató könyvkiállítás anyagát.

Dr. Szókefalvy Nagy Béla (1913, Kolozsvár, román kat.), matematika-fizika szakos, a Báró Eötvös Lóránd Kollégiumhoz beosztott gimnáziumi helyettes tanár, sub auspiciis Gubernatoris bölcsészdoktor, Szegedről (Riesz professzor), féléves ösztöndíjban (majd ennek némi meghosszabbítására 300 pengős kiegészítésben) részesült. Az első hónapokban a grenoblei egyetemen J. Favard professzor mellett az Institut Fourierben folytatott matematikai vizsgálatokat néhány, a függvényanalízisben és a konvextestek elméletében felmerülő szélsőérték-problémáról. Megkezdett vizsgálatait Párizsban is folytatta. Az ott élő, vagy megforduló kiváló matematikusokkal igyekezett személyes kapcsolatot teremteni, s ezáltal azok kutatási körével is megismerkedni. A Sorbonne-on és a Collège de France-on Lebesgue, Martel és Denjoy professzorok speciális előadásait hallgatta; résztvett Hadamard professzor szemináriumának, valamint Fréchet és Bouligaud professzorok intézetének (Institut Poincaré) munkájában. Az előbbiben „Sur certains problèmes d'extrémum dans la théorie des séries de Fourier“ címen másfélórás előadásban ismertette kutatásainak újabb eredményeit; az utóbbiban „Sur l'ensemble des fonctions positives dans l'espace L_2 “ címmel régebbi kutatásairól számolt be, kétórás ülés keretében. Utóbbi előadása kivonatban a Revue Scientifique-ben jelenik meg. Favard és Cotton professzorok javaslatára a Société Mathématique de France működő tagjai sorába választotta. E társaságban is tartott egy előadást, mely a Comptes Rendus des Séances de la Société Mathématique de France szakfolyóiratban jelenik meg. Ösztöndíjas éve alatt három közleménye jelent meg: „On semi-groups of selfadjoint operations in Hilbert space“ címen a Proceedings of the National Academy (U. S. A.) 1938. évi decemberi számában; „Über gewisse Extremalfragen bei transformierten trigonometrischen Entwicklungen. II. Nichtperiodischen Fall“ címmel a Berichte der Mathematisch-Physischen Klasse der Sächsischen Akademie der Wissenschaften

(Leipzig) 91. kötetében; „Sur un problème d'extrémum pour les fonctions définies sur tout l'axe réel“ címen a Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Sciences 1939. júniusi számában. Egy negyedik tanulmányt is készített: „Représentation spectrale des opérations linéaires dans l'espace de Hilbert“ címmel, H. Villat professzor felkérésére, a Mémorial des Sciences Mathématiques számára. Tudományos munkáján kívül arra is törekedett, hogy a francia életet, kultúrát és a földet megismerje. E célból belépett a Rapprochement International des Jeunes nemzetközi jellegű francia egyesületbe, állandóan eljárta annak klubjába s hosszabb-rövidebb kirándulásokon Franciaország legnagyobb részét bejárta. A Magyar Tanulmányi Központ képviselőjében résztvett a grenoble-i Egyetem 600 éves évfordulóján rendezett ünnepségeken.

ifj. Dr. Tóth András (1915, Budapest, ref.), történelem-latin szakos okleveles középiskolai tanár, az Eötvös Kollégium volt tagja, Budapestről (Domanovszky professzor), egész éves ösztöndíjas. Az 1896—1914. évek román propagandájának könyvtári anyagát dolgozta fel a Bibliothèque Nationale-ban. Történeti szempontból figyelemmel kísérte a korra vonatkozó francia és magyar propagandát s azok módszertani fejlődését. Tudományos munkáján kívül résztvett a Magyar Tanulmányi Központ belső életében s annak keretében több ízben tartott előadást; kapcsolatban volt több francia ifjúsági egyesülettel is. Tanulmányi utazásai során egy hetet töltött Londonban s ott megismerkedett az egyetem történelmi szeminariumának könyvtárával. Franciaországban bejárta az Ile de France történelmi szempontból nevezetesebb városait, a Loire vidékét s hosszabb utazást tett Bretagne-ban, a Rhône völgyében, Provence-ban és a Földközi tenger mentén. Ösztöndíjas éve folyamán számos szakkönyvet, különösen a francia nemzetiségi történet és szociológia kiválóbb alkotásait szerezte meg.

Weltzl János (1914, Budapest, róm. kat.), okl. építészmérnök (Csonka professzor), féléves ösztöndíjas. Franciaországi tanulmányai két részre oszlottak. Városépítési tanulmányai során az Institut d'Urbanisme de l'Université de Paris könyvtárában a francia városok fejlődését és topográfiáját vizsgálta G. Sebille professzor támogatásával, elsősorban térképek és légi felvételek alapján. Másrészt a francia középkori térelhatároló szerkezeteket igyekezett megismerni és ebből a célból A. Laprade magánkönyvtárában és a párizsi egyetem Institut d'Art et d'Archéologie könyvtárában dolgozott. Ezen munkáját kiegészítő nagyobb vidéki utazását azonban csupán megkezdhette, de a beállott háborús viszonyok miatt hamarosan félbe kellett szakítania. Még ösztöndíjas évének elején Le Corbusier és Jeanneret építészek irodájában dolgozva, kidolgozott egy városrendezési tervet Amsterdam részére, amely terv a Congrès International d'Architecture Moderne zürichi intézőbizottsági ülésén is bemutatásra került. Igyekezett a francia modern építészekkel kapcsolatot találni és fentartani és alkalma volt — többek közt — Beaudoin és Lods építészek Clichyben befejezés előtt álló teljesen vasszerkezetű

vásáresarnok és gyűlésterem épületét megtekintenie. Erről az épületről ismertető cikket készít a Vállalkozók Lapja számára. Az Institut. d'Urbanisme folyóiratába (La vie urbaine) Budapestről ír tájékoztatást.

Egy francia nagyiparos által adományozott összegek terhére nyertek magyar állami ösztöndíjat:

Fojtényi Mihály (1914. Győr, róm. kat.), francia-magyar szakos szakvizsgás tanárjelölt Budapestről (Eckhardt Sándor professzor), egész éves ösztöndíjas. A Sorbonne-on rendszeresen látogatta Gustave Cohen (Histoire littéraire du Moyen Age; Le théâtre médiéval), Charles Bruneau (Explication de texte; Grammaire historique; La langue du symbolisme), Plattard (Rabelais; La renaissance des Lettres sous François Ier), Lalo (Esthétique et Science de l'Art), Ascoli (Les Romains de Balzac; La Légende des Siècles) és Mornet (La composition française) professzorok előadásait. Megmaradó idejét kutató munkájának szentelte. „Le problème de l'art dans la critique française contemporaine” című szakvizsgai dolgozata megkívánta, hogy a korabeli kritikai irodalom kiemelkedő alakjait hiánytalanul ismerje. Fontosabb olvasmányai M. Aaland, Alain, Du Bos, A. Breton, Julien Benda, B. Crémieux, Bernard Fay, St. Fumet, Max Jacob, V. Bindel, Jaques Madoule, R. Fernandez, A. Thérive, L. Pierre-Quint, H. Brémond, M. Brillant, G. Baty, H. Massis, H. Ghéon, M. Denis Cocteau, I. Maritain, Mauriac, Gidel, Gide és J. Romains művei voltak és azok a kritikai folyóiratok, melyek az irodalmi és művészeti fejlődést leginkább nyomon kísérték.

Dr. Guoth Kálmán (1912, Kemenesmagasi, Vas m., ág. ev.), történelem-latin szakos gimnáziumi helyettes tanár, bölcsészdoktor, Budapestről (Szentpétery professzor), egész éves ösztöndíjas. A francia életet és művelődést nemcsak eredményeiben akarta megismerni, hanem társadalmi rendszerében is. E szempontból az oktatásügy egész területén sokat foglalkozott a társadalmi kiválasztás problémájával. Szaktárgyainak tanítási módszerét illetően elméletileg is képezte magát s gyakorlatilag is sok ismeretet szerzett hosszabb időn keresztül végzett iskolalátogatásai során. Korábbi kutatási tárgyai közül különösen az „Institutio morum” foglalkoztatta; áttanulmányozta az egész nyugati legendairódművet és a királytüköröket, a latin és görög nyelvterületen egyaránt. Vidéki utazásai hozzájuttatták ahhoz is, hogy figyelemmel kísérje a nép és általában a nagyközönség művelésére szolgáló szervek munkáját és eredményeit. A Magyar Tanulmányi Központban több előadást tartott s a lengyel-magyar vezetői összefogóval a két ország történelmi szerepét ismertette.

Herzog Pál (1915, Budapest, ág. ev.), okleveles gépészmérnök, műegyetemi tanársegéd, Budapestről (Anderlik professzor), egész éves ösztöndíjas. Legfőbb célja a francia gépipar tanulmányozása volt, különös tekintettel az aerotechnikával kapcsolatos kérdésekre.

A „XVIe Salon de l'Aviation“ őszi kiállítása általános tájékozódást nyújtott számára a francia repülőgépipar fő kérdéseiben. Az Institut Aérodynamique de Saint-Cyr-ban az aerodinamikai mérések módszerét tanulmányozta. Az intézet berendezésének megismerésében különös gondot fordított a maga nemében egyedülálló „Denis-Gruson“ rendszerű hat összetevőjű aerodinamikai mérleg megismerésére. Résztvett a jellemző tényezők módosulásainak vizsgálatánál a talajhoz közel és attól nagy távolságban végzett repülések alkalmával, tanulmányozta a légsavar-kísérleti munkálatokat és a csillagmotorok burkoló hüvelyén végzett kísérleteket és jelenvolt az intézet hydrolaboratóriumában a vízirepülőgépek úszótesteire vonatkozó méréseknél. A Société des Moteurs Gnome et Rhône vállalatnál az alkatrészek megmunkálásának, hőkezelésének és szerelésének kérdései foglalkoztatták különösebben, de a kísérleteken kívül figyelemmel kísérte az üzem felszerelésének minőségét és korszerűségét, valamint szervezetét és munkásvédelmi berendezéseit is. Utána részletes, helyszíni tanulmányokat végzett a Rhône felső folyásán, Bellegarde közelében épülő óriási vízierőmű munkálatainál. Kirándulásai során alkalma volt megtekinteni a Renault és Citroen gyárat, a Le Bourget-i repülőtér műszaki berendezését és az „Illustration“ nyomdáját. Utazásai során végigjárta Kelet- és Délkelet-Franciaország műszaki nevezetességeit. Különös tanulságot jelentettek számára Chambéryben az Alumínium Français gyártelepe és laboratóriuma, Marseilleben a kereskedelmi-, Toulonban a hadikikötő, valamint Saint Étienneben a Manufacture française d'armes et cycles, az Aciéries et laminoirs du Vieux Marais és az Aciérie Stéphanoise művek. A párizsi egyetem és a Conservatoire Nationale des Arts et Métiers esti előadásain elméleti tudását gyarapította és figyelemmel kísérte szakmájának irodalmát. Általában igyekezett minden alkalmat felhasználni arra, hogy Franciaország kultúráját, szociális és gazdasági berendezéseit minél jobban megismerje és francia környezetét minél teljesebben tájékoztassa a magyar viszonyok felől.

Dr. Móra Sándor (1910, Dunavecse, róm. kat.), a II. számú sebészeti klinika műtőorvosa Budapestről (Bakay professzor), egész éves ösztöndíjas. Az első hónapot Thierry de Martel magánszanatóriumában idegsebészeti tanulmányokkal töltötte. A második hónapban Gosset professzor Salpetière-i általános sebészeti klinikáját ismerte meg, páratlan ambuláns betegforgalmával (évi 50—60.000 beteg, 3—4000 operáció), mintaszerű Röntgen-intézetével; itt főképpen perionitis-therápiával, végbélrák-műtétekkel és Basedow-golyvákkel foglalkozott. Harmadik hónapja alatt az újonnan felállított idegsebészeti klinikára járt be. Ugyanez idő alatt az orvosi karon a tanítás módszerét s a klinikákon az „externe“-orvosok szerepét és concours-vizsgarendszerét tanulmányozta s egyben megkezdte rendszeres vizsgakorlátait Mathieu professzor orthoped-sebészeti klinikáján, ahol az „assistant étranger“ címet is elnyerte; itt főként csípőízületi műtéteket látott s a comb-nyaktörések utáni állízületképződés kezelését vette vizsgálat alá. Tapasztalatairól francia-

nyelvű dolgozatot készített és nyújtott be az orvosi kar tanácsához. A további hónapokat Duval és Cunès professzorok sebészeti klinikáin töltötte, bejárt Boppe doktor orthoped-sebészeti és Thalheimer doktor sebészeti osztályaira az Hôpital St. Louisba, Párizs egyik legmodernebb kórházába. Láta néhány híres plasztikai sebész (Vau: nyúlajak, Recamier: farkastorok, Clavoué: fül, orr, emlő, arc) munkáját és többször részt vett a párizsi egyetemi rádium intézet nagyforgalmú rendelésein. Nyári szünetben részt vett a Berch-sur-Mer 1500 ágyas Hôpital Maritime-jében szervezett továbbképző-tanfolyamon, amely a csont- és ízületi tbc- és sebészi kezelés elméleti és gyakorlati problémáit ismertette és mutatta be páratlanul gazdag anyagon. Egyik dolgozata „Adatok a húgykövek kórtanához“ címen jelent meg; egy „A Basedow-betegek műtéti előkészítése“-t tárgyaló francia nyelvű dolgozata sajtó alatt van; befejezés előtt áll a „Combcsontnyak-törések utáni pseudarthrosisok kezeléséről“ szülő tanulmánya. A húsvéti és pünkösdi vakáció alatt nagyobb utazásokat tett Franciaország vidéki orvosi intézeteinek megismerése céljából.

Névény Tibor (1914, Nagyvárad, róm. kat.), okl. építészmérnök, céljaul a modern francia építészet megismerését tűzte ki. Eleinte különösen a pályaudvarok érdekelték és sikerült is M. Urbain Cassan építész révén előbb a Gare du Nord-on, majd a Gare St. Lazare-on megfelelő vezetés mellett e pályaudvarokkal kapcsolatban tanulmányokat végeznie. További két hónap alatt Franciaország összes jelentősebb pályaudvarainak tervét megismerte. Ezután az École des Beaux-Arts egyik atelierjében egy 350 autót befogadó nagy garage, továbbá egy kétemeletes kisebb turista-szálló tervét készítette el. Közben értékes ismeretekhez jutott a francia építészképzést, a francia építészek gondolkozási és kifejezési módjait, továbbá technikáját illetőleg. Résztvett egy vidéki képzőművészeti főiskola, néger-templom, délfraanciaországi kolostor és tüdőbetegszanatórium terveinek előkészítésében is. De nemcsak a modern építészet, hanem Franciaország gazdag építészeti műkinesei is érdekelték. Két hónapot utazással töltött el és meglátogatta Franciaországnak szinte valamennyi nevezetesebb városát.

Ugyanezen adományozó bőkezűségéből ezenkívül *dr. Radocsay Kálmán* magántisztviselő kapott 2600 pengő összegű tanulmányi segélyt.

A M. Kir. Kereskedelem- és Közlekedésügyi Minisztérium ösztöndíjasa:

Scheftsik István (1918, Budapest, róm. kat.), kereskedelmi főiskolai hallgató, a gráci Handelsakademie végzett növendéke, a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi minisztérium egész éves ösztöndíjával a párizsi École des Hautes Études Commerciales-t végezte s ott oklevelet szerzett. Főiskolai tanulmányai mellett igyekezett elsajátítani a francia művelődés főelemeit s az országot kereskedelmi, gazdasági és politikai téren is minél alaposabban megismerni;

korábbi tanulmányai és tapasztalatai alapján értékes összehasonlításokat tehetett a demokratikus és totális államok gazdaságpolitikai elvei és gyakorlati megvalósításai között. A főiskolai előadások közül különösen Guenot professzor közgazdaságtörténeti óráit (*Evolution économique contemporaine*) és a velük kapcsolatos megbeszéléseket és vitákat hallgatta hasznosan. Ezek során maga is többször felszólalt és felhívta a hallgatóság figyelmét arra a fontos szerepre, melyet Magyarország Közép-Európában betölt. Könyvek, ujságok, politikai kiadványok elvezették a francia munkásviszonyok tanulmányozásához; ezeket a magyar és német munkásviszonyokkal is összevetette. Tapasztalatai tanulságait később nagyobb munkában kívánja összefoglalni. Sokat utazott Franciaország északnyugati és délnyugati részében, a vidéken kívül mindenütt a lakosság is érdekelte, foglalkozási, kereseti és fogyasztási lehetőségeivel együtt.

Magyar állami ösztöndíjkiegészítésben részesült francia állami ösztöndíjasok:

Dr. Győry János (1908, Budapest, róm. kat.), francia-német szakos okleveles középiskolai tanár, bölcsészettudós, Budapestről (Eckhardt Sándor professzor), harmadízben élvezett egészévi ösztöndíjat; francia ösztöndíja mellett ez évben 800 pengős ösztöndíjkiegészítő segélyben részesült a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium részéről. Irodalmi kutatásait a Bibliothèque Nationale-ban, a Sainte-Geneviève könyvtárban, a Bibliothèque Mazarine-ban és a Sorbonne könyvtárában végezte. Kutatásai tárgya az Árpád-kor francia kapcsolatai, ezen belül pedig az árpádkori irodalom, főképen Anonymus krónikájának franciaországi és nyugati forrásai. Anyaggyűjtésének feldolgozása befejezés előtt áll. Kutatásaival párhuzamosan két előadást tartott az Écoles des Hautes Études filológiai osztályán a középkori francia epika archeológiai adalékairól, továbbá kiadásra készítette elő Pierre de Blois „*Ars dictandi*” című művét.

Harasztos Albert (1912, Nagyenyed, róm. kat.), francia-magyar szakos szakvizsgás tanárjelölt, ujságíró, Budapestről (Tagliavini és Tamás professzorok), féléves francia állami ösztöndíjas. Ezenkívül 800 P magyar állami ösztöndíjkiegészítésben részesült. Elsősorban nyelvföldrajzi és történeti fonetikai kérdések érdekelték s francia tudását akarta gyakorlatibbá tenni. A Sorbonne-on főként Vendryès (linguistique générale), Bruneau (grammaire historique), Guillaume (linguistique française), Fouché (phonétique historique et expérimentale), Boutière (civilisation et linguistique romaine) és Dauzat (géographie linguistique) professzorok előadásait hallgatta. Különböző érdeklődéssel tanulmányozta még a Fouché professzor vezetése alatt álló Institut Phonétique kísérleti módszerét és Mario Roques Collège de France-beli előadásának tárgykörét: a nyomtatvány és az ujság nyelvének sajátosságait s a keleti latin nyelv fejlődését. A Bibliothèque Nationale-ban és a Sainte Geneviève könyvtárban témakörében folytatott kutatásokat.

Dr. Szécsenyi Nagy László (1907, Baja, róm. kat.) belorvos, egyetemi tanársegéd, Szegedről (Rusznák professzor), egész éves ösztöndíjas, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól 900 pengő kiegészítő ösztöndíjban részesült. Kijárásától kezdve rendszeresen bejárt a versaillesi városi kórház speciális szívbetegosztályára, ahol Lutenbacher doktortól elsajátította annak reumás betegekre alkalmazott módszerét, megismerkedett a legújabb elektromos szívleíró készülékkel, a szívverés arythmiáját ábrázoló filmekkel és a gazdag anatomopathologikus gyűjteményekkel. Alkalma volt arra is, hogy a szegedi belorvosi klinikán alkalmazott módszereket megkedveltesse francia kartársaival. Tanulmányi idejének másik felét Laubry professzor mellett töltötte a párizsi egyetem szívteni intézetében, a Broussais-kórházban. Az előadásokon kívül résztvett a betegvizsgálatokon, a radiologikus felvételekben s a kísérleti munkában is. Az érnymás mérésére újrendszerű készüléket dolgozott ki, melynek gyakorlati kivitelét otthoni laboratóriumában fogja megvalósítani. Francia vezetőprofesszorának felkérésére kutatásairól beszámolót írt az Archives des maladies du coeur szakfolyóirat számára. A tanulmányi év végén a Société des Cardiologues kongresszusára Royat-ba utazott. Tanulmányos kirándulások során Franciaország legnagyobb részét bejárta.

Dr. Venkei Tibor (1906, Szeged, róm. kat.), bőrgyógyász, egyetemi tanársegéd, Szegedről (Melezer professzor), egészéves ösztöndíjas, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól 900 pengő kiegészítő segélyben részesült; hét hónapon keresztül Gougerot professzor bőrgyógyászati, urológiai és venerológiai osztályán dolgozott. Résztvett a bőrgyógyászati-sebészeti műtéteken, a rádiumos, finsenes és diatermiás kezeléseken, valamint a bőrgyógyászati és urológiai rendeléseken. Bekapcsolódott az intézet tudományos munkájába is. Sacha Kaplan doktorral közösen végzett kutatásokat „La présence du mycosis fongodie dans le vicères à propos des examens anatomopathologique et histo-pathologique“ címen a Bulletin de la Société de Dermatologie et de Syphilographie szakfolyóiratban és egy magyar orvosi lapban fogják közzétenni. Párizsi tartózkodását arra is felhasználta, hogy megismerkedjék a francia közegészségügyi minisztériumnak szakmájába vágó szervezeteivel és rendelkezéseivel s tanulmányozza a főváros fontosabb kórházait s orvosi intézményeit. Eljárt Sézary professzor, Flandin és Franck doktorok osztályaiba, Levaliti professzorhoz az Institut A. Fournier-ba, Meyer professzorhoz az Institut Actinothérapieba, felkereste Antony professor összehasonlító anatómiai intézetét és dolgozott az Institut Pasteur-ben, a Hôpital Beaujon-ban. Karácsonyi, húsvéti és pünkösdi utazásai során a vidéki egyetemek (Lyon, Montpellier, Marseille, Toulouse, Bordeaux, Tours, Caen) orvosi egyeteimét látogatta meg. Franciaországi tartózkodása alatt az orvosi tudománynak számos francia és külföldi képviselőjével ismerkedett meg és sok barátot szerzett körükben.

A francia állam ösztöndíjasai:

Ajtay Klára Gabriella (1915, Abrudfalva, Alsó-Fehér m., róm. kat.), német-francia szakos tanárjelölt Budapestről (dr. Eckhardt Sándor professzor), féléves ösztöndíjas. A Sorbonne-on Pauphilet, Mornet, Guillaume, Bruneau, a Collège de France-on Focillon és Hazard professzorok előadásait hallgatta. Az Université des Annales előadásain több nagy francia író és művészt hallgatott meg, közülük többel (Jean Tharaud, Pourtalès, Giraudoux, Cortot) személyesen is megismerkedett. Igyekezett a francia szellemi és társadalmi életbe is bekapcsolódni: rendszeresen eljárt a Foyer International, az Association des Français Diplômés des Universités, a Cercle France-Hongrie, a sèvres-i École Normale Supérieure, összejöveteleire. Járt színházba, múzeumokba; a Bureau d'Accueil által rendezett előadások, látogatások során részt vett az Académie Française s a Chambre des Députés egy-egy ülésén, megismerte Párizsnak s közelebbi és távolabbi környékének nevezetességeit. Szakkutatásainak kiegészítésén a Bibliothèque Nationale-ban s az Egyetem könyvtárában dolgozott; számos költői művet, emlékiratot és hírlapot tanulmányozott át, hogy Savoyai Jenőnek a francia irodalomban tükröző képét minél teljesebben megrajzolhassa. Hogy a francia oktatás módszereit közelebről megismerhesse, Párizs egyik legmodernebb középiskolájában, a Camille Sée leányliceumban részt vett a német és francia órákon, ahol kiváló tanerők vezetése mellett a francia leánynevelés főbb problémáiról is felvilágosítást nyert.

Ditróy Zsófia (1916, Budapest, róm. kat.), magyar-francia szakos tanárjelölt, Szegedről (Zolnai professzor), egészséves ösztöndíjas. „L'activité littéraire de François II. Rákóczi“ című doktori értekezéséhez és a fejedelem műveinek tervezett kritikai kiadásához a Bibliothèque Nationale kéziratárában és könyvtárában gyűjtött anyagot, miután korábban a troyesi könyvtárban másolatot készített az ott őrzött Rákóczi-kéziratokból. A kiadott szövegek összehasonlító kritikai vizsgálatát s a forráskutatást befejezte s megállapította az 1751-es hágai kiadás körülményeit. Tudományos szakismertét a Sorbonne-on gyarapította. De ezenkívül az általános társadalmi, politikai és közirói ismeretek is érdekelték és beiratkozott az École des Hautes Études Internationales-ra és az École du Journalisme-ra is; az elsón „avec mention bien“ eredménnyel elsőként kapott oklevelet, a másodikon tizedik helyre kerülve nyerte el a diplomát. A francia művelődés szélesebb körű megismerése érdekében eljárt a fontosabb conférence-okra, vitákra, kiállításokra. A Bureau d'Accueil által szervezett kirándulásokon és társasutazásokon megismerte Párizs környékének történelmi és művelődési emlékeit, sőt a Loire völgyébe, Normandiába és Észak-Franciaországba is eljutott. Franciaország déli és délkeleti részét hazatérőben látogatta meg. A magyar-francia ifjúsági kapcsolatok mélyebb tételéhez is igyekezett hozzájárulni. Részt vett a francia ifjúsági szervezetekben, megjelent azok kongresszusain, szerepelt a Cercle France-Hongrie és a Magyar Ház ünnepélyein; a magyar

énekkarral a Théâtre Chaillotban rendezett Liszt—Kodály-bemutatón és a lillei magyar napokon.

Dr. Bátyka János (1915, Budapest, ág. ev.), ügyvédjelölt, jogtudományi egyetemi adjunktus, Budapestről (Illés profeszor), egészéves ösztöndíjas. A francia középkori jogtörténet három, magyar szempontból is fontos kérdését igyekezett tisztázni: a „commensaux”, „antrustiones” néven ismert királyi harcosok jogi helyzetét, a nemesi osztályba emelkedés módját s végül a királyi tisztségeknek a hűbéri keretekbe való végleges beilleszkedését. Anyaggyűjtésével a magyar jogtörténet e problémákkal rokonságot tartó, sokat vitatott alapvető kérdéseinek tudományos megoldáshoz is hozzá akart járulni a kimutatható analógiák útján. Kutatásaiban, megfelelő előkészítő munkák hiányában az eredeti oklevél-forrásokig kellett visszamennie. A Bibliothèque Nationale, a Bibliothèque Sainte-Geneviève, az École des Chartes, a Sorbonne és a Faculté de Droit könyv- és levéltáraiban mintegy négyezer oklevelet nézett át s feldolgozta a kérdés irodalmát is. Kutatásai körén túlmenően az egész francia jogfejlődés átfogó ismeretére törekedett. Mint a jogi kar rendes hallgatója állandóan részt vett Petot, Olivier-Martini és Grandelaud professzorok jogtörténeti előadásain, valamint Barthélemy közjogi és Sibert alkotmányjogi óráin. A francia-magyar jogi kapcsolatok gyarapítása érdekében, vezetőprofesszorai felkérésére, a Société d'Histoire du Droit egyik ülésén nagyobb előadást tartott a magyar jogfejlődésről s a Revue de l'Histoire du Droit számára tanulmányt írt a magyar jogforrásokról. A Magyar Tanulmányi Központ havi előadássorozatában öt előadással szerepelt s a megbeszélésekben is állandóan részt vett. A franciaországi magyarság márciusi ünnepélyén a Magyar Házban emlékbeszédet mondott, a párizsi Lengyel Diákszövetségben a lengyel-magyar közjogi kapcsolatokat ismertette, a Tanulmányi Központ lengyel-magyar vezetői összejövetelére Kárpátalja visszacsatolásával kapcsolatban készített tanulmányt.

Gaál Endre (1906, London, ref.), magyar-francia szakos gimnáziumi rendes tanár, Mohácsról (Hankiss professzor), egészéves ösztöndíjas. Főcélja az volt, hogy francia nyelvtudását és kiejtését tökéletesítse. A Sorbonne-on e célnak megfelelően válogatott az előadások között, e célból járt a Comédie Française és az Odéon klasszikus előadásaira, Giraudoux és Valéry conférence-aira. Legtöbbet mégis a Lycée Henri IV-ban, a tanítást követve tanult. A VI.-tól az I. osztályig látogatta a francia órákat s az idegen nyelvek oktatásának gyakorlati és módszertani problémáival is megismerkedett. Tapasztalatairól „A nemzeti nyelv és irodalom a francia középiskolában” címen a mohácsi városi gimnázium értesítőjében számol be. Gyengélkedése miatt a téli hónapokat Le Chambon-sur-Lignon és Dieulefit-ben töltötte. Nyelvtudásának gyarapítására itt, református hittestvérei körében, újabb alkalma nyílt. Megismerte hitéletüket, a francia földművelő belső világát, részt vett összejöveteleiken s ezek során a magyarországi kálvinistákról és a magyar életről előadást is tartott. A Bureau d'Accueil által szervezett utazások és kirándulások művészi,

földrajzi és történeti szempontból is tágították ismereteit. Nemcsak Párizsnak és környékének művészeti emlékeit ismerte meg, de eljutott Saint Etienne-be, Lyonba, Montélimarba, megismerte a Cévennes bérceit és a Rhône völgyét.

Hoffstaedter Lajos (1916, Kispest, róm. kat.), francia-latin szakos szakvizsgás tanárjelölt Budapestről (Eckhardt Sándor professzor), egészséves ösztöndíjas. Idejének legnagyobb részét „Ovidé en France au XVIIIe siècle” című doktori értekezésének elkészítésére fordította és párizsi és vidéki könyvtárakban töltötte. De igyekezett Franciaország művelődési, társadalmi és nevelési megismeréséhez is eljutni: járt színházba, képkiallításokra, több francia ifjúsági szervezettel közelebbi kapcsolatba került, résztvett előadásaikon, vitáikon, a Tanulmányi Központ magyar és francia összejövetelein és megbeszélésein; francia egyetemi és irodalmi körökben értékes barátokat szerzett; tagja volt a Choeur Philharmonique de Paris szervezetének s közreműködött a Théâtre de Chaillot-ban rendezett Liszt—Kodály-hangversenyen, valamint a lille-i magyar ünnepségeken. A Bureau d'Accueil által rendezett kirándulások és önálló kezdeményezések során bejárta Párizs környékét, a Rhône völgyét, a Touraine-t, Bretagne-t, Normandiát, Észak-, Dél- és Délkelet-Franciaországot.

Dr. Kurzweil Anna (1914, Budapest, ref.), francia-német-művészettörténet szakos okleveles középiskolai tanár, bölcsészdoktor, Budapestről (Eckhardt Sándor professzor), féléves ösztöndíjas. A Sorbonne-on és a Collège de France-on gyermeklélektani és neveléstani előadásokat hallgatott Guillaume, Millot, Piéron és Wallon professzoroknál. A bölcsészeti karon működő Groupe de Psycho-Biologie de l'enfant et de Pédagogie nevű ifjúsági körben Guy van der Arend vezetése alatt dolgozott. Különös érdeklődéssel fordult a neveléstudomány terén elért újabb eredmények és azok gyakorlati megvalósításai felé. A francia nőnevelés problémáival és a leányiskolák tanítási módjával igyekezett közelebről is megismerkedni: Sèvresben meglátogatta az École Normale Supérieure de Jeunes Filles tanárképző főiskolát s Párizsban rue d'Ulm-i mintaképét, Suresnesben a szabadtéri iskolát és a városi elemi leányiskolát, Nizzában a szállodaipari kereskedelmi iskolát, a párizsi Musée Pédagogique-ban pedig áttanulmányozta a kérdés irodalmát. Érdeklődése irányítást kapott Monod párizsi tankerületi főigazgatónak a francia közoktatás reform-kérdéseiről tartott megbeszélésén, valamint a Magyar Tanulmányi Központban, L. Villat professzornak az agrégation-t ismertető előadásában. A kérdésben való széleskörű tájékozódás vágya elvezette az Association des Françaises diplômées des Universités és a Conseil national des Femmes françaises összejöveteleire is. Szabad idejében a múzeumokat és könyvtárakat látogatta, részt vett a Bureau d'Accueil sétáin és kirándulásain.

Pető Marianne (1916, Kassa, róm. kat.), francia-német szakos, szakvizsgás tanárjelölt, Budapestről (Eckhardt Sándor professzor), féléves ösztöndíjas. Szociológiai, pedagógiai és művészettörténeti

tanulmányokat végzett. A Sorbonne-on különösen Halbwachs, Bayet (szociológia), Millet, Guillaume, Stern (pedagógia, filozófia, pszichológia), Lavedan (művészettörténet) Momet, Bouches és Bruneau (francia nyelv és irodalom) előadásait kísérte figyelemmel. Szociológiai tanulmányainak kiegészítése céljából eljárta a Jeunesse Ouvrière Catholique összejöveteleire, s közelebbről megismerkedett a szervezet célkitűzéseivel s belső szellemével. Értékes pedagógiai tapasztalatokat jelentett számára a Collège d'Hulst katolikus leányliceum óráin való részvétel, melyre Mgr. Beaupin, a Comité Catholique de française à l'étranger elnöke útján kapott engedélyt. A Louvret, a múzeumokat, magángyűjteményeket és kiállításokat szorgalmasan látogatta. A Bureau d'Acceuil kirándulásain megismerte Párizs környékét, Normandiát és a Pyreneusok vidékét.

Dr. Raabstern (Just) Béla (1906, Pozsony, róm. kat.), bölcészet-doktor, okl. középiskolai tanár, író a második félfévre nyert ösztöndíjat a modern francia irodalom tanulmányozására.

Soltész János (1916, Nagybánya, ref.), görög-latin szakos, szakvizsgás tanárjelölt, Budapestről, az Eötvös-kollégium egyszéves kiküldöttje a párizsi École Normale Supérieure-ben. Itt és a Sorbonne-on részt vett a felsőbbfokú görög és latin kollégiumokon s az esztétikai előadásokon, az École és a Bibliothèque Nationale páratlanul gazdag görög és latin könyvtárában pedig a görög tragédiával foglalkozó doktori értekezésével kapcsolatban végzett kutatásokat. Anyaggyűjtése kiterjedt más témakörökre is: Horátius költeményeinek líraiságára, a görög-latin irodalom esztétikai és drámai problémáira. Érdekelte maga a francia irodalom és művelődés is: felolvasások, hangversenyek, színelőadások, kiállítások, múzeumok. Megismerkedett a francia diák s különösen a „normalien“ életével. Utazásai során megismerte Párizs környékét és Franciaország művelődési központjainak művészi és természeti szépségeit.

Szombatfalvy Eleonóra (1914, Nagyvárad, ref.), francia-német szakos alapvizsgás tanárjelölt, Budapestről (Eckhardt Sándor professzor), féléves ösztöndíjas. Tanulmányútjának két főcélja volt: a francia szociológia megismerése és módszereinek elsajátítása s a francia paraszt polgárosodásának vizsgálata az 1789-es és 1830-as forradalmak óta. Elméleti tanulmányait Halbwachs és Bayet professzorok vezették; a Groupes d'Études Sociologiques összejövetelei problémáinak megvitatására nyújtottak alkalmat; itt szaktudományának számos kiváló fiatal képviselőjével ismerkedhetett meg s munkacsoportjukban maga is bemutatta kutatásait. A francia parasztság polgárosodásának vizsgálatánál nem elégedett meg az elméleti kutatásokkal: helyszínen tanulmányozta majd egy hónapig a Loiret départementban a földművelő családok életviszonyait és a helyi hatóságok támogatásával a levéltárakban nemzedéktörténetüket. Párizsi könyvtári munkája elsősorban társadalomtudományi érdeklődését szolgálta, de kiterjedt a francia irodalom mélyebb megismerésére, a francia művelődés

alaposabb elsajátítására is. Ennek érdekében ösztöndíjas idején túl is Franciaországban maradt; meglátogatta annak több, irodalmi és történelmi szempontból nevezetes városát (Saint Malo, Rennes, Tours, Orléans stb.) és Bourgogne vidékét. Mint tanárképzőintézeti növendék a francia középiskolai oktatás módszereivel is igyekezett megismerkedni: a Lycée Camille Sée-ben több francia és német órát hallgatott s tapasztalatait a tanárnökkel folytatott megbeszélések útján is kiegészítette.

Dr. Visky Károly (1908, Temesvár, ref.), jogi és államtudományi doktor, igazságügyiminiszteri titkár, Budapestről, féléves ösztöndíjas. Két irányban kutatott: tisztázni igyekezett a „vis major“ fogalom történeti kialakulását és összegyűjtötte a kereskedelmi tulajdonra (propriété commerciale) vonatkozó francia törvényhozási anyagot. A Sorbonne jogi könyvtárában, a Bibliothèque Nationale-ban és a francia képviselőház könyvtárában dolgozott; szakkérdéseivel kapcsolatban a jogi karon Giffard és Noailles professzorok előadásait hallgatta. Megismerkedett a francia művelődés főbb irányjaival, utazásai során bejárta az ország fontosabb vidékeit.

Törvényhatósági ösztöndíjas:

Csonka János (1914, Szil, Sopron m., róm. kat.), jog- és államtudományi végzett hallgató, magánjogi intézeti egyetemi gyakornok, Budapestről (Szladits professzor), Sopron vármegye egészséves ösztöndíját élvezte. Vezető professzorának útmutatása szerint a magánjog kötelmi-jogi ágának legújabb fejlődési irányait vizsgálta. Hogy munkájához minden szükséges eszközt biztosítson, a Sorbonne jogi karán kívül beiratkozott a Lévy—Ullmann professzor vezetése alatt álló Institut de Droit Comparé-ba is. Itt alapos vizsgálat alá vette az 1927. évi francia-olasz közös kötelmi-jogi javaslatot, az 1933. évi lengyel és a legújabb olasz kötelmi-jogi törvénykönyvet, a svájci polgári törvénykönyvet és a magyar polgári törvénykönyv 1928. évi javaslatát, Szladits és Ripert professzoroknak idevágó munkáiban lefektetett tanulságok felhasználásával. Tárgyával kapcsolatban az Institut de Droit Comparé-ban előadást is tartott a felelősség problémájáról, kiemelve a magyar polgári törvénykönyv javaslatának hatalmas újítását, a felelősség problémájának rendszeri szabályozását, mely az összes nyugateurópai kódexeket megelőzi e tekintetben. Ama törekvése, hogy a francia és egyéb külföldi jogászok előtt is ismertté tegye a magyar magánjogot, arra ösztönözte, hogy Hamel professzor Cours-jának keretében, annak hallgatói előtt részletes előadásban ismertesse „Az aranyzáradék magyarországi jogi szabályozásá“-t és a magyar magánjog önálló fejlődési útjait. Kutatómunkája mellett Ripert (kereskedelmi jog), Niboyet (magánjog), Solus (polgári perjog), Hamel (speciális magánjogi „cours de doctorat“), Le Tur (nemzetközi jog), Lévy—Ullmann (nemzetközi magánjog) és Barthélemy (közigazgatási és pénzügyi jog) professzorok előadásait hallgatta az egyetemen. A francia ifjúsági szervezetekkel, különösebben pedig a Pax Romana vezetőségével szoros kapcsolatot tartott fenn.

A felsoroltakon kívül a Magyar Tanulmányi Központ támogatását élvezték még *Gergely János* zenetörténész, aki a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól élvezett 300 pengőt kitévő tanulmányi segítyt, *Dobosy Mihály* tanárjelölt, a magyarországi cisztercitarend, *Polgár Vilmos* tanárjelölt, a magyarországi Bencés-rend ösztöndíjasa, *Eszik Mihály* bölcészet- és *Fekete Sándor* joghallgató, Kiskunfélegyháza megyei város ösztöndíjasai, valamint dr. *Honti János* helyettes tanár, volt magyar állami ösztöndíjas és dr. *Vázsonyi Endre* matematikus, akik a francia Caisse de Recherches Scientifiques részéről kaptak anyagi segítséget. Ezenkívül számos magyar, valamint francia és más nemzetiségű, magyar tanulmányokkal foglalkozó egyetemi hallgató és kutató munkáját segítette elő a Központ.

VII. SVÁJCI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Állami ösztöndíjas:

Dr. Nagy Mária Ilona (1909, Alsójára, Torda-Aranyos m., ref.), református óraadó vallásoktató segédlelkész Budapestről (Csikesz professzor), folytatta gyermeklélektani tanulmányait a genfi Institut des Sciences de l'Éducation-ban. Rendszeresen dolgozott az intézet pályaválasztási tanácsadó-jában és a nehezen nevelhető gyermekek számára fennálló orvospedagógiai konzultációban. Piaget professzor vezetésével kidolgozta a „Bűntudat a gyermeknél“ című értekezését, amelynek alapján megkapta az Institut des Sciences de l'Éducation oklevelét.

A „Roche“-alapítvány és Basel város ösztöndíjasa:

Dr. Lackovich Endre (1905, Budapest, róm. kat.), II. számú sebészeti klinikai fizetéstelen tanársegéd Budapestről (Bakay professzor), a Roche ösztöndíjjal folytatott sebészeti s hystológiai tanulmányokat Bázelen. December elejétől augusztus elejéig dolgozott az egyetem sebészeti klinikáján, Karl Henschen professzor vezetése mellett, mint asszisztens, majd mint egyik sebészeti osztály vezetője, ahol alkalma nyílt önálló műtétek végzésére is. A műtéti és kezelési eljárásokat igyekezett elsajátítani, különös tekintettel a máj és epe-útak sebészetére. A klinikai munkán kívül az állatkísérleti laboratóriumban dolgozott, ahol az ú. n. májhalál kérdésével foglalkozott és a májroncsolás, májszövetelhalás és autolysis hatását tanulmányozta házinyúlakon. Kutatási eredményeiről havi jelentésekben számolt be V. Demole professzornak, az alap igazgatójának. Tanulmányút kapcsán meglátogatta Clairmont professzor zürichi és Wildbock professzor berni klinikáját, augusztus havában pedig Amsterdamban Noordenbos professzor klinikájára járt be.

VIII. ANGOLORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Állami ösztöndíjasok:

Dr. Banga Ilona (1906, Hódmezővásárhely, ref.), egyetemi tanársegéd Szegedről (Szent-Györgyi professzor), februártól június közepéig angolországi magyar állami ösztöndíjban részesült. Életvegytani kutatásait R. A. Peters professzor mellett folytatta az oxfordi biochemiai intézetben. Vezető professzora és S. Ochoa társaságában végzett munkásságából kifolyólag a következő tudományos dolgozatai jelentek meg: Active Form of Vit. B₁ in Tissues. Nature, 143, 764, 1939., Pyruvate Oxydation in Brain. Bioch J. XXXIII. 1109, 1939., Pyruvate Oxydation-System in Brain. Nature, 144, 74, 1939.

Buday György (1907, Kolozsvár, ref.), grafikusművész, a szegedi egyetem grafikai lektora, 1938-ban eltöltött féléves ösztöndíja után tovább is Londonban maradt, majd az 1938—39. tanév második felében ismét mint magyar állami ösztöndíjas tartózkodott Angliában. Az 1939. év folyamán megválasztották a Royal Society of Painter Etcher and Engravers tagjává és még az év elején részt is vett 10 munkájával a társaság tárlatán. Mint egyetlen külföldi meghívott szerepelt az angol fametsző művészek társaságának kiállításán Londonban, Manchesterben és más angol városokban. Kiállított a Royal Academy tárlatán a Burlington Houseban. Fametszeteit több fogadás alkalmával bemutatta az Egyesült Államok fővárosa közönségének a washingtoni m. kir. követség és kiállítást rendezett a washingtoni művészeti galériában is. Az egyesült államokbeli Phillips Memorial Gallery múzeum több művét megvette. Az amerikai Limited Editions Club bibliofil könyvkiadóvállalat londoni igazgatósága megbízta a most készülő Shakespeare-kiadás egyik kötetének fametszetű illusztrálásával. Közben állandóan dolgozott az angol-skót-magyar történeti tárgyú fametszetsorozatán. Minthogy a háborús idők beálltával nincs remény arra, hogy Magyar Parasztmese-gyűjteményének angol kiadását tető alá hozhassa, amerikai kiadóvállalatokkal kezdett szép reménnyel kecségtető tárgyalásokat ebben az ügyben. Az egész év folyamán „Angliai levél“ című előadásorozatban igyekezett a magyar közvéleményt a rádión keresztül tájékoztatni az angol művészeti, tudományos és társadalmi élet eseményeiről.

Dr. Harsányi András (1914, Budapest, ref.), református lelkész, bölcsészdoktor (Révész professzor), mint angolországi magyar állami ösztöndíjas a skóciai Aberdeenben végzett egy évig egyháztörténelmi tanulmányokat. Research studentként felvételt nyert az egyetemre és munkásságát ottani vezető professzorának, G. D. Hendersonnak állandó felügyelete mellett folytatta. Kutatásainak fő tárgya a domokosoknak Skóciában való története volt. Összegyűjtötte erre vonatkozólag az ott fellelhető anyagot és tájékozódott a Skócián kívüli további kutatás módja és lehetősége irányában is. Kinntartózkodásának második felében új témán, John Durie (Johan-

nes Duraeus) és az egyházi unió kérdésének erdélyi kapcsolatán dolgozott. Felkutatta az ehhez szükséges anyag Skóciában fellelhető részét, majd folytatta e tárgyban kutatásait hazatérőben Londonban, Oxfordban és Németország különböző könyv- és levéltáraiban (Köln, Kassel, Göttingen, Hannover, Berlin, Magdeburg). E két nagyobb téma mellett foglalkozott a magyarországi Szent Margit skót királyné latinnyelvű Vita-jának szövegével és iratása körülményeivel. Összeállította a négy skóciai egyetem magyar vonatkozású nyomtatványanyagát. Aberdeeni és néhánynapos edinburghi, glasgowi, perthi, eligini, st. andrewsi tartózkodása alatt alkalma volt az ottani könyv- és levéltárakban több apró, de jelentős magyar vonatkozású adat feljegyzésére. Tudományos munkálkodása mellett több ízben végzett istentiszteleti szolgálatot, prédikált skót egyházakban és számos előadást tartott a magyarországi protestantizmusról s a magyar református egyházzal. Résztvett a skót református egyház évi nagy zsinatán, ahol alkalma nyílt a zsinat tagjaihoz, mint a magyar református egyház egyik lelkészének beszédet intézni.

Heinlein Erzsébet (1917, Budapest, ág. ev.), angol-francia-magyar szakos gyakorló tanárjelölt Budapestről (Yolland professzor) féléves angolországi ösztöndíjjal márciustól augusztusig folytatott irdalomtörténeti tanulmányokat Londonban. Főleg a British Museum könyvtár- és folyóiratosztályán dolgozott. A XIX. századi angol költészet egyes problémáit tanulmányozta, különös tekintettel Tennyson költészetének fejlődésére. Igyekezett megismerni az angol életet és gondolkodást. Múzeumokat, képtárakat és színházakat látogatott és résztvett az International Federation of University Women által rendezett előadásokon. Emellett alkalma nyílt az angol vidéket is megismerni. Angliába utaztában és visszatértekor néhány hetet töltött Franciaországban, ahol Párizson kívül egy vagy több napot töltött Amiens, Rouen, Chartres, Orleans, Tours, Lyon, Avignon, Nimes, Arles és Marseilles városokban.

Dr. Kosáry Domokos (1913, Selmechánya, ág. ev.), a br. Eötvös-kollégiumhoz beosztott rendes tanár (Szekfű professzor) az előző tanévben is Angolországban folytatott tanulmányokat. Mint az Institute of Historical Research tagja újkori történeti problémákkal foglalkozott s dolgozott a School of Slavonic Studies s a British Museum könyvtárában is. A Public Record Office-ban egy XIX. századeleji magyar tárgyú politikai emlékirat anyagának összegyűjtésével foglalkozott. Résztvett a Slavonic and European Studies magyar könyvtárának szervezésében. Járt Cambridgeben és Oxfordban, utóbbi helyen Macartney professzorral folytatott megbeszéléseket egy angol-magyar keleteurópai történeti társaság szervezésének tervével kapcsolatban. Az év folyamán ismertetést írt a Századokba s megjelent „Görgey“ című tanulmánya (Magyar Szemle kis kiadványai, Budapest, 1939).

Dr. Laky Barnabás (1915, Budapest, ref.), államtudományi doktor Szegedről (Surányi Unger professzor), közgazdasági tanulmányokat folytatott Angliában. Kétharmad évet töltött el mint research student a London School of Economics-on, hol számos professzor előadását hallgatta és főként Hayek és Robbins professzorok irányítása mellett elsősorban a tervgazdálkodás kérdésével foglalkozott. Különös figyelmet szentelt az angol állami beavatkozás problémájára. Elméleti tanulmányai mellett igyekezett az angol gazdasági élettel a gyakorlatban is megismerkedni és így a bank- és biztosítási ügygel, a textiliparral, az élelmiszerimport kérdésével gyakorlatilag is foglalkozott.

Alapítványi ösztöndíjasok:

Laki Kálmán (1909, Szolnok, ref.), szegedi orvosi vegytani intézeti c. tanársegéd (Szent-Györgyi professzor), a Rockefeller-alap orvostudományi ösztöndíját élvezte Manchesterben. A manchesteri egyetem fiziko-kémiai intézetében a biológiai oxidációkban mind nagyobb fontosságot nyerő semiquinonok tulajdonságait tanulmányozta. Elsősorban ezeknek az anyagoknak, mint szabad gyököknek paramágneses tulajdonságait vizsgálta. Megfelelő módszer kidolgozása után a semiquinon szabadgyökök által katalizált ortho-parahidrogén átalakulás segítségével sikerült több semiquinonról kimutatni, hogy azok valóban paramágneses szabad gyökök.

Dr. Podhradzky Lajos (1908, Korompa, ág. ev.), egyetemi gyakornok Budapestről (Herzog professzor), a londoni British Council-től belgyógyászati kutatásokra kapott egészéves ösztöndíját a rendkívüli események alatt teljesített katonai szolgálata miatt januárban kezdte meg és az újabb politikai események következtében augusztus végén meg kellett szakítania. Londonban töltött idejét a Ringer diuresis mechanizmusának tisztázására irányuló kísérletei töltötték ki és munkásságának eredményét összefoglaló előzetes közleménye magyarul az Orvosképzésben, angolul a Journ. of. Physiology-ban jelenik meg.

Dr. Straub F. Brunó (1914, Nagyvárad, róm. kat.), szegedi orvosi vegytani intézeti tanársegéd (Szent-Györgyi professzor), Rockefeller-ösztöndíjjal 17 hónapot töltött Cambridgeben, ahol a Molteno Institute for Parasitology and Biology-ban D. Keilin professzor vezetése alatt enzimchemiai tanulmányokat folytatott. Ezen idő első felében az aminosavoxydase chemiájával foglalkozott és kiderítette, hogy ez az enzim egy összetett komplex, amelyben a protein-részhez egy flavin (vitamin B₂)-származék kapcsolódik. Az utóbbi vegyület-ről kimutatta, hogy nem azonos az eddig ismert flavinokkal. Munkája második felében az izomszövetben lévő flavin szerepével foglalkozott az oxydatios mechanizmusban. Ezzel kapcsolatban sikerült tisztán kiizolálnia egy flavoproteint, amely enzim azonos azzal a régóta keresett faktorial, amely az állati szövetekben és szénhidratok s az oxydsavak oxydatiójában elsőrendű fontosságú. Az enzim hatásmechaniz-

musának kivizsgálása zárta be ezeket a vizsgálatokat. Végül foglalkozott még a tejsavdehydrase tisztításával, amely munkát azonban Szegedre való hazatérése után folytatott és fejezett be.

IX. GÖRÖGORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Ezeket az ösztöndíjakat a vallás- és közoktatásügyi miniszter a Hariseion-alap kamataiból, az Ösztöndíjtanács jelölése alapján folyósítja Görögország területével kapcsolatos tanulmányokat végző kutatók és görögkeleti egyháziak részére. Jelen tanévben a következők voltak így Görögországban:

Berki Feriz (1917, Cattaro, gör. kel.), görög keleti teológiai hallgató a Hariseion-alapból nyert 3000 pengő összegű ösztöndíjjal az athéni egyetem teológiai fakultusának harmadik évét végezte el. A harmadik alapvizsgát június havában eredményesen tette le. Görögországi tanulmányait a következő évben folytatta.

Dr. Radnóti Aladár (1913, Budapest, róm. kat.), nemzeti múzeumi gyakornok, egyetemi érem- és régiségtani intézeti tanársegéd Budapestről (Alföldi professzor), Hariseion-ösztöndíjjal Görögországban folytatott régészeti tanulmányokat. Kiküldetése első két hónapját Szalonikiben töltötte, ahol a dán Rask Ørsted-alapítvány és a budapesti egyetem régészeti intézetének a Hagios Georgios-templom és Galerius császár diadalíve körüli ásatásain vett részt. Alkalma volt az ásatás vezetőjének, Ejnar Dyggvenek módszereit megfigyelni és elsajátítani, akinek megbízásából önállóan vezette a kisleletek megfigyelését és gyűjtését. Figyelemmel kísérte a szaloniki kerámia és a dunai provinciák kerámiája között felismerhető rokonvonásokat. A későbizánci mázas kerámiát pedig abból a szempontból tanulmányozta, hogy milyen motívumokat vett át a lovasnomád népektől. Athénben a német ásatásoknál a Kerameikoson előkerült későrómai kerámiát tanulmányozta, az amerikai intézetben pedig az Agorán előkerült anyagot, összehasonlítva őket a szaloniki eredményekkel. Athén és Delphi emlékeinek megtekintése után tanulmányutat tett Aetoliában és Akarnaniában, ahol számos hellénisztikus romvárost keresett fel és segédkezett a topografiai felvételekben.

X. LENGYELORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Felügyelőjük: Dr. Divéky Adorján egyet. ny. rk. tanár, a Varsói Magyar Könyvtár igazgatója, Warszawa, Czakiego 16.

Nyársapáti Károly (1911, Nagykőrös, ref.), joghallgató, magyar-francia-szakos középiskolai tanár Debrecenből (Hankiss professzor), egészséves lengyel állami csereösztöndíjasként folytatta lengyelországi tanulmányait. Beiratkozott a varsói Pilsudszky József egyetemre,

ahol főként a szláv nyelvekről szóló és szociológiai előadásokat hallgatott. Összeállította a lengyel nyelvre lefordított magyar irodalom bibliográfiáját. Elkészítette körülbelül négy ív terjedelemben a magyar nyelv gyakorlati nyelvтанát lengyelek számára. Ellátta a Varsói Magyar Intézet könyvtárában a könyvtárosi teendőket és mint ilyen számos esetben nyújtott felvilágosítást lengyel érdeklődőknek különféle magyar kérdésben. Igyekezett szoros kapcsolatot fenntartani a lengyel tudományos és társadalmi élettel és súlyt helyezett arra is, hogy a lengyelországi városi élet mellett a lengyel vidéket is megismerhesse.

Dr. Révész László (1916, Kecskemét, ref.), végzett jogász Szegedről (Ereky professzor), összehasonlító jogtörténeti tanulmányok végzésére kapott lengyel állami csereösztöndíjat Krakkóba. Ösztöndíjas évének első harmadában elsősorban a lengyel nyelv elsajátítására törekedett, hogy így későbbi tanulmányai során biztos alapokra támaszkodhassék. A második és harmadik trimeszterben beiratkozott a krakkói Jagello-egyetemre, ahol Vetulani és főként Kutrzeba professzor előadásait hallgatta. Sikerült megismerkednie általánosságban a lengyel jog- és alkotmánytörténettel és ebből a tárgykörből májusban Kutrzeba professzor előtt kitüntetéssel le is vizsgázott. Összehasonlító jogtörténeti vizsgálatát a lengyel és magyar nemesség kialakulásának és fejlődésének kérdésével kívánta megkezdeni, amely téren azonban még további tanulmányok végzésére van szüksége.

Szabó Dénes (1913, Makó, róm. kat.), okleveles középiskolai tanár Budapestről, folytatta szláv filológiai tanulmányait a lengyel állam csereösztöndíjával Vlnóban. Elsősorban lengyel mondattani s nyelvjárástani kérdésekkel foglalkozott és erre vonatkozó előadásokat hallgatott az egyetemen. Mint a magyar nyelv lektora heti négy órában két évfolyam számára tanította a magyar nyelvet. Igyekezett bekapcsolódni a lengyel társadalmi életbe s megragadott minden alkalmat, hogy a magyar érdekeket szolgálja.

XI. FINNORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJAS.

Dr. Bakó Elemér (1915, Hencida, ref.), díjtalan gyakornok a debreceni magyar nyelvészeti szemináriumban (Csúry professzor), finn állami csereösztöndíjjal kilenc hónapot töltött Finnországban. Mint a helsinki egyetem beiratkozott hallgatója főleg Kannisto, Toivonen, Rapola és Lagererantz professzor előadásait hallgatta. Vogul néprajzzal, összehasonlító finn-ugor, finn és lapp nyelvészettel foglalkozott. Részletes betekintést nyert a finn népnyelvkutatás szervezetének működésébe. A Finn Tudományos Akadémia Gyűjtőirodájának hatalmas szókincsgyűjteményeit dr. Lauri Hakulinen útmutatása szerint tanulmányozta. Itt végzett megfigyeléseit tartalmazza „A finn népnyelvkutatás“ című dolgozata (Magyar Népnyelv I. Debrecen, 1939. 81—111.), amelyben a finn népnyelvkutatás törté-

neti kialakulását, módszerei fejlődését, mai szervezetének működését és eredményeit ismerteti. Ehhez csatlakozik még a népnyelvkutatással és szervezetével kapcsolatban álló tudományos intézetek és munkájuk ismertetése. Ilyen intézetek és társaságok az Anyanyelv Társaság, a Néprajzi Film Részvénytársaság, a Nemzeti Múzeum néprajzi osztálya, a helsinki egyetem fonetikai intézete és a hozzá kapcsolódó nyelvjáráskutató intézet, a tudományos társaságok helynévbizottsága, a Suomen Suku (Finn Faj)-intézet, a Finn Irodalmi Társaság, a Parasztkultúra-alapítvány. Ezekre az intézményekre vonatkozólag külön-külön tanulmányokat végzett. Tanulmányútjának másik célja összehasonlító hangtani tanulmányok végzése volt. Ezirányú munkájában állandóan támogatta dr. Antti Sovijärvi, akivel együtt közös munkaterv keretében a magyar és finn nyelv hangjainak fiziológiai és akusztikai búvárlatával foglalkoztak. Már megjelent tanulmányukban (E. Bakó ja A. Sovijärvi: Unkarin ja suomen lyhyden ja pitkien i, -ü-ja u-vokaalien fysiologis-akustista vertalua. — A magyar és finn nyelv rövid és hosszú i, ü- és u-magánhangzóinak fiziológiai-akusztikai összehasonlításához. Virittäjä, 1939:386—401.) palatogramok, röntgenogramok és spektogramok segítségével vizsgálták a magyar és finn nyelv említett hangjait s hangfiziológiai, valamint akusztikai tekintetben több új megállapítást is tettek.

A tanulmányi év folyamán több cikket és tanulmányt írt Magyarország művelődési, társadalmi és gazdasági életéről az Ajan Suunta, Kuva, Suomen Heimo és Ylioppilaslehti című lapokba, illetőleg folyóiratokba. Hasonló tárgyú előadásokat tartott az Akadémiai Karjala-Társaságban és a Magyarország Barátainak Körében. E társaságokon kívül résztvett a Finn-Ugor Társaság, az Ugorok Köre és az Anyanyelv-Társaság ülésein és összejevetelein. A tanulmányi év végeztével résztvett a finn és észti nemzeti tudományok kutatóinak Helsinkiben, 1939. június 1—3-án tartott kongresszusán. Ennek folyamán alkalma nyílt behatóan megismerkedni egyrészt az észti népnyelvkutatás irányítóival s munkájuk elvi és szervezeti alapjaival, másrészt a két rokonnépet a nemzeti tudományok művelésének a terén összekötő kapcsolatokkal. A finn külügyminisztérium és a Suomen Matkat utazási vállalat támogatásával alkalma nyílt megismerkedni a finn vidék életével is, beutazván Finnország déli, keleti, középső és nyugati vidékeit.

XII. ÉSZTORSZÁGI ÖSZTÖNDIJASOK.

Kajos János (1916, Nagyszombat, ág. ev.), evangélikus segédlelkész, csereösztöndíjjal félévét töltött Észtországban, hogy az ottani igen nagy lélekszámú evangélikus gyülekezetek hitéletét tanulmányozza. Háromhónapos tartui tartózkodása alatt hallgatta az egyetem teológiai fakultusának előadásait és résztvett három nagy tartui gyülekezett munkájában. Ösztöndíjas idejének másik részét Tallinban töltötte, ahol két gyülekezet életét tanulmányozta, majd vidéken dolgo-

zott a tori-i és pörnu-i, valamint a narvai finn gyülekezetben. Foglalkozott az ifjúsági szervezetek életével is és résztvett több ilyen természetű konferencián.

Dr. Kovács László (1908, Polgár, Szabolcs m., ref.), okleveles felső kereskedelmi iskolai tanár, néprajzi intézeti díjtalan gyakornok Budapestről (Győrffy professzor), a tanév első felében észt csere-ösztöndíjjal folytatott tanulmányokat Észtországban. Tartuban az észt nemzeti múzeum tárgyi néprajzi anyagát tanulmányozta s az ezzel kapcsolatos irodalmat igyekezett összeállítani. Helyszíni tanulmányokat folytatott, bejárva az ország legnagyobb részét s Ränk Gusztáv professzor vezetése mellett járt a szetukézeknél. Fontos feladatnak tekintette a szellemi néprajz, a régészet és a népnyelvi munkálatok módjainak és a tárgyi néprajzzal való kapcsolatoknak vizsgálatát is. Behatóan foglalkozott az észt múzeológiával és az észt néprajzi gyűjtés módjaival. Február elejétől április végéig saját költségén Finnországban folytatott tanulmányokat. Hazatérve, a néprajzi múzeum gyakornokává neveztetett ki.

XIII. SVÉDORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJAS.

Dr. Gunda Béla (1911, Temesfüves, Fejér m., róm. kat.), svéd állami csereösztöndíjjal végzett néprajzi tanulmányokat Svédországban. Tanulmányait 1939 júliusában Berlinben kezdte meg, ahol a Museum für Völkerkunde északázsiai anyagát tanulmányozta. Innen a koppenhágai II. Nemzetközi Anthropológiai és Ethnológiai Kongresszusra utazott, ahol előadást tartott a magyar pásztorok kultúra keleti kapcsolatairól. 1939 augusztus havában a koppenhágai National Museet néprajzi gyűjteményében dolgozott, ahol főleg az arktikus népek anyagát igyekezett megismerni. Lyngbyben a dán mezőgazdasági múzeum gyűjteményében folytatott kutatást. Stockholmban szeptemberben kezdte meg ethnológiai tanulmányait. Először a Nordiska Museet, a Skansen, a Statens Etnografiska Museet gyűjteményeivel ismerkedett meg. Tudományos kérdéseken kívül részletes múzeumtechnikai problémákkal is foglalkozott. Tanulmányozta a Skansen intézményét, az egyes objektumok lebontásának és újbóli felállításának technikai kérdését. Ösztöndíjas évének jelentékeny részét foglalta el a Nordiska Museet kéziratok anyaggyűjtésének s gyűjtőhálózatának tanulmányozása. Megismerkedett az ethnológiai irodalom újabb termékeivel és G. Lindblom és S. Erixon svéd professzorai útmutatásai, tanácsai alapján a gazdálkodási formák és a társadalom közötti összefüggés kérdéseivel foglalkozott. Főleg azt kutatta, hogy a nomád népeknél és az északkeurázsiai területeken a ló- és a rénszarvasnomadizmus milyen hasonló jelenségeket hoz létre. Két féléven át hallgatója volt a stockholmi egyetemnek. Hallgatta Erixon általános európai néprajzi, Lindblom afrikai és Montell mongoliai előadásait. Két hosszabb tanulmányi kiránduláson vett részt Södermannland és Uppland területén.

XIV. AMERIKAI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Alapítványi ösztöndíjasok:

Böckh Béla (1910, Pozsony, róm. kat.), kereskedelmi minisztériumi havidíjas mérnök, a Smith Jeremiás-alapítványból kapott 4000 pengős ösztöndíjjal január elejétől május végéig volt az Észak-amerikai Egyesült Államokban. Graduat studentként beiratkozott az Ann Arbor-i egyetemre az épp akkor kezdődő második félévre. Itt W. A. Spindler professzornak a hegesztés, W. P. Woodnak a fémek struktúrája és tulajdonságai, I. H. Cisselnek a szerkezetek elmélete és a hidak tervezése tárgyában tartott előadásait hallgatta. Foglalkozott ezenkívül az elaszticitás elméletével. Az egyetemnek a hűsvéti szünetidőig volt hallgatója, majd ezután nagyobb tanulmányútra indult. Útitervét elsősorban a mérnöki szempont szem előtt tartásával állította össze. San Francisco felé utaztában megtekintette a világ legnagyobb gátját, a 22 méter magas Boulder Dam-et. San Franciskóban felkereste a San Francisco—Oakland Bay híd tervező irodáját, ahol részletesen bemutatták a világ leghosszabb hídjának tervrajzait és megtekintette magát a több mint 13 km hosszú modern hídrendszer. San Francisco másik nevezetes új hídját, a Golden Gate Bridge-t szintén volt alkalma szakszerű magyarázat kíséretében megismerni. Chicagóban meglátogatta a Chicago Bridge and Iron Company gyártelepét. Továbbá a Bethlehem Steel Company gyártelepét. Detroitban megtekintette a Ford-műveket. Hazautazása előtt New Yorkban számos kiváló mérnöki alkotást volt alkalma tanulmányoznia, amelyek közül leginkább említésre méltó az újonnan megnyílt Triborough hídrendszer. Tanulmányi útja alatt mindvégig számos jegyzetet és fényképfelvételt készített.

Dr. Lissák Kálmán (1908, Budapest, róm. kat.), egyetemi magántanár, debreceni élettani és általános kórtani intézeti adjunktus, a Rockefeller Alap ösztöndíjával a Harvard Medical School élettani intézetében folytatta az 1937—38. tanév folyamán ugyanitt végzett munkáját. Kísérleteivel a sympathicus ideggyűrűlet alkalmával az effector sejtekben képződött sympathicus mediator „sympathin“ képződési helyeit, biológiai és kémiai sajátosságait igyekezett megvizsgálni. Vizsgálatait az alábbi közleményekben írta le: An adrenaline-like substance in postganglionic sympathetic fibers. (*Science*, 88:434, 1938.) Effects of extracts of adrenergic fibres on the frog heart. (*Am. Journ. Physiol.* 125:779, 1939.) Evidence for adrenaline in adrenergic neurons. (*Am. Journ. Physiol.* 125:765, 1939.) Liberation of acetylcholine and adrenaline by stimulating isolated nerves. (*Am. Journ. Physiol.* 127:263, 1939.) A továbbiakban tanulmányozta a neuromusculáris transmissiót kísérő electrophysiológiai és kémiai változásokat, különös tekintettel a humorális mediációra, amely kísérleteit az alábbi közleményekben írta le: Changes of electrical excitability of muscles in the fourth and fifth stages of neuromuscular transmission. (*Am. Journ. Physiol.* 1939.) Study of degenerating

nerves. (Am. Journ. Physiol. 1939.) An explanation of the five stages of neuromuscular transmission. (Am. Journ. Physiol. 1939.) A tanév folyamán még a következő előadásokat tartotta: Adrenaline in adrenergic neurons. (Harvard Medical School), Sympathin and adrenalin. (Harvard University), Liberation of chemical mediators by stimulating isolated nerves. (Annual meeting of the American Physiological Society).

vitéz Rákosi György (1909, Budapest, róm. kat.), okl. gépészmérnök 8000 pengő összegű Smith Jeremiás-ösztöndíjjal folytatott az Egyesült Államokban gépészmérnöki tanulmányokat. A kontinens keleti harmadában levő nagy ipari központok megtekintése során a repülőgépipart, repülőtereket, légiforgalmat és az automobilgyártást tanulmányozta. Megérkezése után három hetet töltött New Yorkban, ami alatt a város autó- és hajóforgalmát figyelte, az ottani mérnökegyelet könyvtárában az amerikai szakfolyóiratokat és szakkönyveket tekintette át. A következő hónapokban a boston-cambridgei Massachusetts Institute of Technolagn folytatott elméleti tanulmányokat és az ott levő aerodynamikai intézethez csatolt „Wright Brothers Wind Tunnel“ szélsatornánál méréseket végzett. Ezenkívül a repülőgépek teljesítményszámító eljárásaival foglalkozott. Hathavi főiskolai tartózkodás után hosszabb tanulmányútba fogott. Meglátogatta a Curtiss-repülőgépgyárat Buffalóban, a Vought-repülőgépgyárat East Hatrfordban, a Grumman-telepet Long-Islandban, a Pratt-Whitney-repülőgépmotorgyárat Elisabethben és a Ford-automobiltelepeket Detroitban. Körútja befejeztével rövid kirándulást tett Washingtonba, ahol Langley Fieldet, az amerikai légierő repülőkísérleti állomását tekintette meg.

A newyorki Institute of International Education közvetítésével küldött főiskolai csereösztöndíjasok:

Adámy Ágnes (1918, Budapest, róm. kat.), bölcsészettanhallgató (Yolland professzor), a Barnard College ösztöndíjával töltött egy évet New-Yorkban. Angol nyelvi és irodalmi tanulmányokkal foglalkozott, különös tekintettel az angol-magyar irodalmi kölcsönhatásokra. Kisebb utazásokat tett az Egyesült Államok keleti részében.

Eszenyi Zsuzsanna (1918, Budapest, róm. kat.), debreceni gazdasági akadémiai hallgató, a Vassar College ösztöndíját nyerte el botanikai tanulmányok folytatására. Amerikai irodalomtörténetet is tanult. Tanulmányai keretében alkalma nyílt arra, hogy szemináriumi megbeszéléseken Magyarország problémáit megvilágítsa. Működése teljes meglegedést váltott ki és a Vassar College ösztöndíját meghosszabbította az 1939—40. tanévre is. Ugyanerre az évre a hallgatók körében működő International Club elnökévé választották.

György András (1917, Gálszécs, Zemplén m., ref.), joghallgató, az 1938—39. tanévet magyar-amerikai csereösztöndíjjal a Berkeley-i University of California-n töltötte el. A külföldi diákok részére előírt elővizsga eredményes letétele után az államtudományok felső szakosztályába nyert beosztást. Hallgatta Reno professzornak a nem-

zetközi jogról tartott előadássorozatát, Gentell professzornak az antik politikai gondolattal foglalkozó szemináriumát és több dolgozatot készített ezen két tárgykörből. Russel professzornak „Nemzetközi vonatkozások, európai kisebbségek“ című szemináriuma alkalmat adott arra, hogy „Csehszlovákia kisebbségi problémái“ című tanulmányát kétórás szemináriumi előadás keretében ismertethesse és így e nagyjelentőségű kérdést a magyar szempontok kellő kidomborításával tárhatta a nemzetközi hallgatóság elé. Dickinson és Radin professzorok előadásait is hallgatta. Tanulmányainak eredményes befejezése után lehetősége nyílt arra, hogy mind az egyetem, mind az International House által nyújtott kedvezmények igénybevételeivel az 1939—40. tanévet is ugyanezen az egyetemen tölthesse.

Szentkirályi József (1913, Pozsony, róm. kat.), okl. középiskolai tanár a newyorki International House-ban kapott ingyenes lakást biztosító ösztöndíjat, élelmezési és egyéb kiadásaihoz pedig havi 45 dollár erejéig 1939. augusztus hó 1-ig bezárólag a Hungarian Reference Library Barátainak Szövetsége járult hozzá. A Hungarian Reference Libraryben könyvtárosként dolgozott és a szorosan vett könyvtárosi teendőknél kívül ellátta az információs szolgálatot is. Ez különösen a személyesen vagy telefonon történt érdeklődések kielégítésében állott, azonban ezen túlmenőleg az írásos megkeresésekre adandó válasz anyagának előkészítésében is tevékenyen közreműködött. Több ízben tartott előadást a newyorki és newyork-környéki magyar egyesületekben és számos cikket írt amerikai magyar lapoknak és hazai szakfolyóiratoknak elsősorban a Hungarian Reference Library munkájáról. Az International House-ban könyvtárosi teendőket és irodai feladatokat végzett. Ezen főleg adminisztratív jellegű működésén kívül tanulmányozta a newyorki közoktatási intézményeket is. Megtekintette a Fordham Katolikus Egyetem előkészítő iskoláját, a jamaicai 6000 diákos Jamaica High Schoolt, a bronxi Fieldston Schoolt, a newyorki Washington Irving High Schoolt és a Metropolitan Vocational High Schoolt. Az International igazgatósága meghosszabbította ösztöndíját 1940. február 1-ig. A Columbia University Extension hivatalos közlése szerint az 1939—40. évre meghívást nyert a magyar nyelv és irodalom heti kétórás kollégiumának előadására.

Dr. Temesváry Gábor (1914, Hódmezővásárhely, róm. kat.), a Hall of Nation útján nyert ösztöndíjat és tanulmányait a washingtoni American Universityn folytatta. Tanulmányai az amerikai nemzetközi magánjogi rendszer megismerésére és az ottani kereskedelmi és közgazdasági élet tanulmányozására irányultak. Két vizsgát tett és szorgalmasan dolgozott a washingtoni Library of Congressben és más könyvtárakban. A Federal Reserve System kérdéséről disszertációt írt és általános ismertető előadásokat tartott Magyarországról. Résztvett a neworki ügyvédi kamara összejövetelein, ahol fel is szólalt. Gyakorlati tapasztalatok szerzése céljából beutazta az USA keleti államait.

XV. KÉZI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Endrédy Endre (1904, Temesvár, ref.), m. kir. vegyész (Mauritz professzor), 500 pengő geológiai utazási ösztöndíjat kapott abból a célból, hogy résztvegyen a Nemzetközi Talajtani Társaságnak Helsinkiben tartott ülésén és az azt követő tanulmányi kiránduláson. Tevékenyen közreműködött a Társaság II. és V. bizottságának munkájában, előadásokat tartott, résztvett a vitában. Tanulmányútja során Helsinkiből kiindulva volt Viipuriban, Imatrán, a déli Saimatavon, Kuopióban, Maaninkán. Meglátogatta a tammistói növénytermelési kísérleti állomást, ugyanezt Maaninkában, tanulmányozta a különféle podzol- és láptalajokat. Megtekintette Punkaharjut, az imatrai és ruohialai erőműveket, Helsink környékén a diluviális jégárak munkáját és más geológiai érdekekkel bíró természeti jelenséget.

Györffy György (1917, Szucság, Kolozs m., ref.), szigorló bölcész Budapestről (Domanovszky, Németh professzorok) a vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól 500 pengős tanulmányi segílyt kapott. Finn- és svédországi tanulmányútján a finn-ugor és török-nomád környezetben élő magyarság művelődésére vonatkozó összehasonlító tudományos anyaggal óhajtott megismerkedni. Ebből a célból meglátogatta a helsinki és tamperei múzeumokat s tanulmányozta a néprajzi, művelődéstörténeti és népnyelvi gyűjtések céljából felállított helsinki nemzeti kutatóintézetet. Tanulságokban gazdag volt az inari, a skolt és az északnorvégiai lappok közé tett tanulmányútja, melynek keretében alkalma volt közvetlen közelről megfigyelni a rénszarvastenyésztéssel és halászattal foglalkozó lappok életét. Helsinkiben és Stockholmban szakszerű vezetés mellett meglátogatta a skanseneket. Minthogy a háború kitörése miatt szeptemberben nem tudott hazatérni, igyekezett Stockholmban belekapcsolódni a meginduló egyetemi életbe. Résztvett Erixon professzor előadásain és egy tanulmányi kiránduláson. Finn és svéd tudósokkal Kannisto, Ramstedt, Vilkuna; Erixon és Lindblom professzorokkal való személyes megismerkedése és beszélgetése folyamán értékes tanulmányi útbaigazításokat kapott.

Lechner Jenő (1908, Budapest, róm. kat.), tervező építészmérnök Budapestről (Hültl professzor), a belföldi ösztöndíjak terhére 800 pengő utazási ösztöndíjat kapott Skandináviába. Tanulmányútja kerében 5 hónapig tartott, amely időből 4 hónapot Svédországban, a fennmaradó időt pedig Dániában, illetve úton töltötte el. Érdeklődése központjában a nagyvárosi lakásprobléma állott. Elsősorban Stockholm és Koppenhága településének és lakáskultúrájának történetével iparkodott megismerkedni, hogy a történeti kialakulás ismerete az egész probléma feldolgozásához biztos alapot adjon. Tájékozódott mindkét város társadalmi viszonyairól, a lakosság életmódjáról, igényéről, teherbíróképességéről, hogy a talált teljesítmények a lehetőségek szempontjából lemérhetők, a törekvések szempontjából pedig kritikai megvilágításba állíthatók legyenek. Felkereste a modern

vagy modernizált városnegyedeket tervező építészeket, városterveket készítő magánirodákat, kapcsolatban állott az építész-egyletekkel, építővállalatokkal és szövetkezetekkel. Utazásai során bejárta Svédországnak úgyszólván minden nevezetesebb városát, megismerkedett a svéd városi élettel, a városi lakáskultúrával és a legújabb svéd építészet kiváló alkotásaival. Résztvett a nemzetközi állandó lakás- és városépítési bizottságnak Stockholmban tartott XVII. kongresszusán.

Dr. Szentés Ferenc (1907, Budapest, róm. kat.), kísérletügyi adjunktus, egyetemi tanársegéd Budapestről (Lóczy professzor) hegyszerkezeti tanulmányokra nyert 300 pengős geológiai utazási ösztöndíjat. Svájcban járt tanulmányúton, hogy a Nyugati Alpok hegyszerkezetéről áttekintő képet kapjon, a takaróelmélet legújabb eredményeit megismerhesse. Összehasonlításokat végzett a Kárpát-medence és a Nyugati Alpok hegyszerkezeti viszonyai között. Munkaközpontja Zürich volt, ahol az Eidgenössische Technische Hochschule földtani intézetében dolgozott Staub Rudolf tanár vezetése mellett. Innen tett kirándulásokat szaktanárok vezetése mellett Svájc különböző részeibe. Kirándulásai alkalmával kőzeteket és kővületeket gyűjtött a gazdasággeológiai intézet részére.

Ezeken kívül 200 pengő összegű tanulmányi segélyt kapott *dr. Hodinka László* áll. gimnáziumi tanár, aki 1939. július havában Firenzében, Sienában és Milánóban folytatott tanulmányokat.

BELFÖLDI TUDOMÁNYOS KUTATÓ ÖSZTÖNDÍJASOK.

A budapesti tudományegyetem jog- és államtudományi karáról:

Dr. Futó Mihály (1913, Nagyikinda, Torontál m., ref.), budapesti kereskedelmi és iparkamarai fogalmazó 400 pengő kutatási ösztöndíjban részesült közgazdasági tanulmányokra (Navratil professzor). A külkereskedelemmel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozott s vizsgálta egyrészt a magyar külkereskedelem lebonyolításával kapcsolatos szerveknek, illetve magának az adminisztrációnak kialakulását és jelenlegi helyzetét, másrészt az exporthitelbiztosítás kérdését. A kereskedelmi akadémián „Piackutatás a Balkánon és a Közkeleten“ címmel heti kétórás kollégiumot tartott. Az év elején elkészült „A gazdasági szervezet körtana“ című tanulmányával a Közgazdasági Szemle számára. Ugyanitt megjelent közleményei: „Maistre és Bodin vitája a drágulás okairól“, „Az olasz korporatív közgazdaságtan“ és „Az állami exporthitelbiztosítás“. Több könyvismertetéssel, fordítással és külföldi lapszemlével is szerepelt e lap hasábjain. A Kamarai Közlöny és a Corvina részére könyvismertetéseket és cikkeket írt időszerű magyar gazdasági kérdésekről. November havában „Keletafrikai olasz gyarmatosítás“ címen előadást tartott a rádióban.

Dr. Nigriny Elemér (1915, Kassa, róm. kat.), sub auspiciis Gubernatoris doktor, bírósági joggyakornok Budapestről (Tomesányi professzor), 800 pengő belföldi ösztöndíjban részesült közjogi tanulmányokra. Kétirányú munkásságot folytatott. Foglalkozott egyrészt az újabb magyar közjogi vonatkozású törvények és jogszabályok feldolgozásával. Másrészt összehasonlító alapon vizsgálta a honpolgári szabadságjog alakulását, főleg a német és az olasz alkotmányban s ebből a tárgykörből „Az emberi szabadságjogok problémája a vezéri berendezkedésű államokban“ címen írt értekezést. Átdolgozta és kibővítette „A mulasztás szerepe a közjogban“ című értekezését. „A bírói hatalom Angliában“ címmel előadást tartott a bírósági fogalmazók továbbképző tanfolyamán.

A szegedi tudományegyetem jog- és államtudományi karáról:

Dr. Olti Vilmos (1914, Billéd, Torontál m., róm. kat.), egyetemi díjtalan gyakornok Szegedről (Surányi-Unger professzor) 400 pengő

kutatási ösztöndíjban részesült közgazdasági tanulmányok végzésére. „A magyar munka alakulása a múlt és jelen században“ témakör kidolgozásával foglalkozott. Az egyetem közgazdasági és statisztikai intézeteiben dolgozott s mint a Magyar Dolgozók Hivatásszervezetének titkára gyakorlatilag is közel jutott a probléma vizsgálásához.

A budapesti tudományegyetem orvostudományi karáról:

Dr. Haszler Károly (1907, Lőcse, román kat.), II. számú sebészeti klinikai díjtalan műtőorvos Budapestről (Bakay professzor), 400 pengő belföldi ösztöndíjban részesült sebészeti kutatásokra. Vizsgálatainak tárgya a fémmagnézium felhasználása a sebészetben. A gyakorlati sebészet szempontjából használható olyan eljárás kidolgozásával foglalkozik, amelynek különösen a mellkasi sebészet terén lenne jelentősége.

Dr. Korbuly György (1903, Nemesócsa, Komárom m., román kat.), II. sz. női klinikai gyakornok Budapestről (Herzog professzor), 800 pengő belföldi kutatási ösztöndíjban részesült orvostörténeti kutatásokra. Semmelweis életrajzi és bibliográfiai adatait gyűjtötte össze levéltári kutatások alapján. Az év folyamán megjelent tanulmányai: „Sudhoff Károly emlékezete“ (Orvosi Hetilap, 1938., 43. sz.), „A magyar-finn orvosi kapcsolatok történelmi kifejlődése“ (Orvosképzés, 1939., 3. sz., u. o. finn nyelven is megjelent). Kisebb cikkei jelentek meg az Egészség folyóiratban és napilapokban. Szerkesztette az Orvosi Hetilap Heti Krónikáját. A Magyar Művelődéstörténet I. és II. kötetei számára megírta az „Egészségápolás“, illetve „Orvostörténelem“ fejezetet.

ifj. Dr. Marsovszky Pál (1909, Budapest, román kat.), I. számú belgyógyászati klinikai tanársegéd Budapestről (Herzog professzor), 400 pengő ösztöndíjban részesült belgyógyászati kutatások folytatására. Vizsgálata tárgyául a hypophysis hátsólebens pressorikus kivonatának epinephrektomiás macskára való hatását választotta. Kísérletei kapcsán azt találta, hogy tonephin intravénás adására mellékveséjüktől megfosztott állatokon a vérnyomásemelkedés sokkal kevésbé kifejezett, mint a megfelelő kontroll állatokon.

Dr. Tamási Gyula (1905, Sajószöged, Borsod m., gör. kat.), gyermekklinikai tanársegéd Budapestről (Hainiss professzor), 400 pengő ösztöndíjban részesült. Kétirányú kutatást folytatott: 1. asthma bronchialeban szenvedő gyermekeket a roham alatt levett saját vérsavó visszafecskendezésével igyekezett deszenzibilizálni azon meggyónás alapján, hogy a roham alatt az ismeretlen allergén a beteg vérében is benne van; 2. vörheny reconvalescens savók és antitoxikus lósavók kioltó és közömbösítő képességét vizsgálta annak megállapítása céljából, hogy a savóknak e két tulajdonsága párhuzamosan halad-e, tehát a kioltó és közömbösítő képesség azonos principiumként fogható-e fel. „A gyermekkori asthma bronchiale kezelése saját vérsavóval“ címen a Budapesti Orvosi Újság részére írt közleményt.

A szegedi tudományegyetem orvostudományi karáról:

Dr. Bentsáth Aladár (1907, Budapest, róm. kat.), belgyógyászati klinikai tanársegéd Szegedről (Rusznyák professzor), belgyógyászati kutatásokra 400 pengő ösztöndíjban részesült. Kálium anyagcserevizsgálatokkal foglalkozott. Főleg a kálium és a belső secretiós tevékenység közötti összefüggéseket vizsgálta és ezirányú vizsgálatait a jövőben is folytatja.

Dr. Huszák István (1906, Székesfehérvár, ref.), idegklinikai tanársegéd Szegedről (Miskolczy professzor), az agykutató intézetben folytatott kutatásokat 400 pengő ösztöndíjjal. Foglalkozott az agylégzés köréből a succinat katalyticus rendszer szerepével, továbbá a pyroszólósav dehydrogenálásával az agyszövetben. Az év folyamán megjelent „Az idegrendszer oxydatiós mechanizmusáról“ című tanulmánya (Magyar Orvosi Archivum, 1938. XXXIX. kötet, 6. füzet) és sajtó alá rendezte „A malonsav hatása az idegszövet légzésére“ című cikkét.

A debreceni tudományegyetem orvostudományi karáról:

Dr. Boros János (1912, Békéscsaba, ág. ev.), okleveles középiskolai tanár, orvoskari fizikai intézeti egyetemi gyakornok Debrecenből (Gyulai professzor), a jelen tanévben is 800 pengő ösztöndíjat nyert kísérleti fizikai tanulmányokra. Gyulai és Hartly vizsgálatainak folytatásaként vizsgálta a deformációk hatását a kristályok vezetőképességére. Fonális elektrométer helyett csőelektrométert és oscillográfot használt, s méréseit kiterjesztette tiszta, additíve festett, valamint röntgenezett NaCl, KBr, KCl, továbbá tiszta mészpát-kristályokra.

Dr. Pap Károly (1910, Kolozsvár, ref.), sebészeti klinikai díjtalan gyakornok Debrecenből (Hüttl professzor), 400 pengő belföldi ösztöndíjjal orthopaediai tanulmányokat folytatott. Budapesten az Új Szent János Kórház orthopädiai osztályán dolgozott s a testegyenészet több fejezetével foglalkozott behatóan, ahol mind az osztályos munkában, mind pedig a műtéteken is segédkezett mint bentlakó orvos. Megfigyelései eredményeiről május havában a debreceni orvosegyesületben számolt be, amely beszámolója „Hallux rigidus oka és kezelése“ címmel az Orvosi Hetilap augusztusi számában is megjelent. „A sérülés szerepe a Perthes-kór előidézésében“ című tanulmányát a júniusi sebész-nagygyűlésen mutatta be, s az előadás szövege a nagygyűlés beszámolójában jelenik meg. A dongaláb és állizületképzés körében is munkálkodott.

A pécsi tudományegyetem orvostudományi karáról:

Dr. Pintér Gábor (1909, Zalaegerszeg, róm. kat.), gyermekklinikai díjas gyakornok Pécsről (Duzár professzor), 400 pengő ösztöndíjban részesült gyermekgyógyászati kutatások végzésére. Kutatásai eredménye a következő három közlemény: „Adatok a csecsemő-

kori enteriális infekciók kapcsán fellépő idegrendszeri szövődmények klinikájához és pathologiai jelentőségéhez“ (Orvosképzés, 1939. október), „Szokatlanul súlyos szívérrendszeri szövődmények gyermekkori acut glomerulonephritis kapcsán“ (u. o.), „Gyermekkori rheumás polyserositis után fellépett chylothorax és ascites chylosus esete“ (Kinderärztliche Praxis). „Vegetatív idegrendszeri zavarok értékelése decompositionál“ címen a budapesti, „Hirtelen kifejlődő hemiplegia és szívelégtelenség gyermekkori acut nephritis kapcsán“ címmel pedig a pécsi orvosi szakosztályi ülésen tartott előadást.

A budapesti tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:

Dr. Aczél Márton (1906, Budapest, róm. kat.), m. kir. mezőgazdasági kísérletügyi gyakornok, Budapestről (Dudich professzor), a jelen tanévben is 400 pengő kutatási ösztöndíjban részesült dipterológiai kutatásai folytatására. Folytatta a Dorylaidae légyesalád rendszertani revízióját s ezenkívül a Musidoridae és Cordyluridae családokkal foglalkozott. Megjelent közleményei: „Beckerias panonicus, eine neue Gattung und Art der Dorylaiden“ (Doryl. Stud. IV., Zool. Anz. 126. p. 191—195., 1939.) és „Bohrfliegen-Studien“ (Zool. Anz. 125. p. 124—131., 1939.). Megjelenés alatt álló dolgozatai: „Beiträge zur Verbreitung der Musidoriden“ (Folia Entomologica) és „Beiträge zur Kenntnis der Conopidenfauna d. hist. Ungarn“ (Fragmenta Faunistica Hung.).

Dr. Aggházy Mária (1913, Rákospalota, róm. kat.), bölcsészettudományi doktor, szépművészeti múzeumi próbaszolgálatos tisztviselőjelölt, Budapestről (Hekler professzor), 400 pengő belföldi ösztöndíjban részesült művészettörténeti tanulmányok folytatására. A magyarországi barokk művészet emlékei körében három irányban dolgozott: 1. Esterházy Imre hercegprimás (1725—1745) mecénási működése. 2. A veszprémi egyházmegye XVII—XVIII. századi műemlékeinek feldolgozása. 3. A Dunántúl barokk centrális templomainak felkutatása. A szükséges adatok összegyűjtésére a vidéki városok levéltáraiban is gyűjtött és helyszíni felvételeket, méréseket eszközölt.

Dr. Bartkó Lajos (1911, Zólyombrezó, ág. ev.), okleveles középiskolai tanár, egyetemi földtani intézeti gyakornok, Budapestről (Papp Károly professzor), 400 pengő belföldi ösztöndíjban részesült. A megszállás alól felszabadult Rozsnyó közelében levő Dernő község környékének földtani és őslénytani viszonyait tanulmányozta. Feldolgozta a területet földtörténeti, morfológiai és rétegtani szempontból s őslénytani leletekkel bizonyítja addig ismeretlen rétegek előfordulását. A saját felvételű földtani térképpel, szelvényvel és fényképekkel kiegészített dolgozat a Földtani Közöny hasábjain jelenik meg.

Dr. Balogh János (1913, Nagybocskó, Máramaros m., ág. ev.), egyetemi állatrendszertani intézeti fizetéstelen tanársegéd, Budapestről (Dudich professzor), állatrendszertani és faunisztikai tanulmányokra 800 pengő ösztöndíjban részesült. Különböző biotopokban,

főképp a talajban élő állatközösségek vizsgálatával foglalkozott. Ezen vizsgálatai kizárólag az Arthropodákra, főleg az Arachnoideákra terjedtek ki. Igyekezett kikutatni ezen életközösségek aspektusát s ezért a tavasztól ősziig terjedő időben különféle biotopok népességét vizsgálta és megállapítani törekedett a tipikus közösségeket. Kidolgozta a talaj-Arthropodák kvantitatív gyűjtési módszerét. Jelen tanévi munkája alapján megjelent közleményei: Über einige ungarische Arten der Milbenfamilien Parasitidae, Haemogamasidae, Laelaptidae und Ascidae. (Festschrift f. Strand, IV.). Systematische Studien über eine Milbengattung: Wilmannia gen. nov. (Zool. Anz. 1938.). Vorarbeiten zu einer quantitativen Auslesemethode für die bodenbewohnenden Gliedertiere. (U. ott.) A kőszegi hegység atkafaunájának alapvetése. (Vasi Szemle, 1939.). Interessante Milbenfunde aus Ungarn. (Fragm. Faun. Hung. I.). Neue Milbenfaunistische Angaben aus dem Karpathenbecken. (U. ott.) Neue Milbenfaunistischen Angaben aus dem historischen Ungarn. (U. ott.)

Dr. Berlász Jenő (1911, Budapest, róm. kat.), okleveles középiskolai tanár, Széchenyi-könyvtári gyakornok Budapestről (Dománovszky professzor), 400 pengő kutatási ösztöndíjban részesült történelmi tanulmányok végzésére. Az erdélyi úrbérrendezés történetére vonatkozóan gyűjtött anyagot. A bécsi állami levéltárban folytatott kutatómunkájának kiegészítésére az 1767—1820. időszakra terjedőleg az Országos Levéltárban az erdélyi kancellária iratanyagában végzett adatgyűjtést.

Dr. Borzsák István, (1914, Monor, Pest m., ref.), bölcsészettudományok doktora, okleveles középiskolai tanár Budapestről (Husztai professzor), klasszika-filológiai kutatásokra 800 pengő belföldi ösztöndíjban részesült. Olasz és német szakkönyvek ismertetése keretében kisebb cikkeket írt Terentius Varróról, Ovidiusról, Martialisról és Apuleiusról. Április havában „Martialis, a római öntudat költője“ címen előadást tartott a Budapesti Philológiai Társaságban, amely előadás az Egyetemese Philológiai Közlönyben jelenik meg. A készülő „Latin tanulmányok kézikönyve“ számára megírta a római művészet történetét, jelenleg pedig az antik világ földrajzán és a római irodalom történetén dolgozik.

Dr. Dezső Lóránt (1914, Budapest, ref.), bölcsészettudományok doktora, csillagász Budapestről (Wodetzky professzor), ismét 400 pengő ösztöndíjban részesült csillagászati kutatásokra. Fotografiai-fotometriai megfigyeléseket végzett RR Lyrae-típusú változókon, az SV Camelopardalis fotometriai kettőscsillagon és az 1939d üstökösön. Programot dolgozott ki speciális csillagok és üstökösök effektív hullámhosszáinak meghatározására s megkezdte erre vonatkozó észleléseit.

Dr. Ecsődi János (1911, Tenke, Bihar m., róm. kat.), a budapesti olasz királyi állami „Eugenio di Savoia“ gimnázium tanára, az egyetemi Olasz Intézet díjtalan gyakornoka (Zambra professzor), olasz nyelvészeti tanulmányokra nyert 400 pengős ösztöndíjat. Ösztöndíjas évében folytatta a korzikai dialektusra és az evvel össze

függő nyelvjárástani kérdésekre vonatkozó kutatásait. A még 1935/36. tanévben Páviában (Bottiglioni professzor) megkezdett és u. o. 1936/37. tanévben továbbvégzett anyag gyűjtése alapján folytatta az említett nyelvjárási praeroman elemek vázlatosan már kész anyagának tüzetes rendezését, valamint a főbb és döntő mondattani sajátosságok egy részének vizsgálatát (az accusativo szerkezete; igétől megelőzött vagy követett két hangsúlytalan névmás elhelyezése; a szókezdő mássalhangzó mondattani megkettőzése, stb.).

Dr. Elekes Lajos (1914, Déva, Hunyad m., ref.), okleveles középiskolai tanár, levéltári foglalkoztatott diplomás Budapestről (Lukinich professzor), történeti kutatásokra nyert 400 pengő ösztöndíjat. Előző évi kutatásainak folytatásaként magyar-román történeti kapcsolatokkal foglalkozott. Két tanulmánya készült el a Mátyás-émlékkönyv I. kötete számára: „A román vajdaságok fejlődésének magyar tényezői a Hunyadiak korában“ és „A Hunyadi kérdés“, mely utóbbit a Történeti Társulat februári ülésén fel is olvasta. A vajdaságok kialakulására, az erdélyi történetírás német és román problematikájára és a kenézség magyarországi történetére vonatkozólag is gyűjtött anyagot.

Fábiánics Ferenc (1910, Újpest, róm. kat.), okleveles középiskolai tanár, meteorológiai intézeti önkéntes munkatárs Budapestről, 800 pengő belföldi ösztöndíjban részesült (Réthly Antal, Cholnoky professzor). Talajnedvességi és talajhőmérsékleti mérésekkel foglalkozott. Megismerte a jelenleg használatos talajnedvességmérő műszereket és tanulmányozta a mérőműszereket. Résztvett a Kertészeti Tanintézet rendszeres méréseiben. A meteorológiai intézetben a rendelkezésére bocsátott mélyfúró talajnedvességmérővel próbafúrásokat végzett, július hó folyamán pedig Balatonbogláron folytatta a próbafúrásokat. Mérési eredményeiről az Időjárás szaklapban számol be. Foglalkozott továbbá az Intézet által éveken keresztül gyűjtött adatok alapján talajhőmérsékleti normálisok készítésével.

Dr. Földvári Aladár (1906, Budapest, gör. kat.), m. kir. földtani intézeti geológus (Mauritz professzor), félösszegű belföldi kutatási ösztöndíjat kapott. Mintegy húsz magyarországi agyagon végzett vizsgálatot a) pH koncentráció, b) szemcsenagyság, c) metylénkék adsorpció, és d) relatívduzzadás szempontjából. Munkája folyamán a m. kir. Földtani Intézetben megszervezte a szediment petrografiai laboratóriumot.

Dr. Fügedi Erik (1916, Bécs, róm. kat.), bölcsészettudományok doktora, okleveles középiskolai tanár Budapestről, 800 pengő belföldi ösztöndíjban részesült általános településtörténeti tanulmányokra (Mályus professzor). Az év folyamán tanári és bölcsészettudományi oklevelet szerzett. Doktori értekezése „Nyitra megye betelepülése“ címen a Századokban jelent meg. December óta az Országos Levél-

tár tanulmányi segélyes gyakornoka. Itt a Vág völgyére, illetőleg a folyó szabályozására vonatkozó anyagot gyűjtötte össze. Egyes tájak településtörténetére vonatkozólag is gyűjtött anyagot s a nyári folyamán, mint változó belső tag Bécsben a Történetkutató Intézetben a legújabb német településtörténeti irodalmat tanulmányozta.

Gál István (1912, Bonyhád, Tolna m., róm. kat.), német-angol-magyar szakos tanárjelölt (Thienemann, Yolland és Horváth professzorok), 400 P ösztöndíjban részesült. Munkássága javarészt a XVI—XVIII. századi angol-magyar szellemi kapcsolatok anyagának összegyűjtése és rendszerezése foglalta el. Ebből a célból főleg a Nemzeti Múzeum Széchenyi-könyvtárában levő Apponyi-könyvtár angol vonatkozású anyagát nézte át, majd a második félévben Bécsben folytatta kutatását. Többíves idevágó tanulmánya a bécsi Történeti Intézet évkönyvében fog megjelenni. Foglalkozott még a reformkori magyar irodalom angol ihletéseivel és előző tanulmányai folytatásaként a XIX. századi német publicisztika magyar és általában középeurópai vonatkozásaival. Ösztöndíjas ideje alatt előadásokat tartott a budapesti és kassai rádióban, cikkei jelentek meg napilapokban és folyóiratokban, nagyobb tanulmányai a *Hungarian Quarterly* és *Danubian Review* lapjain.

Dr. Hartnagel Sándor (1907, Bécs, róm. kat.), magyar-német szakos okl. középiskolai tanár Budapestről, félösszegű ösztöndíjban részesülve, elsősorban az eufémizmus problémáinak nyelvi és stilisztikai vizsgálatával foglalkozott. Zlinszky Aladár kutatásaiból kiindulva, főleg két kérdésre igyekezett választ keresni: Milyen szerepe van az eufémizmusnak mint nyelvváltoztató tényezőnek a magyar szókészlet fejlődésében? Milyen eszközöket használ fel a nyelv — pl. a mai magyar nép- és köznyelv — eufémisztikus célokra? 1939. májusától kezdve Berlinben folytatta külföldi ösztöndíjas éve alatt megkezdett tanulmányait. Westermann és Wethlo professzorok fonétikai előadásait hallgatta, szemináriumi gyakorlataikon dolgozott. „Az eufémizmus nyelvi eszközei, különös tekintettel a magyar, német és francia nyelvre“ címen Westermann szemináriumában előadást tartott. Két évvel ezelőtt hanglemezre felvett magyar szövegei elemzésével és feldolgozásával kapcsolatban Wethlo professzor vezetésével fonétikai kísérleteket végzett. A Langenscheidt-könyvkiadóvállalat számára (Langenscheidtsche Verlagsbuchhandlung, — Professor G. Langenscheidt) németnyelvű magyar nyelvkönyvet (nyelvtant és olvasókönyvet) ír. Nyelvészeti, stilisztikai és nyelvelvészeti művekről ismertetéseket írt.

Dr. Kálmán Béla (1913, Lakompak, Sopron m., róm. kat.), okleveles középiskolai tanár Budapestről (Zsirai professzor), 400 pengő belföldi kutató ösztöndíjban részesült. Rövid ideig finn nyelvet tanított az Eötvös-kollégiumban, majd az érsekújvári áll. gimnáziumba kapott óraadó helyettes tanári beosztást. A nyári hónapokban a Táj- és Népkutató Intézet kötelékében végzett néprajzi és néprajzi kutatásokat. A következő tárgykörből gyűjtött anyagot: kiskun-

halasi kötélverés, Rábaköz nyelvjárása, bősárkányi dülőnevek, a bősárkányi gyékényszövés. Kisebb cikkei jelentek meg a Magyar Nyelv és Magyarosan című folyóiratokban.

Kenéz Ernő (1912, Győr, róm. kat.), egyetemi francia intézeti díjtalan gyakornok, foglalkoztatott diplomás Budapestről (Eckhardt professzor), francia irodalomtörténeti tanulmányok folytatására nyert 800 pengő belföldi ösztöndíjat. „Les problèmes du style dans la critique romantique (1815—1830)” című doktori értekezésének anyagát egészítette ki, amely a Philológiai Közönyben jelenik meg.

Dr. Kerekes József (1911, Miskole, ref.), egyetemi díjtalan gyakornok Budapestről (Cholnoky professzor), félösszegű belföldi kutatási ösztöndíjat kapott. Ösztöndíja segítségével folytatta már megkezdett tanulmányait a magyarországi jégkorkutatás, másrészt karszt- és barlangkutatás terén. Igyekezett megismerni az egész országra kiterjedően jégkori üledékeinket, összes karszterületeinket és nevezetesebb barlangjainkat. Ebből a célból hosszabb tanulmányokat végzett a Budai és a Bükk-hegységben, több kirándulást tett a Meesekbe, Bakonyba, a Felvidék hegyeibe és Kárpátalján. Az év folyamán megjelent dolgozatai: „Fizikai földrajzi megfigyelések a solymári Jegenyé-patak völgyében”. (Földrajzi Közlemények.) „A pezsztentlőrinci fosszilis tundraképződmények.” (Földtani Közöny.) „A szilicei jégbarlang.” (Földrajzi Zsebkönyv 1940.) „A budavári pincebarlangok.” (Természettudományi Közöny.) „Morfológiai adatok a Budai hegység kialakulásához.” (Hidrológiai Közöny.) Több szakelőadást tartott különböző tudományos társulatban.

Dr. Kovács István (1913, Budapest, ref.), okleveles középiskolai tanár, díjtalan gyakornok Budapestről (Pogány professzor), elméleti fizikai kutatásokra nyert 800 pengő belföldi ösztöndíjat. Vizsgálatai a molekulák belső szerkezetének feltárására vonatkoztak, különös tekintettel a molekuláspektrumokban előforduló perturbációkra. Eredményeiről a következő dolgozatokban számolt be: „Über die Störungen zwischen Σ -Termen von verschiedener Multiplizität” (mit A. Budó, Zeitschrift f. Phys. Bd. 111. S. 633., 1939.) „Über die Störungen zwischen Σ -Termen von gleicher Multiplizität” (Zeitschrift f. Phys. Bd. 111. S. 640., 1939.) „Perturbációk a molekulák színképein” címmel január havában előadást tartott az Eötvös Lóránd Matematikai és Fizikai Társulatban, május havában pedig a bölcsészeti kar elméleti fizikai intézetében „Elektronátmenetek intenzitása a molekuláspektrumokban” címmel. A kétatomos molekulák elméletét főbb vonásokban felölelő magyarnyelvű összefoglaláson most dolgozik.

Dr. Láng Sándor (1913, Rákosszentmihály, Pest m., róm. kat.), egri állami gimnáziumi óraadó tanár (Cholnoky professzor), geomorfológiai kutatásai folytatására ismét 400 pengő ösztöndíjban részesült. A nagyalföldi, Szolnok-Szeged közötti keskeny tiszamelléki területen végzett kutatásokat. Foglalkozott egyrészt a vidéket felépítő lösz, futóhomok és ártéri üledékek felszíni formáival, másrészt

a felszín kialakulásával, különös tekintettel a Szolnok—Szeged közötti Tisza multjára.

Dr. Lehner Ferenc (1911, Fiume, róm. kat.), okleveles középiskolai tanár, egyetemi lélektani intézeti díjtalan gyakornok Budapestről (Brandenstein professzor), 800 pengő belföldi ösztöndíjban részesült filozófiai-lélektani kutatásokra. Lélektani vizsgálódásai a gondolkodás területére szorítkoztak. „A problémamegoldás fázisai“ című régebbi munkája folytatásaként „Megoldási javaslatok keletkezése“ című dolgozata jelent meg. E vizsgálódásairól az 1939. évi Bayreuthban tartott német pszichológus kongresszuson is beszámolt. Továbbiakban az egyes gondolkodási fázisok részletes tanulmányozása következik. „Ténymegállapítás szerepe a gondolkodásban“ címmel a Magyar Pszichológiai társaságban bemutatta vizsgálódási eredményeit s a dolgozat a Lélektani Tanulmányok III. kötetében jelenik meg. „A Gondolkodás elemzése“ című tanulmányát a Magyar Filozófiai Társaságban mutatta be s megjelenik az Athenaeum kiadványaiban. Gyakorlati lélektani kutatások terén a testek ellenőrzésével és az ipari betanítás problémájával foglalkozott.

Maksai Ferenc (1916, Budapest, ref.), okleveles középiskolai tanár, egyetemi gyakornok Budapestről (Mályusz professzor), magyar történeti kutatásokra kapott 400 pengő ösztöndíjat. Elsősorban Szatmár megye középkori népiség- és településtörténetét tárgyaló doktori értekezéséhez gyűjtötte össze a még hiányzó anyagot. Az Országos Levéltárban és az Erdélyi Múzeumban végzett kutatások után a leleszi prépostság levéltára okleveleinek idevonatkozó részét dolgozta fel, majd egy helyszíni tanulmányút során a megye kisebb levéltárait nézte át. Foglalkozott azonkívül az erdélyi román népi- és helytörténeti irodalommal is.

Dr. Ortutay Gyula (1914, Csurgó, Somogy m., gör. kat.), magyar-francia szakos okleveles középiskolai tanár Budapestről (Eckhardt Sándor professzor), 400 pengő ösztöndíjjal folytatta előző évben Párizsban megkezdett kutatásait, melyek a városeszmé, várostudat és városmitosz irodalmi vonatkozásaival kapcsolatosak. Kutatásainak egy részlete a „Középkori Párizs-eszmé“ címen jelent meg az Egyetemes Philológiai Közönyben. Folytatása „A Párizs-eszmé és a renaissance“ címen megjelenésre készen áll. Budapest városszemléletének kialakulásával foglalkozó tanulmányainak egy részletét a „Peleskei Nótárius és rokonsága Pest-Budán“ címmel a rádióban olvasta fel. Debrecen és Budapest városszemléletére vonatkozólag is gyűjtött adatokat. Az év folyamán néhány francia vonatkozású irodalmi tanulmánya és könyvkritikája jelent meg.

Dr. Pálinkás László (1910, Budapest, róm. kat.), a Műemlékek Országos Bizottságához beosztott főiskolai gyakornok (Gerevich professzor), 400 pengős belföldi kutatási ösztöndíját művészettörténeti forrástanulmányokra fordította. Rendszeresen gyűjtötte mindazon művészneveket, amelyek hazai oklevélpublikációinkban előfordulnak, hogy ilyen módon e mesternevek felkutatása és megfelelő csoportosí-

tása által az egyes korok művészeti keresztmetszetéhez, a művészeti központok megoszlásának kimutatásához, vagy egyes városok művészeti fejlődésének történetéhez új szempontokat, szélesebb alapot nyújthasson.

Dr. Perényi József (1915, Budapest, róm. kat.), bölcsészettudományok kandidátusa, okleveles középiskolai tanár Budapestről (Szentpétery professzor), 400 pengő kutatási ösztöndíjban részesült történeti tanulmányai kiegészítésére. Ösztöndíja második feléről lemondott, mert január havában olyan elhelyezkedést nyert, amely további tudományos működésében gátolta. Kutatásai során a francia iskolák hatását vizsgálta középkori okleveleinkre. Ennek eredménye: „A ritmikus próza okleveleinkben és a francia iskolák” című értekezése (Szentpétery Emlékkönyv. 1939).

Dr. Szabó Zoltán (1911, Dad, Komárom m., róm. kat.), szlovák irodalomtörténeti tanulmányokra kapott 800 pengő belföldi kutatási ösztöndíjat (Melich professzor). Sajnos, mielőtt értékes tudományos kutatásainak eredményét közreadhatta volna, a tanév folyamán váratlanul elhunyt.

Dr. Szemerényi Oswald (1913, London, róm. kat.), bölcsészettudományok kandidátusa, beregszászi állami gimnáziumi helyettes tanár (Husztai professzor), indogermanisztikai tanulmányai folytatására ismét 800 pengő belföldi ösztöndíjban részesült. Görög hangtörténettel foglalkozott. Ezen kutatásainak egy részlete „Miscellanea Etymologica” címen az Egyetemes Filológiai Közlöny 1938. évfolyamában jelent meg.

Dr. Terbe Lajos (1904, Prónayfalva, Pest m., róm. kat.), bölcsészettudományok kandidátusa, könyvkiadóvállalati tisztviselő (Horvát professzor), félösszegű belföldi kutatási ösztöndíjat élvezett. Tanulmányainak tárgya a török-magyar háborúk és a korabeli általános európai mozgalmak kapcsolata volt. Ezen túlmenően foglalkozott általában a magyarság hatásával Európára s e problémának nagy propagandisztikus jelentőségét felismerve kereste a propaganda tényleges megvalósíthatásának jelentőségeit. Jelentős elvi kérdéseket tárgyaló dolgozata jelent meg „A magyar propaganda célja és eszközei” címmel az Egyedül vagyunk 1939. júliusi számában, míg „Magyar tudomány, magyar propaganda” című cikkét a Magyar Szemle közli. Mint könyvkereskedelmi átképző tanfolyamot végzett tisztviselő érdeklődött a magyar könyvkiadás megszervezésének kérdései iránt és e tárgyban több emlékiratot dolgozott ki.

Torma Iván (1913, Alsózsíd, Zala m., róm. kat.), magyar-francia szakos okleveles középiskolai tanár, fizetéstelen tanársegéd Budapestről (Eckhardt professzor), 800 pengő belföldi ösztöndíjban részesült francia irodalmi tanulmányok folytatására. Az előző tanévben a párizsi Bibliothèque Nationaleban végzett kutatásainak eredményeit dolgozta fel és egészítette ki a tournai-i, torinoi és koppenhágai könyvtárak adataival, jelentős forráskutatással és a megfelelő korok irodalmi viszonyainak szélesebbkörű tanulmányozásával. Munkájának tárgya a Chronique de Tournai monografikus feldolgozása.

A debreceni tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:

Dr. Bartha Katalin (1914, Jósvaló, Abaúj-Torna m., ref.), Debrecenből (Csüry professzor), beregszászi állami gimnáziumi oradó helyettes tanár, 400 pengő belföldi ösztöndíjjal folytatta előző évi nyelvjáráskutatásait. A szlavóniai Kórógy község nyelvjárásán kívül Haraszi népének nyelvét is tanulmányozta. Eddig összegyűjtött szókincsanyaga mintegy 6000 szót tartalmaz, ezenkívül gyűjtött mintegy 200 népdalt, néballadákat és románcokat. A gyűjtött anyagot szótári monografiává dolgozza fel. „Tanulmányutam a szlavóniai magyaroknál“ című tanulmánya a debreceni egyetem Néprnyelvkutató intézetének 1939-i évkönyvében jelent meg.

Dr. Gerlőtei Jenő (1908, Jánoshalma, Bács m., róm. kat.), a debreceni tanárképző intézethez beosztott óráadó helyettes tanár (Hankiss professzor), 800 pengő kutatási ösztöndíjban részesült irodalomtörténeti kutatásokra. Vizsgálata tárgya: mennyiben ösztönözhetik Claudel, Péguy, Gide, Saurès, Proust, Romaine, Duhamel, Valéry stb. elméleti célkitűzéseikkel, kritikai elveikkel és gyakorlatukkal, valamint az elméleteik és szépírói műveik egymásrautalásával annak a tudományos irodalomszemléletnek a kialakítását, mely végsőkéig számol az írói, illetve költői alkotás valóságos folyamatával, az alkotó és a mű összefüggéseivel, az irodalmi mű sajátágaival és autonóm értékű kritériumaival. „Die Vorausdeutung in der Dichtung“ címmel nagyobb német tanulmányt tett közzé (Helicon, 1939. 1. füzet).

Kecskés István (1911, Balmazújváros, Hajdú m., ref.), okleveles középiskolai tanár, egyetemi díjtalan gyakornok Debrecenből (Huss professzor), 400 pengő kutató ösztöndíjban részesült német nyelvészeti kutatásokra. Kutatásai arra a kérdésre vonatkoztak, hogy a finnugor és indogermán nyelvtörzsek közt kimutatható nyelvi hasonlóság ősrokonságból, vagy ősrégi nyelvi érintkezésből származik-e, illetőleg közelebből arra, hogy van-e már együtt olyan mennyiségi és minőségi anyag, mely feljogosít végleges döntésre. Eredményei azt mutatják, hogy az eddig összegyűjtött anyag nem elegendő a kérdés végleges eldöntésére, ezt még beható szókincs-vizsgálatnak kell megelőznie.

Dr. Némedi Lajos (1912, Hajdúkorót, Hajdú m., ref.), okleveles középiskolai tanár, egyetemi német intézeti fizetéstelen tanársegéd Debrecenből (Huss professzor), német irodalmi tanulmányokat folytatott 800 pengő ösztöndíjjal. Átdolgozta „A németiség magyar szemmel“ című doktori értekezését. Foglalkozott a mai német irodalommal s a magyar-német szellemi érintkezés köréből a XVIII. századi magyar fordításokat kívánta tanulmányozni stílustörténeti szempontból. Három nagyobb tanulmánya jelent meg az év folyamán: „Das Gesamtdeutschtum im ungarischen Blickfeld“ (Budapest, 1938.); „A mai német irodalom“ (Debreceni Írók Antológiája, Csokonai könyvtár 5 kt., 1938.); „A Kártigám nyelvéről (Mészáros purizmusa)“ (Papp Károly emlékkönyv, Debrecen, 1939.).

Dr. Sátori József (1911, Sátoraljaújhely, róm. kat.), egyetemi állattani intézeti tb. tanársegéd, foglalkoztatott diplomás Debrecenből (Hankó professzor), 400 pengő ösztöndíjjal állattani kutatásokat folytatott. A debreceni apró-emplős fauna begyűjtésével foglalkozott. Tanulmányozta a nyírségi (bátorligeti, kállósemlyéni, Mohos stb.) maradéklápokat és kutatta a Bükk és Mátra rovarvilágát. Az év folyamán a következő dolgozatai jelentek meg: „Adatok a Mátra és Bükk rovarfaunájához.“ (Állattani Közlemények XXXVI. 3—4. sz. 1939., bemutattatott az állattani szakosztály 393. ülésén); „Insektenfaunistische Notizen aus dem Transdanubium im Mai und Juni 1938.“ (Fragmenta Faunistica Hungarica. Tom. II. Fasc. 2. 1939.); „Új tegzes faj Magyarországon.“ (Állattani Közlemények, XXXVI. 1—2. 1939.) Június havában az osztrák alpokban és a Dolomitokban gyűjtött anyagot a hazai faunával való összehasonlítás céljából.

Dr. Ujvárosi Miklós (1913, Hajdúnánás, ref.), okleveles középiskolai tanár, egyetemi tb. tanársegéd Debrecenből (Soó professzor), 400 pengő ösztöndíjban részesült növényteni kutatásokra. Elkészítette a sajlódi erdő florisztikai és növényzociológiai felvételezését. Feldolgozta a Tisza Polgártól Tokajig terjedő szakaszának ártéri erdőit. Megjelent az „Adatok a Tiszamente flórájához II.“ című dolgozata (Debreceni Szemle, 1938.) Több mint ezer florisztikai adata jelent meg Soó—Máthé: „A Tiszántúl flórája“ című dolgozatban. Az év júniusában két hétig tanulmányozta a Keleti Alpok szubalpin és alpin vegetációját és flóráját. Több kirándulást tett a Tiszántúl és a Nyírség különböző vidékeire s tanulmányozta a Bükk és Hegyalja erdségeit is. A Talabor-völgyében 10 napos kiránduláson végzett gyűjtő munkát és különösen a lápok, fenyvesek és havasi rétek flóráját tanulmányozta. Az egyetemi botanikus kertben növényélettani és honosítási kísérleteket végzett.

A pécsi tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:

Dr. Babics András (1906, Komlód, Somogy m., róm. kat.), egyetemi magyar történelmi intézeti mb. tanársegéd Pécsről (Holub professzor), 400 pengő belföldi ösztöndíjban részesült településtörténeti kutatásokra. Pécs város történetére vonatkozóan gyűjtött anyagot a pécsi városi, a baranyamegyei, a püspöki és a káptalani levéltárakból és az Országos Levéltárból. Elsősorban a város újkori történetével foglalkozott és demografiai szempontból szemmelkísérte Radnay Mátyás és Nesselrode Ferenc Vilmos pécsi püspökök korát, akik a török utáni időben a legnagyobb szerepet játszották a város életében. Kutatásai eredményét „Pécs településtörténete“ című munkájában foglalta össze.

Dr. Mayer Erzsébet (1906, Szentgotthárd, Vas m., róm. kat.), egyetemi olasz intézeti gyakornok Pécsről (Tóth László professzor), 400 pengő kutatási ösztöndíjban részesült. Folytatta az előző évben ösztöndíjjal megkezdett kutatásait a magyar-olasz kultúrális kapcsolatokról a XIV. és XV. századokban. A következő tárgykörökre vonat-

koztak kutatásai: a pécsi egyetem; Amelio Brandolini irodalmi tevékenysége; Raffaello Brandolini olasz humanista életrajza és irodalmi működése; magyar nápolyi kapcsolatok Mátyás király uralkodása alatt; a Mátyás király halála utáni magyar humanizmus olasz kapcsolatai. Tanulmányozta az olasz fasiszta női szervezetek tevékenységét és olasz nyelvi tanulmányokat folytatott egy készülő olasz nyelvtanhoz.

Dr. Takács Zoltán (1914, Kendilona, Szolnok-Doboka m., ref.), francia-német szakos okleveles középiskolai tanár, egyetemi francia intézeti díjtalan gyakornok Pécsről (Birkás professzor), 400 pengő kutatási ösztöndíjjal folytatta előző évben francia állami ösztöndíjjal megkezdett francia irodalomtörténeti kutatásait. „Un écrivain hongrois francophile: Paul Jámbor (Hiador)“ című doktori értekezése június havában jelent meg francia nyelven, amelyben a múlt század ötvenes éveiben Párizsban élt emigráns magyar író munkásságának magyar-francia vonatkozásait dolgozta fel.

Dr. Tenk Béla (1912, Szekszárd, róm. kat.), egyetemi könyvtári foglalkoztatott diplomás Pécsről (Holub professzor), 400 pengő bel-földi ösztöndíjban részesült gazdaságtörténeti kutatásokra. A pécsi püspöki könyvtár történetére és ezzel kapcsolatban a pécsi barokkra vonatkozó kutatásai céljából főleg a püspöki könyvtár XVIII. századi könyv- és kéziratanyagát vizsgálta át. A pécsi káptalani levéltár anyagából értékes anyagot gyűjtött Pécs város XVIII. századi könyvkultúrájának és iskolatörténetének ismeretéhez. Munkája „A pécsi püspöki könyvtár története“ címen jelenik meg. Március havában tanügyi fogalmazó-gyakornokká neveztetett ki s a pécsi kir. tanfelügyelői, majd a pécsi tankerületi kir. főigazgatói hivatalhoz nyert beosztást.

A szegedi tudományegyetem matematika-természettudományi karáról:

Dr. Popity László (1912, Nagyvárad, róm. kat.), okleveles középiskolai tanár, egyetemi díjtalan gyakornok Szegedről (Szentpétery professzor), 400 pengő ösztöndíjban részesült közzétett kutatásokra. A Nagybihartól EK-re és K-re, Lepus és Felsőgidra környékén végzett gyűjtési és felvételező munkálatokat. Eredményeiről „Adatok a Nagybihar környékének közzétett ismeretéhez“ című munkájában számol be. Május havában „Érintkezési közetek a Nagybihar környékéről“ címen az egyetem baráti egyesülete természettudományi szakülésén előadást tartott.

Dr. Szabados Margit (1910, Csongrád, róm. kat.), városi iparos-tanoneiskolai óraadó tanár Szegedről, 400 pengő ösztöndíjban részesült algologiai és hydrobiologiai kutatásokra (Györffy professzor). Kutatta egyrészt a Balaton, másrészt pedig Szeged és környéke szűkes vizei phytoplanktonját. Tihany és környékén, Szigligeten végzett gyűjtései során a Balatonra új és ritka fajokat mutatott ki. Qualitatív és kvantitatív vizsgálatokat végzett a tihanyi biológiai intézettől

kapott anyagon. A Nagy-Alföld területén a Szentmihálytelek, Tiszaholtág, Fehértó, Jánosszállás és Szeged környékéről való szikesekből gyűjtött anyagot vizsgálta. Kimutat 55 fajt, 9 varietast, 1 új speciest és 1 új variációt. „Neue Daten zur Kenntniss der Volvocales und Flagellata Vegetationen des Balaton-Sees. I.“ című tanulmánya a Biológiai Kutatóintézet munkálatai között jelenik meg. „A szegedi Fehértó Volvocales és Flagellata vegetációja“ és „Vízvirágzások Szeged környékéről“ című tanulmányaiban több fajt ír le.

A műszaki és gazdaságtudományi egyetem mérnöki és építész-mérnöki karáról:

Dr. Lászlóffy Woldemár (1903, Kolozsvár, róm. kat.), földművelésügyi minisztériumi kir. főmérnök 400 pengő kutatási ösztöndíjban részesült vízépítéstani kutatásokra (Rohringer professzor). Az árvizek őrzés kérdéscsoportjával foglalkozott. „Le service d'annonce des crues dans le bassin du Danube“ című tanulmányát az 1939. évi washingtoni kongresszusra elkészítette és a bizottság elé terjesztette. Az év folyamán két közleménye jelent meg: „Die Donau von der Marchmündung bis zum Eisernen Tor“ (Wasserkraft und Wasserwirtschaft, 1938., No. 38.): „A szegedi árvíz, 1879. III. 12.“ (Földtani Értesítő). Ellátta a Vízügyi Közlemények „Szakirodalom“ rovatának szerkesztői teendőit. „A Duna 1938. évi árvize“ című könyvét a Magyar Mérnök és Építész-Egylet aranyéremmel jutalmazta.

Urbán Jenő (1912, Konkordiahütte [Salzburg], ág. ev.), okleveles mérnök, hídépítési tanszéki ADOB-gyakornok Budapestről (Mihailics professzor), 400 pengő belföldi ösztöndíjban részesült hídépítéstani kutatásokra. Két témakörrel foglalkozott: többtámaszú tartók méretezése a plasztikus alakváltozások figyelembevételével és betonkonzisztenciámérő berendezések összehasonlító vizsgálata. Ez utóbbi téma laboratóriumi vizsgálatait katonai szolgálata miatt nem fejezhette be, majd kilépett az egyetem kötelékéből s a magángazdaságban helyezkedett el.

Vásárhelyi Dezső (1910, Óraljaboldogfalva, Hunyad m., ref.), okl. mérnök, 400 pengős belföldi kutatási ösztöndíjban részesült (Mihailich professzor). A feszültségoptika egyszerűbb mérési eljárásának (ismertette „Egyszerűsített eljárás belső feszültségek optikai meghatározására“ c. alatt az Anyagvizsgálók Közlönye 1938. évi 1. számában) továbbfejlesztésén dolgozott. Egyidejűleg a Széchenyi Tudományos Társaság által rendelkezésre bocsátott anyagi segítséggel a kir. József Nádor Műegyetem II. sz. hídépítéstani tanszékén egy továbbfejlesztendő feszültségoptikai laboratóriumot rendezett be. Egyszerűbb mérési módszerének egyik gyakorlati alkalmazását az 1938. évi düsseldorfi nemzetközi sínertekezleten Hüttner W.: Die Wirkung der in Vignol-Langschienenbahnen entstehenden Spannungen auf den Oberbau című tanulmányában bemutatta. Eddig végzett vizsgálatait még nem zárta le.

A műszaki és gazdaságtudományi egyetem soproni bánya-, kohó- és erdőmérnöki karáról:

Dr. Gerlai Arneld (1903, Lábod, Somogy m., ág. ev.), ideiglenes minőségű havidíjas erdőmérnök Sopronból (Róth professzor), 800 pengő belföldi kutatási ösztöndíjban részesült. Folytatta előző évben megkezdett csírázásfiziológiai vizsgálatait. A nehezen csírázó hazai lombfafélék magvait, elsősorban a tölgyféléket tette vizsgálat tárgyává biokémiai alapon. Elméleti eredményeit vetési kísérletekkel ellenőrizte.

Konrád Ödön (1904, Nagylóc, Nógrád m., róm. kat.), okleveles bányamérnök, műegyetemi tanársegéd, m. kir. földmérési segédmérnök, geodéziai tanulmányokra 400 pengő ösztöndíjban részesült (Tárczy Hornoeh professzor). A kimerevített sokszögvonalak szigorú kiegyenlítésével elért hibacsökkenésekkel foglalkozott, illetve elméleti megállapításait gyakorlati mérési eredményekkel támasztotta alá. „A poligonvonalak kimerevítésével elérhető pontosság-növekedés“ címmel doktori értekezést készített és június folyamán kitüntetéssel tett szigorlatot a soproni műegyetemen.

A műszaki és gazdaságtudományi egyetem mezőgazdasági és állatorvosi karáról:

Dr. Jankó József (1909, Orosháza, ág. ev.), főiskolai képesítésű gyakornok, műegyetemi mezőgazdasági üzemtani intézeti tanársegéd Budapestről (Reichenbach professzor), előző évben megkezdett mezőgazdasági üzemstatisztikai kutatásainak folytatására ismét 400 pengő belföldi ösztöndíjban részesült. A kisgazdaságok üzemi sajátosságainak, valamint a jövedelmezőséget befolyásoló tényezőknek megismerésére folytatta a Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara területén 1934. év óta vezetett számtartások adatainak feldolgozását, amelyek végcélja olyan adatok, illetve korrelációk kikeresése, melyek alapján a kisgazdáknak adandó üzemi tanácsadás megindulhat. Mindehhez azonban még több évi adatgyűjtésre van szüksége.

Dr. Szirmai János (1909, Szombathely, gör. kat.), földművelésügyi minisztériumi növényegészségügyi szakalkalmazott Budapestről, 400 pengő kutató ösztöndíjban részesült növénykórtani tanulmányok folytatására Bakó Gábor kísérletügyi főigazgató ajánlására. Kísérleteket végzett a Necrotic-virussal, a vírus keletkezésével és a növényben való terjedésével kapcsolatban. A kísérletek azt látszanak igazolni, hogy a vírus és jelenléte által vele szorosan összefüggő Thielavia basicola gomba, kórokozati összefüggésben állanak egymással. A végleges megoldáshoz még folytatja kísérleteit.

Dr. Witkovszky Endre (1906, Budapest, róm. kat.), földtani intézeti ideiglenes gyakornok Budapestről (Doby professzor), 400 pengő kutatási ösztöndíjban részesült agrokémiai tanulmányok végzésére. A hazai főbb talajtípusok humusztartalmát vizsgálta a kaliumhypermanganátos módszerrel, a Novák—Pelisek által módo-

sított Weakly-Black és a Waksman által módosított Detgejoff-féle eljárással. A Denstedt-féle oxidációs eljárással még folytatja a vizsgálatait.

A műszaki és gazdaságtudományi egyetem közgazdaságtudományi karáról:

Dr. Kádár László (1908, Ósóvé, Bács m., ref.), egyetemi m.-tanár, műegyetemi földrajzi intézeti tanársegéd Budapestről (gr. Teleki professzor) 800 pengő kutatási ösztöndíjban részesült geomorfológiai tanulmányok folytatására. Kitűzött tudományos programja részben megváltozott, mert az ősz folyamán a komáromi tárgyalásokra készült térképek szerkesztését és rajzolását vezette. Tavasszal és a nyár folyamán folytatta az alföldi futóhomok tanulmányozását. A Bodroghköz, a Tiszahát és a Duna-Tisza köze futóhomokjait tanulmányozta, a tájalkati, vízrajzi és tektonikai szempontok figyelembevételével is. Tanulmányairól április havában a Magyar Földrajzi Társaság szakülésén előadást tartott. Tanulmányai során homoki tájak gazdálkodására, nevezetesen a szőlő- és gyümölcstermelésre is kiterjesztette figyelmét.

A Zeneművészeti Főiskoláról:

Szita Oszkár (1905, Nyitra, róm. kat.), zeneszerző, karmester, zeneművészeti főiskolai gyakornok Budapestről (Siklós professzor). zenetörténeti kutatásokat folytatott 400 pengő belföldi ösztöndíjjal. Mátray Gábor életével és munkásságával foglalkozott. Adatgyűjtéseket végzett az Akadémia és a Nemzeti Múzeum könyvtárában, a Nemzeti Zenede könyvtárában pedig még folytatja ezirányú kutatásait.

A Magyar Nemzeti Múzeumtól:

Dr. Fél Edit (1910, Kiskőrös, ref.), néprajzi múzeumi ADOB-gyakornok (Györffy professzor), 400 pengő belföldi ösztöndíjjal folytatta előző évi néprajzi és településtörténeti kutatásait. Vizsgálatai a hazai településformák továbbvizsgálására, a nagy család-szervezet hazai emlékeinek gyűjtésére és a magyar népi viseletek kutatására terjedtek ki. E program megvalósítása érdekében a Dunántúl, a Csallóközben, Komárom megye visszaesatolt részeiben (nyugati palócság) és Nógrád megyében (keleti palócság) végzett kutatómunkát. Eddigi eredményei a nagycsalád szervezet előfordulásának földterítése az említett vidékeken s a különböző helyi formák részletes leírása. Összehasonlító tanulmányokat végzett a településformák és viseletek körében.

Dr. Homér Lajos (1909, Budapest, róm. kat.), okleveles középiskolai rajztanár Budapestről keleti művészettörténeti tanulmányokra 400 pengő belföldi ösztöndíjban részesült. (Zichy főigazgató). A Hopp Ferenc Keletázsiai Múzeumban folytatott tanulmányokat. Résztvett a múzeum rendezésében, a képes tárgymutató előké-

szítésében, az ügykezelésben, legfőképen azonban a leltározási munkálatokban. A tavaszi hónapokban tanulmányút kapcsán megtekintette a berlini régi japáni művészeti gyűjteményeket.

Dr. Nemeskéri János (1914, Budapest, róm. kat.), néprajzi múzeumi ÁDOB-gyakornok Budapestről antropológiai tanulmányok végzésére (Bartucz professzor) 400 pengő kutatási ösztöndíjban részesült. A hajdúmegyei hajdúvárosokban és a nyírségi hajdútelepüléseken végzett embertani vizsgálatokat. Rasszantropológiai mérések, családantropológiai adatgyűjtés és morfológiai megfigyelések alkották vizsgálatának nagy részét. Felnőtteken, iskolás gyermekeken és leventéken végzett méréseket. Szociográfiai adatgyűjtésével a típusbeli megoszlás és szociális helyzet közötti összefüggés megállapítását tűzte ki céljául.

Dr. Varjas R. Béla (1911, Esztergom, róm. kat.), bölcsészettudományok kandidátusa, okleveles középiskolai tanár, Széchényi-könyvtári ÁDOB-gyakornok Budapestről (Horváth professzor), magyar irodalomtörténeti kutatásokat folytatott 800 pengő ösztöndíjjal. A magyar tájszemlélet fejlődését és kialakulását kutatta. E vizsgálódás eredménye a „Középkori magyar tájszemlélet“ című értekezése. (A Magyarságtudomány Tanulmányai 8., 1938.). Összehasonlító tanulmányokat folytatott a hazai és erdélyi származású ferences-kódexek erdélyi vonatkozásai szempontjából. Sajtó alá rendezi Enyedi Gy. Gismunda és Gisquardus históriájának kritikai kiadását a Régi Magyar Könyvtár számára. E munkájáról számol be a „Gismunda és Gisquardus históriájának első kiadása“ című tanulmánya (Magyar Könyvszemle, 1938.). Előkészületben van néhány beszámolója több régi magyar nyomtatványról, köztük egy illusztrált Balassakiadványról. Tanulmányokat folytat Lencsés György magyar nyelven írt Orvosi kompendiumának keletkezéstörténetére, valamint nyelvi és művelődéstörténeti jelentőségére vonatkozólag.

N É V M U T A T Ó .

KÜLFÖLDI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Adámy Ágnes 65	Élesdy István 31
Ajtay Klára Gabriella 51	Farkas Károly 13
Angyal Endre 20	Fejes Katalin 26
Antal Tibor 36	Fojtényi Mihály 46
Ábrahám Ambrus 41	Freiberger József 26
Bagdi Imre 37	Frenreisz István 26
Bakó Elemér 61	Gaál Endre 52
Balogh István 9	Gál István 10
Banga Ilona 57	Gáll Imre 14
Bánk József 30	Gerendás Mihály 14
Bátyka János 52	Gunda Béla 63
v. Bene Gábor 9	Guoth Kálmán 46
Benkő István 22	Györffy György 67
Berczel Károly 34	Györffy Barnabás 20
Berend Ágnes 10	György András 65
Berki Feriz 60	Györy János 49
Bognár József 37	Harasztos Albert 49
Borsányi Károly 6	Hardy Zsigmond 42
v. Botvay Károly 25	Harsányi András 57
Böckh Béla 64	Heinlein Erzsébet 58
Buday György 57	Herzog Pál 46
Bugyi Balázs 25	Hoffstaedter Lajos 53
Buoecz Elemér, tarnói 25	Hofmann László 23
Czegle Imre 20	Illényi András 27
ifj. Czene Béla 30	Issekutz Béla 15
Czene János 33	Kajos János 62
Császár Zoltán 9	Karay Kálmán 32
Csikós-Nagy Béla 26	Karbinger Alice 24
Csilléry Béla 23	Karesay Sándor 43
Csonka János 55	Katona Kálmán 27
Dabóczy Mihály 31	Kelemen József 10
Deresényi Dezső 8	Kerényi András 11
Ditróy Zsófia 51	Kiss Lajos 41
Dobrovits Aladár 41	Kosáry Domokos 58
Elek Péter 42	Kovács László 63
Ember Ernő 37	Kovács Mária 33
Endrédy Endre 67	Krampol Miklós 15
Ernuszt Johanna 10	Kratochfill Dezső 44
Eszenyi Zsuzsanna 65	Kulin Sándor 27

- Kun István 35
 Kurzweil Anna 53
 Lackovich Endre 56
 Laki Kálmán 59
 Laky Barnabás 59
 Laurentzy Vilmos 12
 Lechner Jenő 67
 Lissák Kálmán 64
 Magos Béla 38
 Malán Mihály 28
 Mankovics László, fekete-
 kúti 13
 Matzon Frigyes 32
 Mayer Erzsébet 38
 Móra Mihály 39
 Móra Sándor 47
 Móricz Margit 34
 Nagy Ferenc 35
 Nagy Mária Ilona 56
 Németh Antal 29
 Németh Pál 30
 Némethy László 15
 Névény Tibor 48
 Nyársapáti Károly 60
 Pakuts Béla 6
 Pallos Ferenc 40
 Pausz Ilona 34
 Pálfi Miklós 21
 Peschko Zoltán 16
 Pető Marianne 53
 Petrován Oszkár 35
 Podhradzky Lajos 59
 Pongrácz Alajos 39
 Posewitz A. Guidó 21
 Raabstern (Just) Béla 54
 Radnóti Aladár 60
 v. Rákosi György 65
 Révész Gabriella 21
 Révész István 16
 Révész László 61
 Rihmer Pál 35
 Ritsmann Pál 11
 Rosta Sándor 11
 Scheftsik István 48
 Schmidt Jenő 28
 Schneider Jenő 29
 Schopf Mária Anna 36
 Seőtér János 40
 Simcny Margit 24
 Soltész János 54
 Straub F. Bruno 59
 Szabó Árpád 22
 Szabó Dénes 61
 Szabó Kálmán, gáborjáni 33
 Szentes Ferenc 68
 Szent-Ivány József 22
 Szentkirályi József 66
 Szécsenyi Nagy László 50
 Szombatfalvy Eleonóra 54
 Szőkefalvy Nagy Béla 44
 Sztrókay Kálmán 17
 Szücs Mária 11
 Tálasi István 12
 Telkes András 30
 Temesváry Gábor 66
 ifj. Tóth András 45
 Tóth Ervin 40
 Török Béla 18
 Varga Anna 24
 Vargha Károly 17
 Venkei Tibor 50
 Vertse Dezső 19
 Vinkler Elemér 18
 Visky Károly 55
 Vogel József 29
 Wagner János 41
 Weltzl János 45

Összesen: 154.

BELFÖLDI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Aczél Márton 72	Kovács István (800 P), 76
Aggházy Mária 72	Láng Sándor 76
Babies András 80	Lászlóffy Woldemár 82
Balogh János (800 P), 72	Lehner Ferenc (800 P), 77
Bartha Katalin 79	Maksai Ferenc 77
Bartkó Lajos 72	Marsovszky Pál 70
Berlász Jenő 73	Mayer Erzsébet 80
Bentsáth Aladár 71	Nemeskéri János 85
Boros János (800 P), 71	Némédi Lajos (800 P), 79
Borzásák István (800 P), 73	Nigriny Elemér (800 P), 69
Dezső Lóránt 73	Olti Vilmos 69
Ecsődi János 73	Ortutay Gyula 77
Elekes Lajos 74	Pap Károly 71
Fábiánics Ferenc (800 P), 74	Pálincás László 77
Fél Edit 84	Perényi József 78
Földvári Aladár 74	Pintér Gábor 71
Futó Mihály 69	Popity László 81
Fügedi Erik (800 P), 74	Sátori József 80
Gál István 75	Szabados Margit 81
Gerlai Arnold (800 P), 83	Szabó Zoltán (800 P), 78
Gerlótei Jenő (800 P), 79	Szemerényi Oszwald (800 P), 78
Hartnagel Sándor 75	Szirmai János 83
Haszler Károly 70	Szita Oszkár 84
Homér Lajos 84	Takács Zoltán 81
Huszák István 71	Tamási Gyula 70
Jankó József 83	Tenk Béla 81
Kádár László (800 P), 84	Terbe Lajos 78
Kálmán Béla 75	Torma Iván (800 P), 78
Kecskés István 79	Ujvárosi Miklós 80
Kenéz Ernő (800 P), 76	Urbán Jenő 82
Kerekes József 76	Varjas Rudolf Béla (800 P), 85
Konrád Ödön 83	Vásárhelyi Dezső 82
Korbuly György (800 P), 70	Witkovszky Endre 83

Összesen 66. Aki 800 pengős egész ösztöndíjat kapott, annak neve után ezt zárójelben feltüntettük. A többiek 400 pengős félösszegű ösztöndíjban részesültek.

FÜGGELÉK

Az Országos Ösztöndíjtanács tagjainak névsora 1940. január 1-én.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 13.826—1934—IV. szám alatt 1934. február 19-én kelt rendelete alapján az évi jelentések függelékeként közlésre kerül az Országos Ösztöndíjtanács tagjainak a jelentés megjelenési évének első napján fennálló állapot szerinti névsora is. A nevek mellett zárójelben lévő évszám azt az évet jelenti, amelynek december 31-én az illető tanácsstag megbízatása lejár. Azok tanácstagsága, akik hivatalból tagok, nincs időhöz kötve.

I. Elnökség:

Elnök: *dr. Bakay Lajos* (1943)

Alelnök: *dr. Heller Farkas* (1943)

Ügyvezető igazgató: *dr. Domanovszky Sándor* (1943)

II. Hivatalból tagok:

a) A Magyar Nemzeti Múzeum önkormányzati szervezetébe tartozó öt közgyűjtemény első tisztviselői:

Országos Levéltár főigazgatója:	<i>dr. Herzog József</i>
Országos Széchenyi Könyvtár főigazgatója:	<i>dr. Fitz József</i>
Magyar Történelmi Múzeum főigazgatója:	<i>dr. gróf Zichy István</i>
Szép művészeti Múzeum főigazgatója:	<i>dr. Csánki Dénes</i>
Természettudományi Múzeum főigazgatója:	<i>dr. Pongrácz Sándor</i>

b) A külföldi magyar intézetek kuratóriumának elnöke, tagjai és az intézetek igazgatói:

A Kuratórium elnöke:	betöltetlen
A Kuratórium tagjai:*	<i>dr. Gerevich Tibor</i>
	<i>dr. Szekfü Gyula</i>
Bécsi Magyar Kultúrintézetek főigazgatója:	<i>dr. Miskolczi Gyula</i>
Berlini Magyar Intézetek igazgatója:	<i>dr. Farkas Gyula</i>
Római Magyar Intézetek igazgatója:	<i>dr. Koltay-Kastner Jenő**</i>
Római Pápai Magyar Egyházi Intézet superiorja:	<i>dr. Luttor Ferenc</i>
Franciaországi Magyar Tanulmányi Központ igazgatója:	<i>dr. Molnos Lipót</i>

* A többi kuratóriumi tag más címen is tagja a Tanácsnak, ezért itt nem soroltatnak fel, hanem nevük után *-gal jelöltetnek meg.

** Az 1940. év folyamán helyébe *dr. Genthon István* lépett.

III. Kiküldetés alapján tagok:

- A budapesti hittudományi kar részéről: *dr. Pataky Arnold* (1945)
 " " jog- és államtud. kar részéről: *dr. Kolosváry Bálint* (1941)
 " " orvostudományi " " *dr. Burger Károly* (1943)
 " " bölcsészettud. " " *dr. Kornis Gyula* (1942)
- A szegedi jog- és államtud. " " *dr. Ereky István* (1942)
 " " orvostudományi " " *dr. Baló József* (1942)
 " " bölcsészettud. " " *dr. Sik Sándor* (1944)
 " " mat.-természettud. " " *dr. Szentpétery Zsigmond* (1941)
- A debreceni hittudományi kar részéről: *dr. Varga Zsigmond* (1941)
 " " jog- és államtud. kar részéről: *dr. szentpéteri Kún Béla* (1944)
 " " orvostudományi " " *dr. Bodnár János* (1940)
 " " bölcsészettud. " " *dr. Hankiss János* (1943)
- A pécsi egyetem soproni hittud. kara részéről: *dr. Pröhle Károly* (1943)
 " " jog- és államtudományi kar " " *dr. Bozóky Géza* (1945)
 " " orvostudományi " " *dr. Gorka Sándor* (1942)
 " " bölcsészettud. " " *dr. Halasy-Nagy József* (1940)
- A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
- a) mérnöki osztálya részéről: *Oltay Károly* (1944)
 b) építészmérnöki osztálya részéről: *dr. Kotsis Iván* (1941)
 c) gépészmérnöki osztálya részéről: *Schimanek Emil* (1942)
 d) vegyészmérnöki osztálya részéről: *dr. Vuk Mihály* (1945)
 e) soproni bánya- és kohómérnöki osztálya részéről: *Boleman Géza* (1943)
 f) soproni erdőmérnöki oszt. részéről: *Lesenyi Ferenc* (1940)
 g) állatorvosi osztálya részéről: *dr. Zimmermann Ágoston* (1944)
 h) mezőgazdasági osztálya részéről: *dr. Doby Géza* (1941)
 i) közgazdasági és kereskedelmi osztálya részéről: *dr. Fellner Frigyes* (1940)
 j) közigazgatási osztálya részéről: *dr. Bud János* (1943)
- A képzőművészeti főiskola részéről: *Benkhardt Ágost* (1942)
 A zeneművészeti főiskola részéről: *dr. Székelyhídy Ferenc* (1940)
- A Magyar Nemzeti Múzeum Tanácsa részéről:
 I. *Csányi Károly* (1942)
 II. *dr. Pasteiner Iván* (1945)
- Az Országos Természettudományi Tanács részéről:
 I. *dr. Gulyás Antal* (1942)
 II. *dr. Mauritz Béla* (1943)
 III. *dr. Pogány Béla* (1944)
 IV. *dr. Szabó Gusztáv* (1944)
 V. *dr. Szarvassy Imre* (1945)
 VI. *dr. Széki Tibor* (1940)
 VII. *dr. Belák Sándor* (1940)
 VIII. *dr. Vámosy Zoltán* (1941)
- Az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács részéről:
 I. *dr. Ugron Gábor* (1943)
 II. *Harsányi Zsolt* (1945)
 III. *dr. Dohnányi Ernő* (1941)

IV. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr által az Országos Ösztöndíj-tanács intézőbizottságának felterjesztése alapján meghívott tanácsstagok:

- a) tudománypolitikusok: I. *dr. Szily Kálmán* (1943)
II. *dr. Magyary Zoltán** (1940)
- b) műépítészek: I. *dr. Hüttl Dezső** (1942)
II. *Wälder Gyula* (1945)
- c) szobrászművészek: I. *Sidló Ferenc* (1944)
II. *Kisfaludy Stróbl Zsigmond* (1941)
- d) festőművészek: I. *Dudits Andor* (1943)
II. *Glatz Oszkár* (1940)
- e) zeneművészek: I. *Bartók Béla* (1942)
II. *Kodály Zoltán* (1945)
- f) iparművészek: I. *Szablya-Frischauf Ferenc* (1944)
- g) tudományszakok képviselői:
I. *dr. Navratil Akos* (1942)
II. *dr. Orsós Ferenc* (1942)
III. *dr. Hajnal István* (1942)
IV. *dr. Tiefenthaler József* (1943)
V. *dr. Szent-Györgyi Albert** (1943)
VI. *dr. Yolland Artúr* (1943)
VII. *dr. Prinz Gyula* (1944)
VIII. *dr. Eckhardt Sándor** (1944)
IX. *dr. Szabó Zoltán* (1944)
X. *dr. Zambra Alajos* (1944)
XI. *dr. Glattfelder Gyula* (1945)
XII. *dr. Schmidt Henrik* (1945)
XIII. *dr. Johan Béla*** (1945)
XIV. *dr. Melich János* (1940)
XV. *dr. Huszti József* (1940)
XVI. *dr. Schütz Antal* (1940)
XVII. *dr. Szentpétery Imre* (1941)
XVIII. *dr. Ravasz László* (1941)
XIX. *dr. Moravcsik Gyula* (1941)
XX. egyelőre betöltetlen (1941)
- h) a Földtani Intézet és kísérletügyi intézetek vezetői közül a földművelésügyi miniszter úr hozzájárulásával meghívott tagok:
I. *dr. Lóczy Lajos* (1942)
II. *Dicenty Dezső* (1945)

V. Hivatal.

(Budapest, VIII., Múzeum-körút 6–8.)

Titkár: *dr. Párdányi Miklós* nemzeti múzeumi alkönyvtárnok.
Beosztva: *dr. Juhász Lajos* főiskolai képesítésű gyakornok.

** Az 1940. év folyamán lemondván, helyére *Tomesik József* kapott meghívást.

IV. A magyar nyelv és irodalom története

1. A magyar nyelv kialakulása és fejlődése

2. A magyar nyelv szerkezete

3. A magyar nyelv történeti változásai

4. A magyar nyelv jelenlegi helyzete

5. A magyar nyelv jövője

6. A magyar nyelv és a nemzet

7. A magyar nyelv és a kultúra

8. A magyar nyelv és a tudomány

9. A magyar nyelv és a művészet

10. A magyar nyelv és a társadalom

11. A magyar nyelv és a gazdaság

12. A magyar nyelv és a környezet

13. A magyar nyelv és a világ

14. A magyar nyelv és a jövő

15. A magyar nyelv és a kultúra

16. A magyar nyelv és a tudomány

17. A magyar nyelv és a művészet

18. A magyar nyelv és a társadalom

19. A magyar nyelv és a gazdaság

20. A magyar nyelv és a környezet

21. A magyar nyelv és a világ

22. A magyar nyelv és a jövő

